

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
al Republicii Moldova

Universitatea Pedagogică
de Stat „Ion Creangă”

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

UNESCO Institute
for Information Technologies
in Education

CIDDC

PROTECȚIA COPILULUI FAȚĂ DE VIOLENȚĂ ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Culegere de acte normative

**PROTECȚIA COPILULUI
FAȚĂ DE VIOLENȚĂ
ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT**

Culegere de acte normative

Chișinău, 2017

Protecția copilului față de violență în instituția de învățământ. Culegere de acte normative /– Chișinău, 2017. – 116 p.

Culegerea de acte normative a fost elaborată de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova în colaborare cu Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC) și organizația internațională „Salvați copiii” (Save the Children), și publicată cu susținerea Institutului UNESCO pentru tehnologii informaționale în educație. Se distribuie gratuit.

Termenii folosiți în publicația de față și materialele incluse nu exprimă opinia UNESCO referitor la statutul juridic al unor țări, teritorii, orașe, raioane, organelor lor de administrare, liniilor de demarcație sau frontierelor. Datele și opiniile care se conțin în publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia UNESCO.

Foto copertă: CIDDC

- © Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova, 2017
- © Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, 2017
- © Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), 2017
- © Institutul UNESCO pentru tehnologii informaționale în educație, 2017

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Protecția copilului față de violență în instituția de învățământ : Culegere de acte normative / Min. Educației, Culturii și Cercet. al Rep. Moldova, Univ. Ped. de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC) [et al.]. – Chișinău : S. n., 2017 (ÎS „Tipografia Centrală”). – 116 p. : tab.

Bibliogr.: p. 60 (9 tit.). – Referințe bibliogr. în subsol. – Apare cu susținerea Inst. UNESCO pentru tehnologii informaționale în educație. – 1500 ex.

ISBN 978-9975-53-891-6

373.06:343.6(094)

P 91

Cuprins

Extras din Codul Educației nr. 152 din 17 iulie 2014.....	4
Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți	8
Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației	18
Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (Hotărârea Guvernului nr. 270 din 08 aprilie 2014).....	22
Extras din Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația – 2020 (Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014).....	33
Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului (Ordinul Ministerului Educației nr. 77 din 22 februarie 2013).....	34
Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului (Ordinul Ministerului Educației nr. 858 din 23 August 2013).....	38
Indicatorii de monitorizare a aplicării Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului (Ordinul Ministerului Educației nr. 1049 din 10 octombrie 2014).....	60
Regulamentul privind comunicarea între instituțiile de învățământ și mass-media în cazurile care se referă la copii (Ordinul Ministerului Educației nr. 60 din 07 februarie 2014).....	62
Codul de etică al cadrului didactic (Ordinul Ministerului Educației nr. 861 din 07 septembrie 2015).....	67
Instrucțiunea privind evaluarea și dezvoltarea comportamentului elevului din învățământul primar și secundar general (Ordinul Ministerului Educației nr. 1090 din 29 decembrie 2016).....	74
Fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului (Ordinul comun al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății nr. 153/1043/1042/293 din 08 octombrie 2014).....	82
Politica de protecție a copilului în instituția de învățământ. Ghid de implementare.....	84

EXTRAS DIN CODUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
(Codul nr. 152 din 17.07.2014; Publicat: 24.10.2014 în Monitorul Oficial Nr. 319-324;
Data intrării în vigoare: 23.11.2014)

Articolul 5. Misiunea educației

Educația are ca misiune:

- a) satisfacerea cerințelor educaționale ale individului și ale societății;
- b) dezvoltarea potențialului uman pentru a asigura calitatea vieții, creșterea durabilă a economiei și bunăstarea poporului;
- c) dezvoltarea culturii naționale
- d) promovarea dialogului intercultural, a spiritului de toleranță, a nediscriminării și incluziunii sociale;
- e) promovarea învățării pe tot parcursul vieții;
- f) facilitarea reconcilierii vieții profesionale cu viața de familie pentru bărbați și femei.

Articolul 6. Idealul educațional

Idealul educațional al școlii din Republica Moldova constă în formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabile de autodezvoltare, care posedă nu numai un sistem de cunoștințe și competențe necesare pentru angajare pe piața muncii, dar și independență de opinie și acțiune, fiind deschisă pentru dialog intercultural în contextul valorilor naționale și universale asumate.

Articolul 7. Principiile fundamentale ale educației

Educația se întemeiază pe următoarele principii fundamentale:

- a) principiul echității – în baza căruia accesul la învățare se realizează fără discriminare;
- b) principiul calității – în baza căruia activitățile de învățământ se raportează la standardele naționale de referință și la bunele practici naționale și internaționale;
- c) principiul relevanței – în baza căruia educația răspunde nevoilor de dezvoltare personală și social-economice;
- d) principiul centrării educației pe beneficiarii acesteia;
- e) principiul libertății de gândire și al independenței față de ideologii, dogme religioase și doctrine politice;
- f) principiul respectării dreptului la opinie al elevului/studentului ca beneficiar direct al sistemului de învățământ;
- g) principiul incluziunii sociale;
- h) principiul asigurării egalității;
- i) principiul recunoașterii și garantării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, inclusiv a dreptului la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase;
- j) principiul unității și integralității spațiului educațional;
- k) eficienței manageriale și financiare;
- l) principiul descentralizării și autonomiei instituționale;
- m) principiul răspunderii publice – în baza căruia instituțiile de învățământ răspund public de performanțele lor;
- n) principiul transparenței;
- o) principiul participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori sociali interesați;
- p) principiul susținerii și promovării personalului din educație;
- q) principiul învățământului laic.

Articolul 11. Finalitățile educaționale

(1) Educația are ca finalitate principală formarea unui caracter integru și dezvoltarea unui sistem de competențe care include cunoștințe, abilități, atitudini și valori ce permit participarea activă a individului la viața socială și economică.

(2) Educația urmărește formarea următoarelor competențe-cheie:

- a) competențe de comunicare în limba română;
- b) competențe de comunicare în limba maternă;
- c) competențe de comunicare în limbi străine;

- d) competențe în matematică, științe și tehnologie;
- e) competențe digitale;
- f) competența de a învăța să înveți;
- g) competențe sociale și civice;
- h) competențe antreprenoriale și spirit de inițiativă;
- i) competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale.

Articolul 134. Drepturile și garanțiile sociale ale personalului didactic, științifico-didactic și științific

(1) Personalul didactic, științifico-didactic și științific are dreptul să aleagă și să utilizeze atât tehnologiile didactice, manualele și materialele didactice aprobate de Ministerul Educației, cât și pe cele alternative, pe care le consideră adecvate realizării standardelor educaționale de stat.

(2) Personalul didactic, științifico-didactic și științific are dreptul:

a) să aleagă și să fie ales în organele de conducere, administrative și consultative ale instituției de învățământ;

b) să i se includă în vechimea de muncă didactică activitatea didactică și de cercetare desfășurată anterior în cazul transferului la o instituție de învățământ care oferă programe de studii de alt nivel;

c) să se asocieze în organizații sindicale și profesionale;

d) să solicite, din proprie inițiativă, acordarea de grade didactice și titluri științifice.

(3) Personalul didactic, științifico-didactic și științific are dreptul la concediu de odihnă anual în condițiile prevăzute de Codul muncii.

(4) Personalul didactic din învățământul general beneficiază, în condițiile legislației în vigoare, de următoarele drepturi și garanții sociale:

a) dreptul la reducerea duratei zilei de muncă în primii trei ani de activitate didactică după absolvirea instituției de învățământ;

b) dreptul, garantat de stat, la stagii de formare profesională în domeniul activității didactice, cel puțin o dată la 3 ani;

c) dreptul la compensații bănești anuale pentru procurarea de suporturi didactice, tehnică de calcul, produse software pentru utilizare în activități de instruire on-line, pentru dezvoltare profesională, în limita și în condițiile stabilite de Guvern.

(5) Absolvenții instituțiilor de învățământ superior și postsecundar pedagogic, încadrați în instituțiile de învățământ prin repartizare de către Ministerul Educației, beneficiază, în primii trei ani de activitate, de indemnizații stabilite de Guvern, din mijloacele bugetului de stat, achitate prin intermediul bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și ale UTA Găgăuzia.

(6) La debutul în carieră, personalul didactic angajat în instituțiile de învățământ publice din mediul rural și centrele raionale beneficiază, în primii trei ani de activitate, de compensarea cheltuielilor pentru închirierea spațiului locativ, consumul de energie termică și electrică, din contul bugetului de stat, prin intermediul bugetelor unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și ale UTA Găgăuzia, în condițiile stabilite de Guvern.

(7) În primii trei ani de activitate pedagogică, cadrele didactice din instituțiile de învățământ general publice beneficiază de sprijin pentru inserție profesională, inclusiv de reducerea la 75% a normei didactice pentru un salariu de funcție, precum și de asistență din partea cadrului didactic mentor.

(8) Personalul didactic, științifico-didactic și științific din instituțiile de învățământ care s-a evidențiat prin excelență în munca de predare și educație se poate învrednici de distincții de stat în condițiile stabilite de legislație.

(9) Pentru atragerea absolvenților în activitatea didactică și pentru promovarea profesiei de cadru didactic, autoritățile administrației publice locale și centrale care au instituții de învățământ în subordine pot prevedea garanții sociale suplimentare pentru cadrele didactice.

Articolul 135. Obligațiile personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere

(1) Personalul didactic, științifico-didactic, științific și de conducere are următoarele obligații:

a) să asigure calitatea procesului de învățământ prin respectarea standardelor educaționale de stat și a Curriculumului național;

- b) să respecte deontologia profesională;
 - c) să respecte drepturile copiilor, elevilor și studenților;
 - d) să creeze condiții optime pentru dezvoltarea potențialului individual al copilului, elevului și studentului;
 - e) să promoveze valorile morale de dreptate, echitate, umanism, patriotism și alte valori;
 - f) să colaboreze cu familia și comunitatea;
 - g) să îndeplinească obligațiile prevăzute în contractul individual de muncă și în fișa postului și să respecte statutul și regulamentele instituționale și prevederile prezentului cod;
 - h) să asigure securitatea vieții și ocrotirea sănătății copiilor, elevilor și studenților în procesul de învățământ;
 - i) să nu admită tratamente și pedepse degradante, discriminarea sub orice formă și aplicarea niciunei forme de violență fizică sau psihică;
 - j) să informeze elevii despre toate formele de violență și manifestările comportamentale ale acestora, despre persoanele și instituțiile la care se pot adresa atunci când sunt supuși unui act de abuz;
 - k) să discute cu copiii și elevii, individual și în grup, despre siguranța/ bunăstarea lor emoțională și fizică acasă/în familie și în instituție, precum și în alte locuri frecventate de ei;
 - l) să intervină pentru a stopa cazurile de abuz și neglijare a copilului și/sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător;
 - m) să comunice imediat despre orice caz suspect sau confirmat de abuz, neglijare, exploatare sau trafic al copilului din partea semenilor sau a adulților;
 - n) să nu facă și să nu admită propagandă șovină, naționalistă, politică, religioasă, militaristă în procesul educațional;
 - o) să nu implice elevii și studenții în acțiuni politice (mitinguri, demonstrații, pichetări);
 - p) să asigure confidențialitatea și securitatea informației care conține date cu caracter personal, în conformitate cu legislația în domeniul protecției datelor cu caracter personal;
 - q) să își perfecționeze continuu calificarea profesională.
- (2) Personalul didactic, științifico-didactic și științific nu poate presta servicii cu plată copiilor, elevilor, studenților cu care interacționează direct la clasă sau în grupa academică în activitatea didactică.
- (3) Personalului didactic, științifico-didactic, științific și de conducere din învățământ îi este interzisă primirea de bani sau de alte foloase sub orice formă din partea elevilor, studenților, familiilor acestora, precum și din partea organizațiilor obștești ale părinților.
- (4) Personalul didactic, științifico-didactic, științific și de conducere are obligația de a raporta Ministerului Educației și organelor abilitate despre cazurile de abuz asupra copiilor, elevilor și studenților de care au cunoștință, în conformitate cu legislația în vigoare.
- (5) Nerespectarea prevederilor alin. (1)–(4) constituie abatere disciplinară și se sancționează conform legislației în vigoare.
- (6) Obligațiile cadrelor didactice și de conducere din învățământul general și profesional tehnic în raport cu elevii, părinții și angajații instituțiilor de învățământ sunt prevăzute în Codul de etică al cadrului didactic.
- (7) Codul de etică al cadrului didactic este elaborat și aprobat de Ministerul Educației, cu consultarea asociațiilor reprezentative la nivel național ale elevilor, părinților, cadrelor didactice și sindicatelor din învățământ.
- (8) Nerespectarea de către cadrele didactice sau cadrele de conducere din învățământul general și din cel profesional tehnic a prevederilor Codului de etică a cadrului didactic constituie o încălcare gravă a disciplinei de muncă și a statutului instituției de învățământ și se sancționează în conformitate cu prevederile acestuia.

Articolul 136. Drepturile elevilor și studenților

- (1) Elevii și studenții au următoarele drepturi:
- a) să aleagă instituția de învățământ în care doresc să învețe;
 - b) să fie asigurați, în condițiile legii, cu manuale, asistență medicală, alimentație, servicii de transport, cămin;
 - c) să beneficieze, în condițiile legii, de bursă, al cărei cuantum se stabilește de Guvern;
 - d) să își expună liber opiniile, convingerile și ideile;
 - e) să aibă acces la informație;
 - f) să fie aleși în structurile de conducere ale instituției de învățământ și să participe la evaluarea și promovarea calității învățământului, în condițiile prevăzute de prezentul cod și de regulamentele instituției;

g) să participe la proiecte și/sau programe naționale și/sau internaționale de mobilitate academică;
h) să își revendice drepturile legale, să constituie asociații sau organizații care au drept scop apărarea intereselor lor și să adere la acestea, în conformitate cu legislația în vigoare;

i) să beneficieze de garanțiile și facilitățile prevăzute de legislație pentru persoanele care îmbină munca cu studiile în cazul în care sunt încadrați în câmpul muncii.

(2) În instituțiile de învățământ se pot constitui organe de autogovernanță ale elevilor sau studenților, care funcționează în conformitate cu actele normative în vigoare și cu regulamentele instituționale.

(3) Studenții sunt reprezentați în senat și în consiliul facultății în proporție de 1/4 din numărul total al membrilor acestor organe.

(4) Studenții din învățământul superior au dreptul la scutirea de plata taxei de studii în conformitate cu regulamentele instituționale.

(5) În caz de incapacitate de continuare a studiilor din motive de sănătate sau din alte motive justificate, elevii și studenții au dreptul la concedii academice conform actelor interne ale instituțiilor de învățământ profesional tehnic postsecundar nonterțiar și de învățământ superior.

(6) În vederea asigurării dreptului la educație al elevilor care au nevoie de asistență socială, inclusiv al celor din instituțiile de tip sanatorial sau de tip familial, statul suportă, în condițiile legislației în vigoare, parțial sau integral, cheltuielile de întreținere a acestor elevi pe durata școlarității, conform normativelor în vigoare.

(7) Elevii și studenții din instituțiile de învățământ beneficiază de protecție și asistență socială și medicală în condițiile legii.

(8) Elevii și studenții beneficiază și de alte drepturi consemnate în regulamentele instituționale.

Articolul 137. Obligațiile elevilor și studenților

(1) Elevii și studenții au următoarele obligații:

a) să respecte regulamentele instituțiilor de învățământ în care învață;
b) să manifeste un comportament civilizată, să respecte normele de conviețuire în comunitatea academică, să păstreze bunurile din patrimoniul instituției de învățământ.

(2) Elevii au obligația să frecventeze învățământul obligatoriu și să însușească materiile prevăzute de programele de studii.

(3) Elevii și studenții care încalcă prevederile actelor normative în vigoare și/sau ale actelor interne ale instituțiilor de învățământ sunt pasibili de sancționare, în funcție de gravitatea faptei, conform actelor interne ale instituțiilor de învățământ, până la exmatriculare. Elevii din învățământul obligatoriu nu pot fi exmatriculați.

Articolul 138. Drepturile și obligațiile părinților sau altor reprezentanți legali ai copiilor și elevilor

(1) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor au dreptul:

a) să aleagă instituția de învățământ în care să înscrie copilul;
b) să participe la întocmirea programului de activitate al instituției de învățământ;
c) să solicite respectarea drepturilor și libertăților copilului în instituția de învățământ;
d) să ia cunoștință de organizarea și conținutul procesului de învățământ, precum și de rezultatele evaluării cunoștințelor copiilor lor, în conformitate cu regulamentele instituționale;
e) să aleagă și să fie aleși în organele administrative și consultative ale instituției de învățământ;
f) să înființeze asociații filantropice ale părinților, având ca scop principal contribuirea la dezvoltarea instituției de învățământ.

(2) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor și elevilor au următoarele obligații:

a) să asigure educarea copilului în familie și să creeze condiții adecvate pentru pregătirea temelor și frecventarea studiilor, pentru dezvoltarea aptitudinilor, participarea la activități extrașcolare și pentru autoinstruire;

b) să asigure școlarizarea obligatorie a copiilor de vârstă școlară;

c) să colaboreze cu instituția de învățământ, contribuind la realizarea obiectivelor educaționale;

d) să urmărească, în colaborare cu conducerea instituției de învățământ și cadrele didactice, situația școlară și comportamentul copilului sau elevului în instituția de învățământ.

(3) Părinții sau alți reprezentanți legali ai copiilor care nu manifestă responsabilitate și nu asigură educarea și instruirea copilului sunt pasibili de răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

LEGE NR. 140 DIN 14 iunie 2013
PRIVIND PROTECȚIA SPECIALĂ A COPIILOR AFLAȚI ÎN SITUAȚIE DE RISC ȘI A COPIILOR SEPARAȚI DE PĂRINȚI

Publicată: 02.08.2013 în Monitorul Oficial Nr. 167-172 art Nr: 534
Data intrării în vigoare: 01.01.2014

MODIFICAT

LP66 din 13.04.17, MO171-180/02.06.17 art.297

LP71 din 12.04.15, MO102-104/28.04.15 art.170

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I
DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Obiectul legii

Prezenta lege stabilește procedurile de identificare, evaluare, asistență, referire, monitorizare și evidență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, precum și autoritățile și structurile responsabile de aplicarea procedurilor respective.

Articolul 2. Sfera de aplicare

În condițiile prezentei legi, copiii beneficiază de protecție fără nicio discriminare, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinii politice sau de altă natură, de cetățenie, apartenența etnică sau originea socială, de statutul obținut prin naștere, de situația materială, de gradul și tipul de dizabilitate, de aspectele specifice de creștere și educație a copiilor, a părinților lor ori a altor reprezentanți legali ai acestora, de locul aflării lor (familie, instituție educațională, serviciu social, instituție medicală, comunitate etc.).

Articolul 3. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, noțiunile principale utilizate au următoarele semnificații:

autoritate centrală pentru protecția copilului – Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, abilitat să elaboreze, să promoveze și să monitorizeze realizarea politicii statului în domeniul protecției copilului;

autoritate tutelară locală – primarii de sate (comune) și de orașe;

autoritate tutelară teritorială – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sunt exercitate de primarii unităților administrativ-teritoriale respective;

copil – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitatea de exercițiu deplină;

copil aflat în situație de risc – copil în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din situațiile prevăzute la art. 8;

copil separat de părinți – copilul lipsit efectiv de grija părinților în situații determinate de absența acestora, inclusiv în cazul plecării părinților la muncă peste hotare, copilul luat de la părinți din cauza existenței pericolului iminent pentru viața sau sănătatea acestuia, precum și copilul căruia i s-a stabilit statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească;

copil abandonat – copilul identificat ca fiind fără părinți sau fără alt însoțitor legal în cazul în care nu pot fi stabilite datele de identitate nici ale copilului, nici ale părinților lui;

interesul superior al copilului – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află;

familie – părinții și copiii acestora;

familie extinsă – rudele copilului până la gradul IV inclusiv;

reprezentant legal al copilului – părintele sau persoana desemnată, conform legii, să apere drepturile și interesele copilului;

management de caz – metoda principală de lucru a specialistului în protecția drepturilor copilului sau a asistentului social, cu ajutorul căreia acesta evaluează necesitățile copilului și ale familiei lui în colaborare cu ei, coordonează, monitorizează, evaluează și susține copilul și familia acestuia pentru ca ei să poată beneficia de serviciile și prestațiile sociale care să răspundă acestor necesități;

echipă multidisciplinară – grup convocat de specialistul în protecția drepturilor copilului sau, în lipsa acestuia, de către asistentul social comunitar, compus din profesioniști din diferite domenii, cu atribuții în protecția copilului, care colaborează în scopul prevenirii și/sau soluționării cazurilor copiilor aflați în situații de risc;

plan individual de asistență – document prin care se realizează planificarea serviciilor, a prestațiilor și a măsurilor de protecție a copilului în baza evaluării complexe a acestuia și a familiei sale;

violență împotriva copilului – forme de rele tratamente aplicate de către părinți/reprezentanții legali/persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ tipurile de violență definite în art. 2 din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie;

neglijarea copilului – omisiunea sau ignorarea voluntară sau involuntară a responsabilităților privind creșterea și educarea copilului, fapt care pune în pericol dezvoltarea lui fizică, mintală, spirituală, morală sau socială, integritatea lui corporală, sănătatea lui fizică sau psihică. Neglijarea poate lua următoarele forme:

a) neglijare alimentară – privarea copilului de hrană sau malnutriția acestuia;

b) neglijare vestimentară – lipsa de îmbrăcăminte și/sau de încălțăminte, în special a celor necesare pentru perioada rece a anului;

c) neglijare a igienei – nerespectarea normelor generale de igienă personală, condiții de locuit insalubre, care amenință viața sau sănătatea copilului;

d) neglijare medicală – lipsa ori refuzul îngrijirilor medicale necesare pentru protecția vieții, integrității corporale și a sănătății copilului, neadresarea la medici în cazuri de urgență;

e) neglijare educațională – refuzul încadrării copilului într-o instituție școlară, neșcolarizarea copilului;

f) neglijare emoțională – ignorarea problemelor psihoemoționale ale copilului;

g) neglijare în supraveghere – punerea sau lăsarea copilului în condiții ori circumstanțe în care lipsa de supraveghere poate conduce la îmbolnăvirea copilului, traumatismul copilului, exploatarea copilului sau decesul acestuia;

pericol iminent – circumstanțe care indică în mod cert asupra existenței elementelor constitutive ale unei infracțiuni contra vieții și/sau sănătății copilului și care au sau pot avea impact grav asupra integrității fizice și/sau psihice a acestuia;

luarea copilului de la părinți – procedură prin care copilul este separat de părinți sau de persoanele în grija cărora acesta se află, efectuată în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale Codului familiei;

plasament – măsură de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament;

plasament de urgență – plasamentul copilului ale cărui viață sau sănătate sînt în pericol iminent, indiferent de mediul în care acesta se află, pentru o perioadă de pînă la 72 de ore;

plasament planificat – plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență;

specialist în protecția drepturilor copilului – funcționar public din cadrul primăriei care realizează activități de suport pentru îndeplinirea atribuțiilor autorității tutelare locale.

Articolul 4. Principiile protecției copilului aflat în situație de risc și a copilului separat de părinți

Protecția copilului se realizează conform următoarelor principii:

- a) asigurarea și promovarea cu prioritate a interesului superior al copilului;
- b) respectarea priorității privind creșterea și educarea copilului în familie;
- c) dreptul prioritar al părinților de a-și educa copiii conform propriilor convingeri și responsabilitatea primară a părinților pentru creșterea, educarea și protecția copiilor lor;
- d) obligația statului de a asigura familiei asistența necesară pentru creșterea și educarea copiilor;
- e) egalitatea șanselor și nediscriminarea;
- f) cooperarea intersectorială și intervenția multidisciplinară;
- g) asistența individualizată a fiecărui copil;
- h) respectarea demnității copilului;
- i) asigurarea participării copilului la luarea deciziilor care îl privesc, ținând cont de vârsta și de gradul său de maturitate;
- j) asigurarea continuității în creșterea și educarea copilului, ținând cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, în cazul luării unei măsuri de protecție;
- k) celeritate în luarea oricărei decizii cu privire la copil;
- l) responsabilitatea autorităților pentru asigurarea protecției împotriva violenței, neglijării și exploatării copilului.

Articolul 5. Cadrul general de activitate al autorităților tutelare

(1) Autoritățile tutelare trebuie să întreprindă toate măsurile necesare pentru asistența și suportul copiilor și al familiilor acestora în scopul prevenirii separării copilului de mediul familial sau, după caz, în scopul (re)integrării acestuia în familie.

(2) Plasamentul copilului poate fi dispus de autoritățile tutelare numai în cazul în care, în urma evaluărilor, se constată că menținerea copilului alături de părinți nu este posibilă sau contravine interesului superior al acestuia.

(3) În cazul separării copilului de familie, autoritatea tutelară teritorială va dispune plasamentul copilului ținând cont de prioritatea plasamentului sub tutelă în familia extinsă față de celelalte tipuri de plasament, iar în cazul în care acest lucru este imposibil, de prioritatea plasamentului în serviciile de tip familial față de serviciile de tip rezidențial.

Capitolul II ATRIBUȚIILE AUTORITĂȚILOR TUTELARE ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI

Articolul 6. Atribuțiile autorității tutelare locale

(1) Autoritatea tutelară locală are următoarele atribuții:

- a) asigură recepționarea și înregistrarea sesizărilor privind încălcarea drepturilor copilului, se autosesizează în cazul identificării unor copii aflați în situație de risc;
- b) coordonează examinarea sesizărilor privind încălcarea drepturilor copilului;
- c) în limita atribuțiilor sale și în cooperare cu autoritatea tutelară teritorială, întreprinde acțiunile necesare pentru prevenirea separării copilului de mediul familial sau pentru (re)integrarea copilului în familie;
- d) asigură evaluarea familiilor cu copii aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
- e) asigură luarea copilului de la părinți sau de la persoanele în grija cărora se află acesta în cazul existenței unui pericol iminent pentru viața sau sănătatea lui;
- f) asigură plasamentul de urgență al copiilor separați de părinți;
- g) asigură instituirea tutelei/curatelei asupra copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare;
- h) asigură luarea și scoaterea de la evidență a familiilor cu copii aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;

- i) participă la procedura de luare a copilului de la părinți;
 - j) eliberează și transmite autorității tutelare teritoriale avize privind plasamentul planificat al copiilor;
 - k) cooperează, la nivel local, cu instituțiile, structurile și serviciile cu atribuții în domeniul protecției copilului;
 - l) coordonează procesul de monitorizare a situației familiilor cu copii aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
 - m) coordonează procesul de analiză a situației la nivel local privind protecția copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți;
 - n) planifică și decide realizarea măsurilor de informare a populației privind drepturile copilului;
 - o) în limita atribuțiilor sale, întreprinde măsurile necesare pentru respectarea drepturilor patrimoniale ale copiilor rămași fără ocrotire părintească;
 - p) colaborează cu autoritățile tutelare teritoriale și centrale în vederea protecției copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, inclusiv prin informarea reciprocă pe probleme de interes comun.
- (2) Autoritatea tutelară locală își exercită atribuțiile direct sau prin intermediul specialistului pentru protecția drepturilor copilului angajat în cadrul primăriei.

Articolul 7. Atribuțiile autorității tutelare teritoriale

Autoritatea tutelară teritorială are următoarele atribuții:

- a) recepționează, înregistrează și transmite, conform competenței, sesizările privind încălcarea drepturilor copilului;
- b) în limita atribuțiilor, acordă sprijin autorităților tutelare locale în procesul de identificare, evaluare și asistență a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți și participă la acest proces în caz de necesitate;
- c) întreprinde, în colaborare cu autoritatea tutelară locală, acțiunile necesare privind prevenirea separării copilului de mediul familial sau privind (re)integrarea lui în familie;
- d) asigură plasamentul planificat al copiilor separați de părinți;
- e) asigură stabilirea/retragerea statutului de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească;
- f) asigură stabilirea statutului de copil adoptabil;
- g) ține evidența copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească și a copiilor rămași fără ocrotire părintească aflați în plasament planificat, recepționează/sistematizează datele privind copiii aflați în evidența autorităților tutelare locale;
- h) asigură reprezentarea intereselor și a drepturilor copiilor în instanța de judecată;
- i) asigură, la nivel teritorial, cooperarea dintre instituțiile, structurile și serviciile cu atribuții în domeniul protecției copilului;
- j) determină necesitățile de formare profesională a specialiștilor implicați în protecția copilului în domeniul respectării drepturilor copilului;
- k) efectuează analiza datelor privind situația copiilor din unitatea administrativ-teritorială respectivă și prezintă propuneri consiliului raional/ municipal privind instituirea sau dezvoltarea serviciilor sociale în conformitate cu necesitățile identificate;
- l) întreprinde măsuri de informare a populației privind drepturile copilului;
- m) colaborează cu autoritățile tutelare locale, teritoriale și centrale în vederea protecției copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, inclusiv prin informarea reciprocă pe probleme de interes comun;
- n) asigură stabilirea și plata indemnizațiilor pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă din contul bugetului de stat prin transferuri cu destinație specială către bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea.

[Art.7 lit.n) introdusă prin LP71 din 12.04.15, MO102-104/28.04.15 art.170; în vigoare 01.01.15]

Capitolul III

IDENTIFICAREA, EVIDENȚA ȘI ASISTENȚA COPIILOR AFLAȚI ÎN SITUAȚIE DE RISC

Articolul 8. Identificarea copiilor aflați în situație de risc

Autoritatea tutelară locală este obligată să se autosesizeze și/sau să asigure recepționarea și înregistrarea sesizărilor cu privire la copiii aflați în următoarele situații:

- a) copiii sunt supuși violenței;
- b) copiii sunt neglijați;
- c) copiii practică vagabondajul, cerșitul, prostituția;
- d) copiii sunt lipsiți de îngrijire și supraveghere din partea părinților din cauza absenței acestora de la domiciliu din motive necunoscute;
- e) părinții copiilor au decedat;
- f) copiii trăiesc în stradă, au fugit ori au fost alungați de acasă;
- g) părinții copiilor refuză să-și exercite obligațiile părintești privind creșterea și îngrijirea copilului;
- h) copiii au fost abandonați de părinți;
- i) în privința unuia dintre părinții copilului este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă).

[Art.8 lit.i) în redacția LP66 din 13.04.17, MO171-180/02.06.17 art.297]

Articolul 9. Evaluarea situației copilului, evidența și asistența copiilor aflați în situație de risc

(1) Autoritatea tutelară locală în a cărei rază este locul aflării copilului dispune evaluarea inițială a situației copilului de către specialistul pentru protecția drepturilor copilului, iar în lipsa acestuia – de către asistentul social comunitar, cu implicarea în procesul de evaluare, după caz, a altor specialiști din domeniul ocrotirii sănătății, educației, ordinii publice etc.:

- a) în termen de 24 de ore – în cazul primirii informațiilor prevăzute la art. 8 lit. a)–c);
- b) imediat – în cazul în care din conținutul sesizării se constată existența unui pericol iminent pentru copil, precum și în cazul primirii informațiilor prevăzute la art. 8 lit. d)–i).

(2) În cazul în care situațiile de risc prevăzute la art. 8 lit. a) și b) s-au produs în afara familiei, măsurile specificate la alin. (1) se întreprind cu acordul prealabil al părinților/reprezentantului legal al copilului, cu excepția cazurilor în care dezacordul acestora contravine interesului superior al copilului.

(3) În cazul în care situațiile de risc prevăzute la art. 8 lit. a)–c) s-au produs într-un serviciu de plasament, autoritatea tutelară locală în a cărei rază este locul aflării copilului întreprinde măsurile prevăzute la alin.(1), asigurând securitatea pentru viața și sănătatea copilului, și informează imediat autoritatea tutelară teritorială care va decide asupra măsurilor de protecție a copilului.

(4) Dacă în urma evaluării inițiale a situației copilului se confirmă situația de risc pentru copil, autoritatea tutelară locală dispune imediat luarea în evidență a copilului aflat în situație de risc.

(5) Registrul de evidență a copiilor aflați în situații de risc se ține de către autoritatea tutelară locală, fiind completat de către specialistul pentru protecția drepturilor copilului, iar în lipsa acestuia – de către asistentul social comunitar.

(6) Evaluarea, asistența și monitorizarea copilului aflat în situație de risc se realizează prin utilizarea metodei managementului de caz, aprobată de autoritatea centrală pentru protecția copilului.

(7) În cazul recepționării informației despre copiii aflați în situația de risc prevăzută la art. 8 lit. h), autoritatea tutelară locală sau specialistul pentru protecția drepturilor copilului participă la întocmirea actului de abandon al copilului într-o instituție sau a procesului-verbal privind găsirea copilului.

(8) În cazul în care locul aflării copilului este altul decât domiciliul părinților, autoritatea tutelară locală sesizează autoritatea tutelară teritorială în a cărei rază domiciliază părinții în scopul prezentării datelor necesare pentru realizarea evaluării inițiale și complexe a situației copilului.

Articolul 10. Luarea copilului de la părinți sau de la persoanele în grija cărora acesta se află

(1) În cazul în care, ca urmare a evaluării inițiale, se constată existența unui pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, autoritatea tutelară în a cărei rază este locul aflării acestuia dispune imediat luarea copilului de la părinți sau de la persoanele în grija cărora acesta se află, comunicând acest fapt procurorului în termen de cel mult 24 de ore.

(2) Procedura de luare a copilului de la părinți sau de la persoanele în grija cărora acesta se află se efectuează cu participarea obligatorie a autorității tutelare locale sau a reprezentantului acesteia, a specialistului pentru protecția drepturilor copilului, a asistentului social comunitar, a medicului/asistentului medicului de familie și a ofițerului de sector al poliției.

(3) În cazul prevăzut la alin. (1), autoritatea tutelară locală, în termen de 3 zile lucrătoare, va porni o acțiune în instanța de judecată privind decăderea din drepturile părintești sau privind luarea copilului de la părinți fără ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești. Dacă această cerință nu este îndeplinită, copilul va fi înapoiat imediat părinților.

(4) Cu excepția situației prevăzute la alin. (1), luarea copilului de la părinți se efectuează numai în baza unei hotărâri a instanței de judecată privind decăderea din drepturile părintești sau a unei hotărâri a instanței de judecată privind luarea copilului fără ca părinții să fie decăzuți din drepturile părintești conform prevederilor art. 67–69, 71 și 72 din Codul familiei.

Capitolul IV PROTECȚIA COPIILOR SEPARAȚI DE PĂRINȚI

Articolul 11. Plasamentul de urgență

(1) Autoritatea tutelară locală emite dispoziția privind plasamentul de urgență al copilului și informează în acest sens autoritatea tutelară teritorială în a cărei rază este locul de plasament al copilului în cazul luării copilului de la părinți în condițiile art. 10 alin. (1) sau în cazul lipsei părinților în momentul identificării copilului în situațiile specificate la art. 8 lit. d)–h).

(2) Ținând cont de interesul superior al copilului, acesta poate fi plasat de urgență în:

a) familia rudelor sau a altor persoane cu care a stabilit relații apropiate (vecini, prieteni de familie etc.) și care doresc să primească/să țină copilul pentru a-l crește și educa în familia lor, în baza cererii scrise a acestora, pornind de la necesitatea asigurării stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educația copilului, ținând cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică;

b) servicii de plasament de tip familial;

c) servicii de plasament de tip rezidențial.

(3) Copilul separat de părinți poate fi plasat de urgență pe un termen de până la 72 de ore, cu posibilitatea prelungirii termenului de plasament până la 45 de zile, perioadă în care se efectuează evaluarea complexă a situației copilului.

Articolul 12. Plasamentul planificat

(1) Plasamentul planificat al copilului se efectuează conform dispoziției autorității tutelare teritoriale, cu avizul autorității tutelare locale și numai în baza avizului pozitiv al Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate, modul de organizare și funcționare a căreia este aprobat de Guvern.

(2) Copiii pot fi plasați în:

a) serviciul de tutelă/curatelă;

b) serviciul de plasament de tip familial (casă de copii de tip familial, asistență parentală profesionistă);

c) serviciul de plasament de tip rezidențial (casă comunitară, centru de plasament temporar, alt tip de instituție rezidențială).

Articolul 13. Copiii ai căror părinți sunt plecați peste hotare

(1) Informația privind identificarea copiilor ai căror părinți/unicul părinte sunt plecați/este plecat la muncă peste hotare se prezintă autorității tutelare locale de către:

a) administrația instituțiilor educaționale – semestrial, până la data de 30 octombrie și, respectiv, 30 aprilie a fiecărui an;

b) specialistul în protecția drepturilor copilului, asistentul social comunitar, medicul/asistentul medicului de familie sau ofițerul de sector al poliției – în termen de 3 zile de la data identificării copilului.

(2) În baza informației menționate la alin. (1), autoritatea tutelară locală dispune efectuarea evaluării situației copilului de către specialistul în protecția drepturilor copilului, iar în lipsa acestuia – de către asistentul social comunitar, și emite, cu consimțământul părinților/unicului părinte, dispoziția de instituire a tutelei/curatelei conform prevederilor legislației dacă în urma evaluării inițiale se constată că condițiile de creștere și educație a copilului sunt adecvate.

(3) Evaluarea situației copilului de către specialistul în protecția drepturilor copilului, iar în lipsa acestuia – de către asistentul social comunitar, se efectuează în termen de până la 30 de zile.

(4) Părinții/unicul părinte care pleacă peste hotare pe un termen mai mare de 3 luni și ai căror copii rămân în Republica Moldova urmează să informeze în prealabil autoritatea tutelară locală despre persoana în grija căreia rămân copiii.

Capitolul V DETERMINAREA STATUTULUI COPILULUI

Articolul 14. Copiii rămași temporar fără ocrotire părintească

(1) Statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească se atribuie copiilor:

a) ai căror părinți lipsesc o perioadă mai mare de 30 de zile din cauza aflării la tratament în condiții de staționar în instituții medicale, fapt confirmat de certificatul medical eliberat de instituția medicală corespunzătoare;

b) ai căror părinți nu au posibilitatea să-și îndeplinească obligațiile de creștere și educare a copiilor din cauza unor probleme grave de sănătate, fiind țintuiți la pat, fapt confirmat de certificatul consiliului de expertiză medicală a vitalității sau de certificatul medical eliberat de instituția medicală care supraveghează pacientul;

c) ai căror părinți se află în arest, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

d) luați de la părinți fără ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

e) ai căror părinți lipsesc, fiind anunțați în căutare de către organele de drept pentru comiterea de infracțiuni, fapt confirmat printr-un act eliberat de organul de poliție;

f) ai căror părinți au fost pedepsiți cu privațiune de libertate, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

g) ale căror date de identitate nu sunt cunoscute;

h) în privința părinților cărora se află în derulare procese judiciare privind decăderea din drepturile părintești, privind limitarea în capacitatea de exercițiu sau declararea incapacității de exercițiu sau privind declararea lor ca fiind dispăruți fără urmă sau decedați.

(2) Statutul de copil rămas temporar fără ocrotire părintească se retrage în cazurile:

a) recunoașterii sau stabilirii paternității, conform prevederilor art. 47 alin. (5)–(6) și art. 48 din Codul familiei;

b) încetării circumstanțelor prevăzute la alin. (1) lit. a) și b) din prezentul articol și constatării faptului că părinții/unicul părinte sunt apti să-și îndeplinească drepturile și obligațiile privind creșterea și educația copiilor, fapt confirmat prin avizul autorității tutelare locale în a cărei rază domiciliază părinții;

c) prezentării adeverinței de eliberare dintr-o instituție penitenciară sau de sub arest a mamei/tatălui copilului și a cererii acestora cu privire la înapoierea copilului, depusă la autoritatea tutelară teritorială care a stabilit statutul copilului, precum și a avizului autorității tutelare locale în a cărei rază domiciliază părinții privind oportunitatea înapoierii copilului

pentru educație mamei/tatălui, întocmit în urma evaluării de către asistentul social comunitar a garanțiilor morale și a condițiilor materiale ale părinților;

d) anulării hotărârii instanței de judecată privind luarea copilului de la părinți fără ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești;

e) pronunțării hotărârii instanței de judecată privind înapoierea copilului care a fost luat de la părinți fără ca aceștia să fie decăzuți din drepturile părintești conform procedurii judiciare;

f) scoaterii mamei/tatălui de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale în condițiile art. 284 și 285 din Codul de procedură penală;

g) atingerii de către copil a vârstei la care are capacitatea deplină de exercițiu;

h) obținerii documentelor ce confirmă identitatea copilului ale cărui date de identitate nu erau cunoscute, precum și a datelor despre părinții lui, în baza avizului autorității tutelare locale în a cărei rază domiciliază părinții privind oportunitatea înapoierii copilului, întocmit în urma evaluării de către asistentul social comunitar a garanțiilor morale și a condițiilor materiale ale părinților.

Articolul 15. Copiii rămași fără ocrotire părintească

(1) Statutul de copil rămas fără ocrotire părintească se atribuie copiilor ai căror părinți:

a) sunt decedați, fapt confirmat printr-un certificat de deces;

b) au fost decăzuți din drepturile părintești, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

c) sunt supuși unei măsuri de ocrotire judiciare, fapt confirmat prin hotărâre a instanței de judecată; [Art. 15 al.(1), lit.c) în redacția LP66 din 13.04.17, MO171-180/02.06.17 art.297]

d) au fost declarați dispăruți fără urmă, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

e) au fost declarați decedați, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată;

f) i-au abandonat, fapt confirmat printr-o hotărâre a instanței de judecată.

(2) Statutul de copil rămas fără ocrotire părintească se retrage în cazurile:

a) anulării hotărârii instanței de judecată privind decăderea din drepturile părintești a părinților copilului;

b) restabilirii în drepturile părintești a mamei/tatălui copilului;

c) adopției copilului, încuviințată printr-o hotărâre a instanței de judecată;

d) recunoașterii sau stabilirii paternității, conform prevederilor art. 47 alin. (5) și (6) și art. 48 din Codul familiei;

e) expirării sau revocării măsurii de ocrotire judiciare instituite în privința mamei/tatălui copilului; [Art. 15 al.(2), lit.e) în redacția LP66 din 13.04.17, MO171-180/02.06.17 art.297]

f) pronunțării hotărârii instanței de judecată privind declararea capacității de exercițiu depline a mamei/tatălui copilului;

g) anulării hotărârii instanței de judecată privind declararea mamei/tatălui copilului ca fiind dispărută/dispărut fără urmă;

h) anulării hotărârii instanței de judecată privind declararea mamei/tatălui copilului ca fiind decedat/decedat;

i) atingerii de către copil a vârstei la care are capacitatea deplină de exercițiu.

Articolul 16. Termenul de determinare a statutului de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească

(1) Autoritatea tutelară teritorială în evidența căreia se află copilul, în cooperare cu autoritatea tutelară locală, întreprinde acțiunile necesare pentru (re)integrarea în familie a copilului sau pentru stabilirea statutului copilului, acțiuni care, cumulativ, nu vor depăși 6 luni.

(2) Măsurile de (re)integrare a copilului în familie se efectuează conform unui plan individual de asistență.

Articolul 17. Stabilirea statutului copilului

(1) Dispoziția privind stabilirea sau retragerea statutului de copil rămas temporar fără ocrotire părintească sau de copil rămas fără ocrotire părintească se emite de către autoritatea tutelară teritorială.

(2) Concomitent cu emiterea dispoziției privind stabilirea statutului de copil rămas fără ocrotire părintească, autoritatea tutelară teritorială emite dispoziția privind stabilirea statutului de copil adoptabil, luarea în evidență a acestuia și întreprinderea măsurilor de adopție a copilului conform prevederilor legislației, cu excepția copiilor rămași fără ocrotire părintească care sînt plasați sub tutelă/curatelă în familia extinsă.

Articolul 18. Evidența copiilor separați de părinți

(1) Evidența copiilor separați de părinți se ține de către:

- a) autoritatea tutelară locală care a dispus plasamentul de urgență sau instituirea tutelei/curatelei asupra copiilor ai căror părinți sînt plecați peste hotare;
- b) autoritatea tutelară teritorială care a emis dispoziția de plasament planificat;
- c) autoritatea centrală pentru protecția copilului, pe baza datelor prezentate de autoritățile tutelare teritoriale.

(2) Registrele de evidență a copiilor separați de părinți se țin de către autoritatea tutelară locală și de către specialiștii responsabili din cadrul autorităților tutelare teritoriale.

Capitolul VI COOPERAREA ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI COPILULUI

Articolul 19. Cooperarea dintre autoritățile tutelare

Autoritățile tutelare locale și cele teritoriale din diferite unități administrativ-teritoriale sînt obligate să coopereze în domeniul protecției copilului prin obținerea și transmiterea informațiilor și a documentelor necesare pentru identificarea, evaluarea, acordarea asistenței și stabilirea statutului copiilor.

Articolul 20. Cooperarea intersectorială

Angajații autorităților publice centrale și locale, ai structurilor, instituțiilor și serviciilor din cadrul sau subordonate acestora, care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, organelor de drept în conformitate cu mecanismul de cooperare intersectorială aprobat de Guvern sînt obligați:

- a) să transmită autorității tutelare competente sesizările privind copiii aflați în situație de risc, precum și cele privind cazurile de abuz, neglijare sau exploatare a copiilor în cadrul serviciilor sociale, al instituțiilor medicale, educaționale, culturale;
- b) să participe la activitatea echipelor multidisciplinare în procesul de evaluare inițială și complexă a situației copilului la solicitarea autorității tutelare locale, precum și la elaborarea și implementarea planului individualizat de asistență;
- c) să realizeze măsuri de prevenire a situațiilor de risc pentru copii.

Capitolul VII RĂSPUNDEREA

Articolul 21. Respectarea termenelor și procedurilor în activitatea autorităților tutelare

(1) Autoritățile tutelare sunt obligate să respecte termenele și procedurile în procesul de identificare, luare în evidență, plasament, stabilire a statutului, monitorizare a situației copiilor și de prezentare a informației autorităților de resort conform prevederilor prezentei legi, ale regulamentului de activitate aprobat de Guvern și ale altor acte normative.

(2) În caz de nerespectare a termenelor și procedurilor prevăzute de legislație, persoanele responsabile pot fi trase la răspundere în condițiile legii.

Articolul 22. Răspunderea pentru încălcarea prezentei legi

(1) Încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspunderea disciplinară, civilă, contravențională sau penală, în conformitate cu legislația în vigoare.

(2) Sunt pasibile de răspundere următoarele acțiuni/inacțiuni ale autorităților, instituțiilor sau persoanelor responsabile:

- a) nerespectarea condițiilor legale de recepționare și înregistrare a sesizărilor privind copiii aflați în situație de risc;
- b) încălcarea fără motive întemeiate a termenului stabilit de lege pentru inițierea sau desfășurarea procedurii de evaluare inițială a situației copilului și de stabilire a statutului acestuia ori de (re)integrare a acestuia în familie;

c) asistența sau monitorizarea necorespunzătoare a copiilor aflați în situație de risc, a copiilor rămași temporar fără ocrotire părintească sau a copiilor rămași fără ocrotire părintească;

d) tergiversarea fără motive întemeiate a prezentării către autoritatea centrală pentru protecția copilului a informației despre copiii separați de părinți, copiii rămași temporar fără ocrotire părintească și copiii rămași fără ocrotire părintească;

e) neasigurarea controlului asupra condițiilor de întreținere, educație și instruire în familie a copiilor aflați în situație de risc care sunt în evidență, precum și a copiilor aflați în plasament;

f) plasarea neîntemeiată sau cu încălcarea condițiilor stabilite de lege în serviciul de plasament de tip rezidențial a copilului separat de părinți, a celui rămas temporar fără ocrotire părintească sau a celui rămas fără ocrotire părintească;

g) încălcarea fără motive întemeiate a termenului prevăzut de legislație pentru sesizarea autorității tutelare privind copiii aflați în situație de risc;

h) neîndeplinirea, fără motive întemeiate, de către părinți, de către persoanele care îi înlocuiesc sau de către persoanele în grija cărora copiii se află potrivit legii a dispozițiilor legitime ale autorității tutelare în scopul asigurării respectării drepturilor și intereselor copiilor;

i) neîndeplinirea sau îndeplinirea necorespunzătoare de către părinți sau de către persoanele care îi înlocuiesc a obligațiilor părintești, dacă aceasta a determinat plasamentul de urgență al copilului;

j) eschivarea sub orice formă a părinților sau a persoanelor care îi înlocuiesc de la procesul de reintegrare a copilului în familie;

k) aflarea copilului în pericol iminent din cauza lipsei de supraveghere din partea părinților, a reprezentanților legali sau a altor persoane în grija cărora acesta se află.

(3) Prejudiciul material sau cel moral cauzat copilului de către persoane fizice sau juridice urmează a fi reparat în modul stabilit de lege.

Capitolul VIII

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 23

(1) Prezenta lege intră în vigoare de la 1 ianuarie 2014.

(2) Guvernul, în termen de 6 luni de la data intrării în vigoare a prezentei legi:

a) va prezenta Parlamentului propuneri privind aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege;

b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege;

c) va elabora și va adopta actele normative necesare pentru implementarea prezentei legi.

(3) La data intrării în vigoare a prezentei legi, Codul familiei nr. 1316-XIV din 26 octombrie 2000 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 47–48, art. 210), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 3, textul „condițiile, modalitatea, formele și efectele protecției juridice a copiilor orfani și a celor rămași fără ocrotire părintească sau aflați în alte situații vulnerabile” se exclude.

2. La articolul 71 alineatul (3), textul „7 zile” se substituie cu textul „3 zile lucrătoare”.

3. Capitolul 17 se abrogă.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Igor CORMAN

Nr. 140. Chișinău, 14 iunie 2013.

LEGE NR. 30 DIN 07 martie 2013 CU PRIVIRE LA PROTECȚIA COPILOR ÎMPOTRIVA IMPACTULUI NEGATIV AL INFORMAȚIEI

Publicată: 05.04.2013 în Monitorul Oficial Nr. 69-74 art Nr: 221

Data intrării în vigoare: 05.07.2013

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Articolul 1. Noțiuni principale

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

copil – persoană care nu a atins vârsta de 18 ani (majoratul);

erotică – prezentarea, în mod artistic, a actului sexual în subiectul unui film, descrierea, în mod artistic, justificat și fără exagerarea senzualității, a atracției sexuale sau a conduitei sexuale;

fenomen paranormal – eveniment, întâmplare, fenomen sau fapt a cărui expresie fizică nu a fost explicată de știință, aptitudini umane care nu au fost confirmate prin metode experimentale;

hipnoză – stare psihică provizorie ce constă în modificarea conștiinței și concentrarea bruscă asupra conținutului unei sugestii și/sau autosugestii, în timpul căreia se schimbă comportamentul, autocontrolul și conștiința de sine a omului;

informație cu impact negativ asupra copiilor – informație accesibilă public care poate fi dăunătoare pentru sănătatea psihică și fizică a copiilor, pentru dezvoltarea lor fizică, mintală, spirituală și morală;

joc computerizat – program distractiv pentru calculator sau alte echipamente terminale de comunicații electronice, păstrat și difuzat pe un purtător de informație și/sau prin rețele computerizate publice (Internet);

pornografie – prezentarea de manieră vulgară, brutală a contactelor sexuale de orice tip între persoane de sexe diferite sau de același sex, a altor manifestări indecente ale vieții sexuale, precum și prezentarea de o manieră impudică a organelor genitale.

Articolul 2. Principiile de bază privind protecția și realizarea intereselor superioare ale copilului în sfera informațiilor accesibile public

Principiile de bază privind protecția și realizarea intereselor superioare ale copilului în sfera informațiilor accesibile public sunt:

a) interesele părinților (tutorilor, curatorilor), interesele obștești și interesele de stat în raport cu copiii;

b) autocontrolul și obligațiile entităților care pregătesc informația accesibilă public, care o difuzează și care participă la aceasta, de asemenea ale jurnaliștilor și organizațiilor profesionale ale acestora;

c) coordonarea obligațiilor și a responsabilităților ce revin statului, autorităților publice, entităților care pregătesc informația accesibilă public, care o difuzează și care participă la aceasta, jurnaliștilor, organizațiilor profesionale ale acestora, precum și părinților (tutorilor, curatorilor), cu privire la protecția intereselor superioare ale copilului;

d) încurajarea difuzării informației care favorizează bunăstarea socială, spirituală și morală a copilului și stimulează dezvoltarea lui fizică și psihică;

e) oportunitatea, eficiența și proporționalitatea măsurilor de responsabilizare;

f) raționalitatea, onestitatea și

Articolul 3. Informația cu impact negativ asupra copiilor

(1) Se consideră informație cu impact negativ asupra copiilor informația accesibilă public:

a) despre violență, care încurajează agresivitatea și disprețul față de viață;

b) care încuviințează deteriorarea sau nimicirea bunurilor;

c) care aduce în prim plan cadavrul sau corpul unei persoane în agonie fie un corp mutilat ca urmare a unui tratament crud, cu excepția cazurilor în care o asemenea prezentare este necesară pentru identificarea persoanei;

- d) cu caracter pornografic;
- e) care invită copiii să participe la jocuri de noroc sau la alte jocuri care lasă impresia de câștig ușor;
- f) care apreciază pozitiv dependența față de substanțele narcotice, toxice, psihotrope, tutun, alcool, precum și față de alte substanțe care sunt sau pot fi utilizate drept stupefiante, și care încurajează consumul, producerea, răspândirea sau procurarea acestora;
- g) care incită la provocarea de leziuni corporale sau la suicid, care descriu mijloacele sau circumstanțele de suicid;
- h) care apreciază pozitiv o infracțiune sau care idealizează infractorii;
- i) care încurajează comportamente ce jignesc demnitatea umană;
- j) care relatează batjocorirea sau înjosirea unui om ori a unui grup de oameni în legătură cu originea etnică, apartenența națională, rasială, sexuală, în legătură cu boala, starea socială, limba vorbită, religia practică, convingerile sau opiniile împărțite;
- k) care prezintă fenomene paranormale înscenate astfel încât să producă impresia realității;
- l) care încurajează violența și exploatarea sexuală, abuzurile sexuale comise asupra copiilor, relațiile sexuale dintre copii;
- m) care folosește limbajul licențios și gesturile indecente;
- n) care conține sfaturi privind producerea, procurarea sau utilizarea explozivelor, a substanțelor narcotice ori psihotrope, a altor obiecte periculoase pentru viață și sănătate;
- o) care încurajează proastele deprinderi alimentare, de igienă și inactivitatea fizică;
- p) care demonstrează o ședință de hipnoză în masă, al cărei subiect este auditoriul mijlocului de informare în masă.

(2) Difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor este interzisă sau limitată în condițiile prezentei legi.

(3) Se interzice difuzarea informațiilor specificate la alin. (1) lit. j), precum și a informațiilor cu caracter pornografic care încurajează violența și exploatarea sexuală a copiilor sau care au drept scop demonstrarea violenței.

Articolul 4. Interdicția difuzării informației ce conține date personale cu impact negativ asupra copiilor

(1) În mijloacele de informare în masă se interzice publicarea informației ce conține date cu caracter personal în cazurile în care:

a) se dau publicității date cu caracter personal ale unui copil bănuț, acuzat ori condamnat pentru săvârșirea unei infracțiuni sau contravenții, dacă acesta nu se ascunde de organele de drept ori de instanțele judecătorești, sau ale unui copil care este victima unei infracțiuni ori contravenții, ceea ce permite identificarea acestuia;

b) se dau publicității datele cu caracter personal ale unui copil care fie și-a provocat leziuni corporale ori a încercat să o facă, fie s-a sinucis ori a făcut o tentativă de sinucidere, ceea ce permite identificarea acestuia;

c) se prezintă fotografii ale copiilor sau materiale video despre aceștia în contextul unor fenomene sociale negative, ceea ce permite identificarea copiilor;

d) informația respectivă jignește demnitatea copilului identificat și/sau lezează interesele sale superioare.

(2) În serviciile de programe radio și televizate se interzice difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor ce conține:

a) imagini ori fotografii ale corpului copilului decedat;

b) imagini de natură pornografică;

c) orice referire defavorabilă sau discriminatorie la originea etnică, naționalitatea, rasa ori religia unui copil, precum și la dizabilitatea acestuia;

d) orice indicii care ar putea duce la identificarea copiilor implicați în situații cu conotație negativă (accidente, infracțiuni, abuz sexual, abuz fizic sau psihic, dispute familiale, sinucideri, consum de droguri, abuz de alcool etc.), inclusiv în calitate de victime sau martori. Fac excepție situațiile în care jurnalistul acționează cu acordul părinților (tutorilor, curatorilor) în interesul superior al copilului;

e) orice indicii care ar putea duce la identificarea unui copil implicat în acte de autovătămare corporală de orice natură, inclusiv în tentative de suicid sau în sinucideri;

f) orice indicii care ar putea duce la identificarea unui copil infectat cu HIV sau bolnav de SIDA. Această interdicție se aplică chiar și atunci când intenția programului este de a prezenta și de a pune în evidență o problemă socială;

g) reconstituiri ale infracțiunilor, abuzurilor și ale altor situații cu conotație negativă în care sunt folosiți copiii;

h) interviuri și declarații în care copiilor le sunt solicitate păreri referitoare la probleme intime de familie sau probleme care le depășesc puterea de judecată.

(3) În cazul copiilor cu vârsta cuprinsă între 16 și 18 ani, aflați în diferite forme de detenție (reținut, arestat, deținut în penitenciar) sau care au calitatea procesuală de bănuit, învinuit, inculpat sau condamnat pentru comiterea unor infracțiuni în cadrul unei urmăriri penale, fie în cazul copiilor victime sau martori ale abuzurilor fizice, psihice sau sexuale, aceștia pot apărea în programele audiovizuale dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

a) există acordul scris al copilului;

b) au fost luate măsuri de protecție a identității copilului.

Articolul 5. Limitarea răspândirii informației cu impact negativ asupra copiilor

(1) Pentru a permite părinților (tutorilor, curatorilor) copiilor să facă alegerea potrivită, toți radiodifuzorii au obligația să pună la dispoziția publicului informații suficiente privind intervalul orar de difuzare, recomandările și avertizările sonore și vizuale, astfel încât programele vizionate sau ascultate în familie sau numai de către copii să nu afecteze dezvoltarea fizică, mintală, spirituală sau morală a acestora. Aceleași obligații sunt valabile în cazul serviciilor de programe retransmise de către radiodifuzorii.

(2) Radiodifuzorilor le este interzisă difuzarea în intervalul orar 6.00 – 20.00 de programe audiovizuale de studio sau realizate în direct în care se fumează, se consumă băuturi alcoolice ori se prezintă acte de comportament obscen.

(3) Mijloacele de informare în masă nu pot difuza în intervalul orar 6.00 – 23.00 producții care prezintă:

a) violență fizică, psihică sau de limbaj în mod repetat;

b) scene de sex, de limbaj sau de comportament obscen;

c) persoane în ipostaze degradante;

d) lupte libere nereglementate de federațiile sportive naționale sau internaționale.

(4) Programele de știri și de actualități se supun cerințelor de protecție a copiilor și vizionării în familie. În cazul difuzării unor scene de violență sau cu impact emoțional negativ, avertizarea verbală a publicului este obligatorie. Mijloacele de informare în masă nu pot prezenta scene de violență în mod repetat în cadrul aceleiași producții audiovizuale, iar imaginile care prezintă execuții, oameni uciși sau voluntari ai morții, indiferent de motivația acestora, se difuzează numai în cazuri temeinic justificate.

(5) Programele audiovizuale care pot afecta dezvoltarea fizică, mintală, spirituală sau morală a copiilor pot fi difuzate numai dacă vizionarea este restricționată printr-un sistem de acces condiționat. În lipsa unui sistem de acces condiționat, difuzarea programelor respective se poate face numai în intervalul orar permis, potrivit clasificării programului în funcție de conținutul acestuia. Responsabilitatea clasificării acestor producții audiovizuale le revine titularilor de licență de emisie.

(6) Categoriile în care se încadrează producțiile audiovizuale ce pot afecta dezvoltarea fizică, mintală sau morală a copiilor sunt următoarele:

a) producții audiovizuale interzise copiilor sub 18 ani – se difuzează numai în intervalul orar 24.00 – 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 18 de culoare albă;

b) producții audiovizuale interzise copiilor sub 15 ani – se difuzează numai în intervalul orar 22.00 – 6.00 și vor fi însoțite permanent de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 15 de culoare albă;

c) producții audiovizuale interzise copiilor sub 12 ani – se difuzează numai după ora 20.00 și vor fi însoțite de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 12 de culoare albă;

d) producții audiovizuale interzise copiilor sub 7 ani – se difuzează numai după ora 20.00 și vor fi însoțite de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, numărul 7 de culoare albă;

e) producții audiovizuale care pot fi vizionate de copiii în vârstă de până la 12 ani numai cu acordul sau împreună cu părinții ori familia – se difuzează însoțite de un semn de avertizare reprezentând un cerc de culoare roșie, iar în interiorul acestuia, pe fond transparent, majusculele AP (acord parental) de culoare albă.

(7) În clasificarea producțiilor cinematografice, radiodifuzorii se vor ghida și de clasificarea stabilită de producător sau, după caz, de clasificarea sub care producția a fost difuzată în alte țări.

(8) Persoanele care acordă servicii de acces la rețele computerizate publice (Internet) vor asigura implementarea și buna funcționare a mijloacelor de filtrare a informației Internetului cu impact negativ asupra copiilor, mijloace aprobate de Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor. La propunerea Ministerului Tehnologiei Informației și Comunicațiilor, Guvernul aprobă condițiile de folosire a mijloacelor de filtrare obligatorii în locurile de acces la rețelele computerizate publice (Internet).

(9) Producătorii și/sau difuzorii de jocuri computerizate vor marca jocurile computerizate cu un indice de vârstă în modul stabilit de Guvern.

(10) Restricțiile privind difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor se aplică de asemenea publicității, autopublicității, mărcilor comerciale, jocurilor computerizate și altor informații accesibile public.

Articolul 6. Excepții de la restricțiile privind difuzarea informației cu impact negativ asupra copiilor

(1) Informația cu impact negativ asupra copiilor poate fi difuzată fără respectarea restricțiilor stabilite la art. 5 dacă:

a) această informație are valoare științifică sau artistică fie este necesară pentru cercetări, instruire sau educație;

b) publicarea ei se face în interes public.

(2) Programele, emisiunile sau părți ale acestora care fac uz de excepțiile prevăzute la alin.

(1) vor fi precedate de un aviz privind posibilul lor impact negativ asupra copiilor.

Articolul 7. Autoritățile abilitate cu realizarea dispozițiilor prezentei legi

(1) Supravegherea realizării dispozițiilor prezentei legi se efectuează de către:

a) Consiliul Coordonator al Audiovizualului;

b) Agenția de Stat pentru Protecția Moralității de pe lângă Ministerul Culturii;

c) Ministerul Culturii;

d) Ministerul Muncii, Protecției sociale și Familiei;

e) Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor;

f) Ministerul Afacerilor Interne;

g) Autoritățile administrației publice locale.

INSTRUCȚIUNILE

privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

1. Prezentele Instrucțiuni stabilesc mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului (în continuare – mecanism intersectorial de cooperare). Instrucțiunile sunt elaborate în conformitate cu legislația familiei, civilă, muncii și protecției sociale, penale și contravenționale.

2. Prevederile prezentelor Instrucțiuni vizează angajații autorităților publice centrale și locale, ai structurilor, instituțiilor și serviciilor din cadrul sau subordonate acestora, care activează în domeniile asistenței sociale, educației, ocrotirii sănătății, organelor de drept, care trebuie să coopereze în vederea prevenirii violenței, neglijării, exploatării, traficului de copii, precum și combaterii acestora prin intermediul serviciilor de asistență socială, educaționale, de ordine publică și medicale.

3. Autoritățile, structurile, instituțiile și specialiștii cu competențe în domeniul protecției copilului sunt obligați să aplice prezenta Instrucțiune, utilizând Ghidul de aplicare practică a mecanismului de cooperare intersectorială, aprobat de autoritățile centrale de resort.

4. Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății și Ministerul Afacerilor Interne vor elabora și aproba, în baza ordinului interministerial, Fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului.

5. În sensul prezentelor Instrucțiuni, noțiunile principale utilizate au următoarele semnificații:

1) *copil* – persoană care nu a împlinit vârsta de 18 ani și nu are capacitatea de exercițiu deplină;

2) *copil aflat în situație de risc* – copil în privința căruia, ca urmare a evaluării, se constată una sau mai multe din situațiile prevăzute la art. 8 al Legii nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți;

3) *interesul superior al copilului* – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află;

4) *copil-victimă* – copil, căruia, prin acțiuni sau inacțiuni i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale ca rezultat al violenței, neglijării, exploatării, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale, traficului;

5) *revictimizare* – proces repetat de victimizare, care apare ca rezultat al intervenției neadecvate din partea instituțiilor sau specialiștilor în privința copiilor victime ale violenței, neglijării, exploatării, traficului;

6) *violență împotriva copilului* – forme de rele tratamente aplicate de către părinți/reprezentanții legali/persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ următoarele tipuri de violență;

11) *luarea copilului de la părinți* – procedură prin care copilul este separat de părinți sau de persoanele în grija cărora acesta se află, efectuată în conformitate cu prevederile Legii nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți și prezentei Instrucțiuni;

12) *ordonanță de protecție* – act legal prin care instanța de judecată aplică măsuri de protecție a victimei;

13) *interviu de protecție* – prima discuție cu copilul realizată de către managerul de caz sau de către un alt specialist prezent la locul aflării copilului în procesul evaluării inițiale, în cazul în care realizarea interviului de protecție de către specialistul respectiv corespunde necesităților specifice și interesului superior al copilului, în scopul stabilirii gradului de securitate a copilului și informării acestuia despre drepturile sale, serviciile de asistență, măsurile de protecție;

14) *raport de evaluare psihologică* – rezultatul final al activității psihologului orientată spre descrierea și evaluarea particularităților individual-psihologice ale personalității copilului realizat cu scopul aprecierii stărilor actuale, a pronosticului dezvoltării ulterioare și elaborării de recomandări, care sunt determinate de scopul evaluării;

15) *persoană de încredere* – persoană adultă din anturajul copilului în care copilul manifestă încredere, cu care este dispus să comunice și căreia îi poate destăinui o situație în care se simte amenințat sau în pericol;

16) *prevenirea primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii* – acțiuni de sensibilizare cu privire la reducerea toleranței la violență, neglijare, exploatare, trafic, adresate publicului larg;

17) *prevenirea secundară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii* – acțiuni care se adresează grupurilor cu risc crescut de a manifesta comportament violent sau grupurilor cu risc de victimizare cum ar fi: copii și adolescenți care trăiesc în familii cu violență, copii cu risc de abandon școlar, cu absenteism din cauze familiale;

18) *prevenirea terțiară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii* – acțiuni care se adresează grupurilor afectate deja de violență, neglijare, exploatare, trafic, în scopul prevenirii recidivelor, sancționarea sau recuperarea agresorilor, securitatea victimelor, recuperarea sau tratarea efectelor și consecințelor;

19) *autoritate tutelară locală* – primării de sate (comune) și orașe;

20) *autoritate tutelară teritorială* – secțiile/direcțiile asistență socială și protecție a familiei/Direcția municipală pentru protecția copilului Chișinău. În municipiile Bălți și Chișinău autoritățile tutelare teritoriale exercită și atribuțiile de autoritate tutelară locală, cu excepția unităților administrativ-teritoriale autonome din componența acestora, în cadrul cărora atribuțiile de autoritate tutelară locală sunt exercitate de primării unităților administrativ-teritoriale respective;

21) *echipă multidisciplinară* – grup convocat de specialistul în protecția drepturilor copilului sau, în lipsa acestuia, de către asistentul social comunitar, compus din profesioniști din diferite domenii, cu atribuții în protecția copilului, care colaborează la prevenirea și soluționarea cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic;

22) *plan individual de asistență* – document prin care se realizează planificarea serviciilor, a prestațiilor și a măsurilor de protecție a copilului în baza evaluării complexe a acestuia și a familiei sale;

23) *plasament* – măsură de protecție a copilului separat de părinți prin care se asigură condiții pentru creșterea și îngrijirea acestuia în servicii sociale de plasament;

24) *plasament de urgență* – plasamentul copilului a cărui viață sau sănătate sînt în pericol iminent, indiferent de mediul în care acesta se află, pentru o perioadă de pînă la 72 de ore;

25) *plasament planificat* – plasamentul copilului într-un serviciu social, pentru o perioadă determinată de timp, conform prevederilor planului individual de asistență;

26) *managerul de caz* – specialistul în protecția drepturilor copilului din cadrul primăriei, iar în lipsa acestuia asistentul social comunitar.

Capitolul II PROCEDURILE INTERSECTORIALE

Secțiunea 1

Procedura de identificare, înregistrare și evaluare inițială a cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

6. Reprezentanții instituțiilor de învățământ, medico-sanitare și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare a acestora, culturale, ordine publică, Inspectoratul de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului, sunt obligați:

1) să înregistreze sesizările persoanelor referitor la cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului și/sau să se autosesizeze în situațiile în care au identificat cazuri suspecte de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în continuare – caz suspect), aplicând procedurile sectoriale;

2) să informeze imediat prin telefon autoritatea tutelară locală, iar în decurs de 24 ore să-i expedieze fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în continuare – fișa de sesizare). Fișa de sesizare se completează cu datele deținute în momentul identificării cazului suspect, în special, în baza informațiilor obținute de la sursa raportării cazului suspect. Informațiile lipsă vor fi acumulate de către managerul de caz în cadrul evaluării inițiale a cazului;

3) să informeze imediat suplimentar:

a) inspectoratul teritorial de poliție / procuratura – în cazul în care cunosc ori suspectă că un copil este victimă a unei infracțiuni/contravenții;

b) serviciul de asistență medicală de urgență – în cazul în care sesizarea conține informații privind existența pericolului iminent pentru viața sau sănătatea copilului, a tentativelor de suicid din partea copiilor;

c) Inspectoratul de stat al muncii – în cazul în care sesizarea cazului suspect conține informații privind utilizarea muncii copilului la lucrările cu condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase, precum și la lucrări care pot să aducă prejudicii sănătății sau integrității morale a copiilor.

7. După primirea sesizării telefonice privind cazul suspect autoritatea tutelară locală dispune imediat efectuarea evaluării inițiale a situației copilului de către managerul de caz, indicând, după necesitate, în dispoziție specialiștii din domeniul ocrotirii sănătății, educației, organelor de ocrotire a normelor de drept, care urmează să participe în procesul de evaluare inițială.

8. Managerul de caz, efectuează evaluarea inițială a cazului în scopul examinării sesizării:

1) imediat – în cazul în care în sesizare se conțin informații despre existența unui pericol iminent pentru copil;

2) în decurs de 24 ore în celelalte cazuri.

9. În cadrul evaluării inițiale, se realizează interviul de protecție cu copilul, ținând cont de vârsta și gradul lui de maturitate, pentru a constata, soluționa nevoile imediate ale acestuia, implicând, după caz, alți specialiști pentru soluționarea problemelor de sănătate, emoționale, altor probleme de relevanță majoră, inclusiv, în caz de necesitate, limitarea accesului presupusului abuzator la alți copii. Interviul de protecție este realizat de către unul dintre specialiștii care este desemnat de către membrii echipei multidisciplinare care inspiră copilului mai multă încredere.

10. În cazul recepționării de către lucrătorul medical sau angajatul poliției din localitatea în care se află copilul a unei sesizări în care se conțin informații despre existența unui pericol iminent pentru copil, în lipsa temporară a autorității tutelare locale și a managerului de caz, evaluarea inițială, inclusiv interviul de protecție sunt realizate de către specialistul care a recepționat sesizarea în termenele prevăzute în pct. 8 al prezentelor Instrucțiuni. Informația acumulată în procesul de realizare a evaluării inițiale se transmite managerului de caz, în decurs de cel mult 48 ore.

11. Dacă în urma evaluării inițiale a situației copilului se confirmă că copilul este supus violenței, neglijării, exploatării, traficului, autoritatea tutelară locală dispune imediat luarea în evidență a copilului, deschiderea dosarului copilului și realizarea managementului de caz, conform procedurii aprobate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, indicând, în caz de necesitate, specialiștii din domeniul ocrotirii sănătății, învățământului, organelor de ocrotire a normelor de drept, care urmează să participe în procesul de evaluare complexă.

12. Dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat în procesul evaluării inițiale, însă s-au constatat alte probleme de ordin social, asistentul social comunitar va instrumenta cazul, conform problemei identificate.

13. Dacă informațiile comunicate nu s-au confirmat și nu au fost identificate alte probleme de ordin social, sesizarea se clasează, cu înregistrarea rezultatelor evaluării inițiale în baza de date a beneficiarilor.

Secțiunea a 2-a

Procedura de asigurare a măsurilor urgente de protecție a copilului în cazul existenței pericolului iminent pentru viața și sănătatea acestuia

14. Dacă în urma evaluării inițiale se constată pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, autoritatea tutelară locală întreprinde următoarele măsuri urgente de protecție a copilului:

1) solicită serviciul de asistență medicală urgentă și/sau consultația, în cel mult 24 ore, a medicului de familie, care ulterior vor acționa în conformitate cu procedura de intervenție a lucrătorilor instituțiilor medicale în cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului;

2) informează Dispeceratul Inspectoratului teritorial de poliție în vederea organizării deplasării la fața locului a grupului operativ de urmărire penală, după caz și a polițistului de sector, pentru documentarea cazului, asigurarea securității copilului și altor specialiști implicați, în cazul luării forțate a copilului de la părinți sau persoanele în grija cărora se află copilul.

15. Dacă pericolul iminent pentru viața și sănătatea copilului este provocat din partea părinților sau persoanelor în grija cărora se află copilul, autoritatea tutelară locală, întreprinde următoarele măsuri de protecție:

1) În cazul constatării acțiunilor din partea ambilor părinți/unicului părinte sau persoanei în grija căreia se află copilul care pun în pericol iminent viața și sănătatea copilului:

a) dispune luarea copilului de la părinți/persoana în grija căreia acesta se află, comunicând acest fapt procurorului în decurs de 24 ore;

b) dispune plasamentul de urgență a copilului în familia rudelor sau a altor persoane cu care a stabilit relații apropiate (vecini, prieteni de familie) și care doresc să primească/să țină copilul pentru a-l crește și educa în familia lor, în baza cererii scrise a acestora, pornind de la necesitatea asigurării stabilității și continuității în îngrijirea, creșterea și educația copilului, ținând cont de identitatea sa etnică, religioasă, culturală și lingvistică, precum și servicii de plasament de tip familial sau servicii de plasament de tip rezidențial. Plasamentul de urgență se aplică pe o perioadă de 72 de ore, cu posibilitatea prelungirii termenului până la 45 zile, timp în care se va efectua evaluarea complexă a cazului;

c) înaintează, în termen de 3 zile lucrătoare, în instanța de judecată o cerere privind luarea copilului de la părinți fără decăderea din drepturi părintești sau privind decăderea acestora din drepturi.

2) Dacă s-a constatat că doar unul dintre părinți manifestă comportament abuziv care prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, există alți membri adulți ai familiei care manifestă comportament protector, autoritatea tutelară locală va depune o cerere în instanța de judecată prin care solicită emiterea, în decurs de 24 ore a ordonanței de protecție a copilului victimă. Acordul părintelui care manifestă comportament protector nu este o condiție obligatorie pentru depunerea cererii de aplicare a acestei măsuri de protecție.

Cererea privind emiterea ordonanței de protecție se depune la instanța de judecată de la domiciliul/locul de aflare a copilului sau a agresorului, de la locul unde reprezentanții legali ai copilului au solicitat asistență sau de la locul unde a avut loc actul de violență față de copil.

3) În cazul în care părintele/tutorele/curatorul care manifestă comportament protector, nu are soluții pentru a asigura un spațiu sigur copilului până la aplicarea ordonanței de protecție, autoritatea tutelară locală, în comun cu autoritatea tutelară teritorială, asigură plasamentul copilului împreună cu adultul.

4) În cazul în care copilul este identificat în stradă și nu se cunoaște locul aflării părinților/tutorei/curatorului acestuia, autoritatea tutelară locală dispune plasamentul de urgență al copilului.

16. Dacă în urma evaluării inițiale se constată existența unui pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului din partea angajaților serviciilor de tip familial sau de tip rezidențial, instituțiilor medicale, autoritatea tutelară locală și teritorială iau, de comun acord, decizia privind aplicarea măsurilor de protecție pentru copil.

17. Autoritatea tutelară locală asigură măsuri urgente de protecție a copilului în cazul existenței pericolului iminent pentru viața și sănătatea acestuia, inclusiv în afara programului de lucru.

Secțiunea a 3-a

Procedura de solicitare a efectuării examinărilor specializate în cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului

18. În scopul constatării și/sau aprecierii gravității vătămarilor și urmelor aplicării violenței fizice și/sau sexuale angajatul poliției sau reprezentantul legal al copilului solicită Centrului de medicină legală efectuarea examinării medico-legale a copilului.

19. La solicitarea organului de urmărire penală, autoritatea tutelară locală participă la procedura de efectuare a examinării medico-legale și la primele audieri ale copilului, în cazul în care copilul nu are reprezentant legal sau dacă acestuia i se retrage din start calitatea de reprezentant legal.

20. La solicitarea organului de urmărire penală de a audia copilul în regim de urgență în calitate de victimă sau martor privind circumstanțele violenței, autoritatea tutelară locală va contribui în măsura posibilităților la asigurarea condițiilor de desfășurare a audierii copilului, inclusiv pregătirea copilului pentru participarea la această acțiune procesuală, în vederea prevenirii revictimizării copilului.

21. În cazul în care copilul supus violenței, neglijării, exploatării și traficului a suferit traume psihice, angajatul poliției sau reprezentantul legal al copilului solicită instituțiilor medico-sanitare din sistemul Ministerului Sănătății efectuarea examinării psihiatricolegale.

22. În cazul în care se suspectă sau s-a confirmat că copilul este supus violenței, neglijării, exploatării și traficului, autoritatea tutelară locală, poate solicita efectuarea raportului de evaluare psihologică, în vederea constatării existenței semnelor/consecințelor violenței, neglijării, traficului și exploatării de către psihologi cu specializare și experiență în domeniu. Raportul este utilizat de către echipa multidisciplinară în calitate de suport pentru identificarea soluțiilor optime pentru copil. De asemenea, raportul poate fi prezentat la etapa de urmărire penală sau cercetare judecătorească.

23. Raportul de evaluare psihologică se realizează în baza Metodologiei de evaluare psihologică și elaborare a Raportului de evaluare psihologică a copiilor victime, aprobate de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății.

24. Examinarea medico-legală și psihiatricolegală a copilului, efectuarea raportului de evaluare psihologică a copilului, la solicitarea autorităților tutelare, angajaților poliției și, după caz, a reprezentanților legali ai copilului sau a apărătorilor acestuia, se efectuează în limitele mijloacelor prevăzute anual în bugetele respective.

Secțiunea a 4-a

Procedura de evaluare complexă și asistență în cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului

25. După deschiderea dosarului în condițiile pct. 11 al prezentelor Instrucțiuni, managerul de caz împreună cu echipa multidisciplinară efectuează, în termen de cel mult 10 zile, evaluarea complexă a cazului.

26. În urma evaluării complexe a cazului, managerul de caz, în comun cu specialiștii care participă la evaluare, întocmește planul individualizat de asistență, care conține:

- 1) determinarea și prioritizarea acțiunilor necesare de a fi întreprinse;
- 2) distribuirea sarcinilor între membrii echipei multidisciplinare și prestatorii de servicii sociale;
- 3) stabilirea intervalului de timp rezonabil pentru realizarea fiecărei acțiuni.

27. În urma evaluării complexe a cazului, autoritatea tutelară locală întreprinde următoarele acțiuni în vederea asigurării spațiului protector copilului:

- 1) menținerea copilului în familie;
- 2) reintegrarea copilului în familie;
- 3) plasamentul planificat al copilului, sau, după caz, menținerea copilului în plasamentul planificat.

28. Managerul de caz însoțește copilul la serviciul social în care urmează a fi plasat.

29. Prestatorul de serviciu social va primi actele personale și extrasul din dosarul copilului, care vor fi păstrate în strictă confidențialitate.

30. Managerul de caz coordonează și monitorizează intervențiile în baza planului individual de asistență, cu implicarea, după caz, a echipei multidisciplinare, a reprezentanților legali ai copilului și a autorității tutelare teritoriale.

31. Planul individual de asistență este revizuit în mod de necesitate, dar nu mai rar decât o dată la șase luni și, după caz, consultat cu copilul.

32. În cazul în care pe parcursul evaluării complexe/ implementării planului individual de asistență se constată pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, autoritatea tutelară locală declanșează procedura de asigurare a măsurilor urgente de protecție a copilului, conform prevederilor prezentelor Instrucțiuni.

33. Dacă se înregistrează progrese durabile în dinamica cazului, managerul de caz închide cazul și scoate de la evidență copilul în baza dispoziției autorității tutelare locale.

Secțiunea a 5-a

Procedura de documentare și evidență a cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

34. Cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului sunt înregistrate în fișa de sesizare de către specialiștii din cadrul instituțiilor de învățământ, medico-sanitare, culturale, organelor de ocrotire a normelor de drept și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare, inspectoratului de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului.

35. Fiecare autoritate sau instituție menționată la pct. 34 al prezentelor Instrucțiuni ține evidența fișelor de sesizare, cu indicarea datei și orei înregistrării, datei și orei expedierii, specialistului care a expedit sesizarea și specialistului care a recepționat-o.

36. Autoritatea tutelară locală asigură înregistrarea în rubricile speciale din Registrul de evidență a copiilor aflați în situație de risc a sesizărilor cazurilor suspecte (recepționate telefonic), fișele de sesizare recepționate sau întocmite în urma autosesizării, precum și datele privind managementul de caz al copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului.

37. Dosarul copilului victimă a violenței, neglijării, exploatării și traficului este întocmit de managerul de caz și ținut la evidență de autoritatea tutelară locală.

38. Dosarul copilului conține:

- 1) fișa de sesizare;
- 2) ancheta socială de evaluare inițială;
- 3) ancheta de evaluare complexă;
- 4) planul individual de asistență;
- 5) dispozițiile și avizele autorității tutelare locale;
- 6) documentele referitoare la situația sociojuridică a copilului și familiei acestuia (acte medicale, hotărâri judecătorești, rapoarte de examinare medico-legale, rapoarte de evaluare psihologică, actele procesuale prin care s-au aplicat măsuri de constrângere față de abuzator, declarații ale copilului, părinților acestuia, precum și ale altor persoane care pot oferi informații relevante, caracterizări școlare);
- 7) procesele - verbale ale ședințelor de revizuire a planului individual de asistență;
- 8) procesul - verbal de închidere a cazului;
- 9) fișa de închidere a cazului.

Secțiunea a 6-a

Procedura de organizare instituțională a activităților de prevenire a cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

39. Conducătorii instituțiilor medico-sanitare, de educație, organelor de ocrotire a normelor de drept, protecție a drepturilor copilului și de asistență socială, indiferent de forma juridică de organizare, inspectoratul de stat al muncii, altor autorități și instituții publice cu atribuții în domeniul protecției copilului sunt obligați:

- 1) să stipuleze în regulamentele de activitate, contractele de muncă și în fișele de post ale angajaților, obligativitatea sesizării cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului;
- 2) să aducă la cunoștința angajaților, anual, prevederile prezentelor Instrucțiuni;
- 3) să pună la dispoziția angajaților formulare-tip, registre, precum și să asigure la nivelul fiecărei instituții implementarea prezentelor Instrucțiuni;
- 4) să acorde suport în organizarea activităților de informare a copiilor și părinților, persoanelor în grija cărora se află copiii, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copiilor, precum și cadrul legal în domeniu;
- 5) să pună la dispoziția copiilor informații, mijloace și instrumente, inclusiv care asigură anonimatul, specifice vârstei și gradului de maturitate al acestora, pentru a raporta cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic din partea semenilor și adulților.

40. Autoritățile tutelare teritoriale și locale promovează activități de prevenire și identificare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, prin:

- 1) organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rândul copiilor, ținându-se cont de particularitățile de vârstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rândul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;
- 2) organizarea activităților de prevenire secundară a violenței, neglijării, exploatării și traficului de copii, care se adresează grupurilor cu risc crescut de a manifesta comportament violent sau grupurilor cu risc de victimizare, cum ar fi: copii și adolescenți care trăiesc în familii cu violență, copii cu risc de abandon școlar, cu absenteism din cauze familiale;
- 3) organizarea activităților de prevenire terțiară a violenței, neglijării, exploatării și traficului adresate grupurilor afectate deja, în scopul prevenirii recidivelor, sancționării sau recuperării agresorilor, securității victimelor, recuperării sau tratării efectelor și consecințelor;
- 4) monitorizarea familiilor defavorizate, în care se produc conflicte familiale, pentru a putea sesiza evoluția relațiilor interpersonale și starea psihoemoțională din cadrul familiei;
- 5) monitorizarea copiilor plasați în diverse servicii sociale;
- 6) informarea copiilor în situație de risc și familiile acestora despre asistența socială de care pot beneficia.

41. Instituțiile medico-sanitare promovează activități de depistare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, precum și de prevenire a riscurilor, prin:

1) organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rândul copiilor, ținându-se cont de particularitățile de vârstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rândul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;

2) monitorizarea și evaluarea de către medicii de familie/asistenții medicali de familie a copiilor în situație de risc, prin realizarea vizitelor la domiciliu;

3) consultarea părinților/ persoanelor în grija cărora se află copiii, viitorilor părinți în vederea identificării necesităților de îngrijire adecvată a copiilor, prevenirii violenței, neglijării, exploatării și traficului.

42. Conducătorii instituțiilor medico-sanitare sunt responsabili pentru activitățile de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic.

43. Instituțiile de învățământ preșcolar, primar, secundar, artistic și sportiv, mediu de specialitate, instituțiile rezidențiale de orice tip promovează activități de prevenire și de identificare timpurie a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, prin:

1) acordarea suportului în organizarea activităților de prevenire primară a violenței, neglijării, exploatării și traficului în rândul copiilor, ținându-se cont de particularitățile de vârstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rândul părinților/persoanelor în grija cărora se află copiii;

2) asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente instituției de învățământ.

44. Directorii/managerii instituțiilor de învățământ și a celor rezidențiale desemnează o persoană din rândul membrilor administrației instituției în calitate de coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de violență față de copii (în continuare – coordonator).

45. În vederea prevenirii și identificării timpurii a copiilor expuși riscului de violență, neglijare, exploatare și trafic, angajații poliției monitorizează, în cooperare cu membrii echipei multidisciplinare, familiile care prezintă diverse riscuri pentru copii și îi informează pe aceștia despre cadrul legal în domeniul protecției copilului.

Capitolul III PROCEDURI SECTORIALE

Secțiunea 1

Procedura de instrumentare de către angajații poliției a cazurilor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

46. Angajații poliției identifică și/sau se autosesizează despre cazurile suspecte de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului, în baza sesizărilor parvenite din partea părinților/persoanei în grija căreia se află copilul, specialiștilor care lucrează cu copiii (protecția drepturilor copilului, asistenți sociali, pedagogi, psihologi, medici/asistenți medicali, juriști, inspectori de muncă etc.), oricăror altor persoane din comunitate, parvenite prin telefon, fax, mass-media, rețeaua Internet, alte surse de informare.

47. Sesizările, plângerile, denunțurile, autodenunțurile și autosesizările privind cazurile de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului se înregistrează, conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu. Totodată, informația este expediată conform pct. 6 subpct. 1) și 2) ale prezentelor Instrucțiuni.

48. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, angajații poliției participă la evaluarea inițială a cazului prin examinarea circumstanțelor, întocmește procesul-verbal de cercetare la fața locului, iar în cazul:

1) Constatării pericolului iminent pentru viața și sănătatea copilului:

a) asigură securitatea victimelor prin eliminarea situației de pericol (reținerea agresorului, evacuarea victimei/lor);

b) raportează imediat informația serviciilor de gardă a Inspectoratului teritorial de poliție, care este înregistrată conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu.

2) În cazul constatării unui caz de violență sau neglijare, care nu prezintă pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului, iar situația este de risc și necesită investigație suplimentară, prezintă informația la dispeceratul teritorial de poliție, care este înregistrat conform prevederilor legale și actelor normative în domeniu.

49. Împreună cu alți membri ai echipei multidisciplinare, angajații poliției, conform competențelor stabilite de lege, participă la evaluarea complexă a cazului, acumulează materialele necesare și prezintă Inspectoratului teritorial de poliție / instanței de judecată procesul-verbal pentru aplicarea măsurilor de constrângere față de bănuții abuzatori.

50. Angajații poliției, conform competențelor stabilite de lege, participă la întocmirea și realizarea planului individualizat de asistență, conform pct. 26 al prezentelor Instrucțiuni, asumându-și responsabilități, conform competenței, după cum urmează:

1) monitorizează, în cooperare cu membrii echipei multidisciplinare, situația copilului și familiei acestuia în vederea prevenirii situațiilor repetate de violență, neglijare, exploatare și trafic până la soluționarea definitivă a cazului;

2) monitorizează respectarea de către abuzator a prevederilor ordonanței de protecție și respectarea măsurii preventive de arest la domiciliu;

3) asigură evidența nominală a abuzatorilor;

4) cooperează cu echipa multidisciplinară în vederea asigurării participării unui pedagog/psiholog/psihopedagog la procedurile legale de audiere, expertize în care este implicat copilul;

5) asigură protecția victimelor violenței în familie și supraveghează executarea ordonanței de protecție.

Secțiunea a 2-a

Procedura de intervenție a lucrătorilor instituțiilor medico-sanitare în cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

51. Orice lucrător al instituțiilor medico-sanitare este obligat să comunice orice caz suspect sau confirmat de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului conducătorului instituției medico-sanitare în care activează.

52. Conducătorul instituției medico-sanitare:

1) raportează cazurile suspecte sau confirmate de violență sexuală, vătămări corporale, neglijare, forme grave de exploatare a copilului din partea lucrătorilor instituției, părinților și altor persoane, conform procedurilor stabilite în prezentele Instrucțiuni;

2) soluționează în cadrul instituției cazurile de violență fizică, psihologică, între copii;

3) în funcție de forma violenței, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției pentru examinarea/soluționarea cazului, care stabilește cine va comunica separat cu copilul, elaborând un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de violență, inclusiv pentru părinții copilului/persoanele în grija cărora se află copilul, consultând acțiunile planificate cu copilul. La elaborarea și implementarea acțiunilor planificate, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției medico-sanitare, precum și alte servicii sociale primare sau specializate;

4) asigură efectuarea, în cel mult 24 ore, a consultării copilului victimă în scopul depistării simptomelor de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului;

5) asigură asistență medicală de urgență copilului victimă a violenței în corespundere cu simptomele și patologia identificată, conform Protocoalelor Clinice Naționale și standardelor medicale, aprobate de Ministerul Sănătății;

6) delegă, la solicitarea autorității tutelare, un medic specialist din cadrul instituției pentru a participa la evaluarea sesizării, elaborarea și/sau implementarea planului individual de asistență;

7) permite comunicarea altor persoane cu copilul victimă spitalizat, doar cu acordul reprezentantului legal al acestuia;

8) asigură completarea documentației medicale.

53. În cazurile de violență față de copii comise de către personalul medical sau alți lucrători ai instituției medico-sanitare suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct. 6 al prezentelor Instrucțiuni, conducătorul instituției informează Ministerul Sănătății. În cazul municipiului Chișinău se informează Direcția Sănătății a Consiliului Municipal, iar aceasta, la rândul său, informează Ministerul Sănătății.

54. Lucrătorii instituției medico-sanitare care cunosc că conducătorul instituției a sesizat instituțiile cu atribuții în protecția copilului privind cazul suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic nu vor divulga/comunica acest fapt părinților/persoanelor în grija cărora se află copilul, suspecti de comiterea acțiunilor de violență, neglijare, exploatare și trafic, până nu va fi garantată siguranța copilului.

55. Copiii în situație de risc care necesită îngrijiri/asistență medicală nu vor fi lăsați în supravegherea persoanei suspecte de săvârșirea acțiunilor de violență, neglijare, exploatare și trafic. În acest scop:

1) dacă copilul necesită îngrijiri medicale complexe, acesta se spitalizează, iar medicul acționează conform pct. 6 al prezentelor Instrucțiuni;

2) dacă copilul nu necesită spitalizare, medicul sesizează imediat autoritatea tutelară.

56. Conducătorul instituției medico-sanitare informează părinții/persoana în grija căreia se află copilul despre cazul de violență în care este implicat copilul și despre planul de management clinic în continuare.

57. Pentru evidența și monitorizarea cazului este îndeplinită documentația medicală, aprobată de Ministerul Sănătății. Documentația medicală în original este păstrată în instituția medico-sanitară și nu se eliberează părinților/persoanelor în grija cărora se află copilul.

58. Conducătorul instituției medico-sanitare monitorizează starea generală a sănătății copilului și procedura de preluare a cazului de către autoritatea tutelară și/sau asistentul social comunitar.

Secțiunea a 3-a

Procedura de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului

59. Orice lucrător al instituției de învățământ care deține informație despre un act de violență, neglijare, exploatare și trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

60. Orice lucrător al instituției de învățământ este obligat să completeze fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic și să transmită informația directorului instituției sau coordonatorului.

61. Directorul instituției de învățământ sau coordonatorul:

1) raportează cazurile suspecte sau confirmate de violență sexuală, vătămări corporale, neglijare, forme grave de exploatare a copilului din partea angajaților instituției, părinților și altor persoane, conform procedurilor prezentelor Instrucțiuni;

2) soluționează în cadrul instituției cazurile de violență fizică, psihologică, între copii.

62. În cazurile de violență, exploatare, trafic al copilului, comise de cadrele didactice sau de alt personal al instituției de învățământ, suplimentar acțiunilor întreprinse conform pct. 61 subpct. 1) al prezentelor Instrucțiuni, directorul/coordonatorul informează Direcția generală învățământ, tineret și sport, care, la rândul ei, informează Ministerul Educației.

63. În cazurile prevăzute la pct. 61 subpct. 1) al prezentelor Instrucțiuni directorul instituției:

1) desemnează, la solicitarea verbală sau scrisă a autorității tutelare, un angajat al instituției pentru a participa la evaluarea sesizării, elaborarea și/sau implementarea planului individualizat de asistență;

2) desemnează, la solicitarea organelor de urmărire penală și de drept, o persoană de încredere pentru copil care să-l asiste în cadrul procedurilor legale;

3) eliberează, la solicitarea autorității tutelare, documentele copilului pentru a fi transferat temporar în altă instituție de învățământ, în cazul aplicării unei forme de protecție/măsurilor urgente de protecție a copilului, în condițiile pct. 15 al prezentelor Instrucțiuni, ce implică schimbarea domiciliului copilului.

64. În cazurile prevăzute la pct. 61 subpct. 1) al prezentelor Instrucțiuni coordonatorul:

1) în funcție de forma de violență, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției, pentru examinarea cazului, membrii căruia stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii), după care elaborează un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de violență, inclusiv pentru părinții copilului, consultând, după caz, planul de intervenție cu copilul. La elaborarea și implementarea planului de intervenție, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției de învățământ, precum și alte servicii sociale primare sau specializate;

2) informează părinții/persoana în grija căreia se află copilul despre cazul de violență în care este implicat copilul și despre planul de intervenție elaborat;

3) ține evidența cazurilor examinate în cadrul instituției în registre separate;

4) monitorizează, în baza planurilor de intervenție, efectele acțiunilor de prevenire și protecție, întreprinse atât de instituție, cât și de alte servicii.

65. Lucrătorii instituției de învățământ care cunosc că conducătorul/ coordonatorul a sesizat instituțiile cu atribuții în protecția copilului privind cazul suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic nu vor divulga/comunica acest fapt părinților/tutorilor/persoanei în grija căreia se află copilul, suspecti de comiterea acțiunilor de abuz, până nu va fi garantată siguranța copilului.

EXTRAS

DIN STRATEGIA DE DEZVOLTARE A EDUCAȚIEI PENTRU ANII 2014-2020 (Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014)

Numărul cazurilor de violență și abuz asupra copiilor este relativ înalt, și nu toate cazurile sunt raportate. Au fost adoptate proceduri pentru recunoașterea, prevenirea și raportarea cazurilor de abuz, dar aplicarea acestora necesită o pregătire specială.

Deși studiile indică o rată relativ înaltă a cazurilor de abuz, multe dintre cazurile de violență nu sunt raportate. Conform Studiului național *Violența față de copii în Republica Moldova* (Studiul național *Violența față de copii în Republica Moldova, 2007*), 25% din copii afirmă că sunt abuzați fizic de părinți, iar 10% afirmă că au cunoscut pe cineva care a fost abuzat sexual. Același studiu relevă că o treime din copii sunt agresați verbal de către profesori, 13% din copii sunt abuzați fizic de profesori, iar unul din zece părinți cunoaște profesori care au hărțuit sau au abuzat sexual copii. Aproape 24% din copii au recunoscut că se simt discriminați de către profesori, în special copiii din familiile cu venituri reduse. Multe dintre cazurile de violență față de copii, identificate de școală, nu au fost raportate, inclusiv pentru motivul că lucrătorii din sistemul educațional nu cunoșteau procedurile de identificare și referire, iar managementul școlar nu dispunea de instrumente pentru monitorizarea situației.

Pentru a asigura contribuția grădiniței și școlii la încurajarea copiilor în vederea recunoașterii, prevenirii și raportării cazurilor de abuz, prin ordinul ministrului educației nr. 77 din 22 februarie 2012 a fost instituită Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului. În conformitate cu procedura instituită, fiecare direcție de învățământ și instituție educațională a desemnat coordonatori pentru protecția copilului, care vor avea sarcina să instruiască lucrătorii instituțiilor de învățământ, să stabilească relații de colaborare cu echipele multidisciplinare din localitate, să monitorizeze și să raporteze situația privind cazurile de abuz și neglijare, precum și acțiunile întreprinse la nivelul școlii. În baza acestei proceduri, în 2013 au fost instruiți specialiștii direcțiilor de învățământ, managerii școlari și diriginții.

Obiectivul specific

1.11. Asigurarea unui mediu școlar protectiv, capabil să prevină violența față de copii și să intervină prompt pentru identificarea, referirea și asistența copiilor victime ale violenței.

1.11.1. Dezvoltarea și implementarea politicilor de protecție a copilului la toate nivelurile, care să țină cont de drepturile copilului, capacitățile în dezvoltare ale copilului și necesitățile locale.

1.11.2. Elaborarea suportului metodologic și completarea curriculei de formare inițială și continuă a cadrelor manageriale și didactice referitor la organizarea instituțională și intervenția lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.

1.11.3. Instruirea cadrelor didactice și manageriale pentru prevenirea violenței față de copii și integrarea politicilor de protecție a copilului în demersul educațional.

1.11.4. Dezvoltarea capacităților organelor abilitate cu inspecția școlară în monitorizarea și raportarea situației privind cazurile de violență asupra copilului.

1.11.5. Împuternicirea copiilor, părinților și membrilor comunității să recunoască, să prevină și să raporteze cazurile de violență asupra copilului.

**PROCEDURA
DE ORGANIZARE INSTITUȚIONALĂ ȘI DE INTERVENȚIE A
LUCRĂTORILOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN CAZURILE DE
ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI**

I. Organizarea instituțională în scopul prevenirii și asistenței copiilor în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului

1. Instituțiile de învățământ preuniversitar (preșcolar, primar, secundar, special, complementar, secundar profesional și mediu de specialitate) promovează activități de prevenire și de identificare timpurie a copiilor expuși riscului de abuz, neglijare, exploatare, trafic prin:

a) organizarea activităților de prevenire primară a abuzului, neglijării, exploatării, traficului în rândul copiilor, ținându-se cont de particularitățile de vârstă și de capacitățile de dezvoltare, precum și în rândul părinților/îngrijitorilor acestora;

b) organizarea activităților de prevenire secundară și terțiară a abuzului, neglijării, exploatării, traficului cu grupurile de risc sporit (copii din familii dezorganizate, copii rămași fără ocrotire părintească, copii reabilitați în urma abuzurilor, etc.);

c) asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente instituției de învățământ.

2. Directorii instituțiilor de învățământ sunt obligați:

a) să stipuleze în regulamentele de activitate, contracte și în fișele de post ale salariaților, obligativitatea sesizării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;

b) să informeze salariații despre prevederile prezentei proceduri la momentul angajării și la începutul fiecărui an școlar;

c) să pună la dispoziția salariaților fișe de sesizare, registre, precum și să asigure la nivelul fiecărei instituții implementarea prezentei proceduri;

d) să organizeze activități de informare a copiilor și părinților, îngrijitorilor, reprezentanților legali ai copiilor, membrilor comunității privind modul de sesizare a cazurilor suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor și cadrul legal în domeniu;

e) să pună la dispoziția copiilor informații, mijloace și instrumente, inclusiv care asigură anonimatul, specifice vârstei și gradului de maturitate al acestora pentru a raporta cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic din partea semenilor și din partea adulților.

3. Directorii instituțiilor de învățământ desemnează o persoană din rândul membrilor administrației instituției în calitate de coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii (în continuare - coordonator).

**II. Identificarea, înregistrarea și intervenția
în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului**

4. Orice salariat al instituției de învățământ (profesor, educator, psiholog, asistent medical, bibliotecar, personal auxiliar) care deține informație despre un act de abuz, neglijare, exploatare, trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

5. Orice salariat al instituției de învățământ este obligat să comunice imediat cazurile suspecte sau confirmate de abuz, neglijare, exploatare, trafic directorului instituției sau coordonatorului, iar în lipsa acestora să acționeze în conformitate cu pct. 6.2 al prezentei proceduri.

6. Directorul instituției de învățământ sau coordonatorul este obligat:

6.1 să înregistreze sesizările cetățenilor referitor la cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului și/sau să se autosesizeze în cazurile în care deține astfel de informații;

6.2 să informeze imediat telefonic, iar timp de 24 ore să expedieze Fișa de sesizare asistentului social comunitar de la locul de trai al copilului (în sectoarele mun. Chișinău – direcțiile de sector

6.3 să informeze în aceiași termeni:

- a) autoritatea tutelară (în sectoarele mun. Chișinău – direcțiile de sector pentru protecția drepturilor copilului) – în cazul în care copilul este abandonat sau există pericol iminent pentru viața și sănătatea acestuia;
- b) organele de poliție/ procuratura – în cazul în care cunosc ori suspectă că un copil este exploatat sau traficat ori este expus riscului de a fi exploatat sau traficat, este abandonat, precum și în cazul în care există un pericol iminent pentru viața și sănătatea copilului;
- c) serviciul de asistență medicală de urgență – în cazul constatării pericolului pentru viața și sănătatea copilului (fracturi, hemoragii, etc.), a tentativelor de suicid din partea copiilor;
- d) direcția raională/ municipală educație și Ministerul Educației – în cazurile de abuz, exploatare, trafic al copilului, comise de cadrele didactice sau de alt salariat al instituției de învățământ;
- e) inspecția muncii – în cazul utilizării muncii copilului la lucrări cu condiții de muncă grele, vătămătoare și/sau periculoase, precum și la lucrări care pot aduce prejudicii sănătății sau integrității morale a copiilor (jocurile de noroc, lucrul în localurile de noapte, producerea, transportarea și comercializarea băuturilor alcoolice, a articolelor din tutun, a preparatelor narcotice și toxice).

6.4 să soluționeze în cadrul instituției cazurile de îmbrânciri, neglijare, abuz psihologic.

7. În cazurile prevăzute la pct. 6.2 directorul instituției:

- a) delegă, la solicitarea asistentului social comunitar (în mun. Chișinău – direcția pentru protecția drepturilor copilului) un salariat al instituției pentru a participa la examinarea sesizării și întocmirea planului individualizat de asistență;
- b) desemnează, la solicitarea organelor de urmărire penală și de drept, o persoană de încredere pentru copil care să-l asiste în cadrul procedurilor legale;
- c) eliberează, la solicitarea autorității tutelare, documentele copilului pentru a fi transferat temporar în altă instituție de învățământ, în cazul aplicării unei forme de protecție/ măsurilor urgente de protecție a copilului, ce implică schimbarea domiciliului copilului.
- d) asigură monitorizarea cazului pentru reintegrarea copiilor implicați și prevenirea revictimizării acestora.

8. În cazurile prevăzute la pct. 6.4 coordonatorul, în funcție de forma de abuz, convoacă un grup de specialiști din cadrul instituției, pentru examinarea cazului.

8.1 Membrii grupului stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii), după care vor elabora un plan de intervenție (fără prezența copilului) în cadrul instituției pentru toate părțile implicate în cazul de abuz, inclusiv pentru părinții copilului. Planul de intervenție va fi consultat cu copilul.

8.2 La elaborarea și implementarea planului de intervenție, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției de învățământ, precum și alte servicii sociale primare sau specializate.

9. Coordonatorul informează părinții, reprezentanții legali sau îngrijitorii copilului despre cazul de abuz în care este implicat copilul și despre planul de intervenție elaborat.

10. Coordonatorul ține evidența cazurilor examinate în cadrul instituției în registre separate.

11. Coordonatorul monitorizează, în baza planurilor de intervenție, efectele acțiunilor de prevenire și protecție, întreprinse atât de instituție, cât și de alte servicii.

III. Documentarea și evidența cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului

12. Cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului sunt înregistrate de instituțiile de învățământ în Registrul de evidență a sesizărilor privind cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.

13. Instituția de învățământ ține evidența Fișelor de sesizare expediate cu indicarea destinatarului, datei și orei înregistrării, datei și orei expedierii, specialistului care a primit sesizarea și a celui care a expedit-o.

**Registrul de evidență
a sesizărilor privind cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului**

Instituția de învățământ _____

Anul _____

Coordonator _____

NR.	Data	Numele, prenumele copilului	Data, luna, anul nașterii	Tipul abuzului	Sursa sesizării	Cazuri examinate în instituția de învățământ				Cazuri referite			
						Elev- elev	Elev- profesor	Elev- părinte	Altele	Nr. fișei de sesizare	Data expedierii	Informare Direcția Generală Învățământ/ Ministerul Educației (Da/Nu)	
1													
2													
3													
4													

RAPORT privind evidența sesizărilor cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic

„Aprobat”:

Instituția de învățământ _____

Directorul instituției de învățământ: _____

Coordonator _____

Semestru _____, anul de studii _____

Vârsta beneficiarului	Tipul de abuz																Sursa sesizării		Decizia în urma evaluării inițiale													
	Fizic		Psihologic		Sexual		Neglijare		Exploatare muncă		Trafic prostituție		Trafic de organe		Total cazuri pe sexe/vârste		Total copii	Profesor	Alt colaborator al instituției de învățământ	Părinți	Copii	Examınarea în cadrul instituției de învățământ	Referirea cazului/Expedierea fișei de sesizare									
0-3																																
4-7																																
8-10																																
11-15																																
16-18																																
Subtotal																																
Total																																

METODOLOGIA DE APLICARE A PROCEDURII DE ORGANIZARE INSTITUȚIONALĂ ȘI DE INTERVENȚIE A LUCRĂTORILOR INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

Context

Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului (în cele ce urmează Procedura), aprobată prin ordinul Ministerul Educației nr. 77 din 22.02.2013, este un răspuns al ministerului la solicitările cadrelor manageriale și didactice de a stabili explicit cadrul general de organizare a activităților de prevenire a violenței față de copii și cel de intervenție al angajaților din sistem, atunci când un copil este victima unui act de abuz sau neglijare.

Eficiența acțiunilor în domeniul prevenirii și protecției copiilor față de violență ale instituției de învățământ preșcolar, primar, secundar general (gimnazii și licee), secundar profesional, și mediu de specialitate complementar este asigurată de elaborarea și punerea în aplicare a unui ansamblu de strategii coerente, bazat pe realitățile specifice școlii și comunității, revizuit și adaptat periodic, conform necesităților și viziunilor tuturor actorilor implicați (copii, părinți/ reprezentanți legali/ îngrijitori, cadre didactice, autorități publice locale, servicii sociale etc.), care să fie reflectate în documentele care reglementează funcționarea instituției.

Scopul Metodologiei este de a oferi explicații coordonatorilor acțiunilor de prevenire a violenței din cadrul Direcțiilor raionale/ municipale învățământ, tineret și sport, managerilor școlari, coordonatorilor locali și cadrelor didactice despre modalitățile de aplicare a procedurii la nivelul instituției de învățământ.

Metodologia se axează pe 3 domenii, prezentate în continuare:

I. Organizarea instituțională în scopul prevenirii și intervenției în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;

II. Organizarea activităților de prevenire a violenței în cadrul instituțiilor de învățământ;

III. Identificarea, înregistrarea și intervenția în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului.

ORGANIZAREA INSTITUȚIONALĂ ÎN SCOPUL PREVENIRII ȘI INTERVENȚIEI ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE, TRAFIC AL COPILULUI

1.1 Includerea în regulamentele de funcționare a instituției a prevederilor cu referire la prevenirea și intervenția în situațiile de violență (p. 2 lit. a) din Procedură)

Aceasta va contribui la responsabilizarea și la o înțelegere mai bună a rolurilor și obligațiilor tuturor membrilor comunității școlare. Trebuie asigurată informarea tuturor părților implicate în procesul educațional despre prevederile regulamentului școlar și solicitat periodic feedback despre funcționarea acestuia.

a) Regulamentul unității de învățământ va include prevederi privind asigurarea protecției elevilor față de orice formă de violență după cum urmează:

- Angajații instituției de învățământ care sunt martori sau dețin informație despre un act de abuz, neglijare, exploatare, trafic sunt obligați să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu pot interveni de sine stătător;
- Angajații instituției de învățământ sunt obligați să comunice imediat cazurile suspecte sau confirmate de abuz, neglijare, exploatare, trafic directorului instituției sau coordonatorului. În lipsa acestora, în cazurile suspecte sau confirmate de abuz sexual, vătămări corporale, neglijare severă, forme grave ale abuzului psihologic, exploatare a copiilor, din partea altor copii, salariaților instituției, părinților și altor persoane, angajații instituției sînt obligați să informeze imediat telefonic, iar timp de 24 de ore - să expedieze Fișa de sesizare asistentului social comunitar de la locul de trai al copilului;
- Cazurile de abuz și neglijare sunt examinate în cadrul instituției de către Grupului de lucru (Comisia) intrașcolar, desemnat prin ordin;
- Regulamentul instituției conține prevederi explicite, în termeni comportamentali, accesibile tuturor elevilor, inclusiv celor din ciclul primar, despre regulile de comportament în cadrul instituției (de exemplu, se urcă pe scara A și se coboară pe scara B);
- Activitățile extrașcolare se organizează în cooperare cu Consiliul elevilor și cu implicarea Consiliului părinților, care vor delega responsabili de asigurarea protecției și securității copiilor pe toată durata acestor activități;
- Instituția de învățământ dispune de un registru de evidență a persoanelor care o vizitează zilnic;
- Persoanele (reprezentanți ai diferitor servicii, persoane fizice, persoane oficiale etc.) care intră în instituția de învățământ pentru a comunica direct cu elevii sunt informate despre politica de protecție a copilului, inclusiv a datelor cu caracter personal;
- Părinții/ reprezentanți legali / îngrijitorii elevilor sunt informați despre activitățile în afara școlii (concurs, festival, excursie etc.) la care iau parte elevii și își oferă consimțământul în scris în această privință.

Se interzice:

- Afișarea, discutarea și diseminarea datelor cu caracter personal ale elevilor și familiilor acestora, inclusiv notele și comportamentele problematice, în locurile publice și persoanelor/ instituțiilor neautorizate;
- Accesul copiilor și persoanelor neautorizate la datele cu caracter personal ale elevilor, inclusiv registre, baza de date, dosare personale etc.;

- Implicarea elevilor în supravegherea spațiilor instituției și terenurilor aferente acesteia, în asigurarea ordinii și disciplinei în timpul și în afara orelor;
- Predarea disciplinelor școlare, facilitarea activităților extrașcolare și supravegherea elevilor de către alți elevi, în lipsa cadrelor didactice, indiferent de motivul absenței acestora;
- Desfășurarea ședințelor operative în timpul orelor și a pauzelor dintre ore și lăsarea elevilor fără supraveghere;
- Elevii să poarte în timpul orelor, în pauze și activități extrașcolare, lucruri de preț sau/și obiecte care le pot dăuna sănătății și securității personale și ale altora;
- Aplicarea sancțiunilor care lezează demnitatea umană și contravin prevederilor actelor în domeniul drepturilor omului/ copilului.

Pentru a favoriza comportamente prosociale și a contribui la crearea unui climat de securitate, este necesar ca **Regulamentul instituției** să conțină formularea clară a comportamentelor așteptate de la elevi în diverse situații din mediul școlar, nu doar a interdicțiilor (de ex., să te adresezi colegilor pe prenume; să intri în sala de clasă când sună la oră; să anunți un adult (diriginte, profesor, personal tehnic, director) despre o situație de violență observată etc.).

Prevederea clară a sancțiunilor disciplinare care respectă demnitatea copilului și familiei sale și informarea acestora despre măsurile luate contribuie la transparența proceselor din cadrul instituției.

Implicarea elevilor și părinților/ îngrijitorilor acestora în procesul de elaborare a regulamentelor mărește angajamentul de respectare a lor. Revizuirea regulamentului în funcție de situația în schimbare în cadrul unității de învățământ și a comunității în ceea ce privește fenomenul violenței este o strategie pentru adaptarea prevederilor la realitățile și situațiile noi cu care se confruntă actorii implicați.

Eficiența regulamentului este influențată și de aplicarea strictă, promptă și corectă a prevederilor acestuia, în toate cazurile și cu comunicarea acestor măsuri părinților implicate.

b) Fișele postului ale angajaților din sistem vor include prevederile de mai jos de rând cu alte prevederi:

Prevederile recomandate pentru modificarea fișelor postului vor fi adaptate la specificul de activitate al instituției, inclusiv numărul de angajați, numărul de membri ai echipei manageriale, numărul de elevi, program, suprafața instituției și a locurilor aferente, proiectul clădirii etc.

Coordonatorii acțiunilor de prevenire din cadrul DRÎTS:

- Diseminează Metodologia de aplicare a Procedurii în instituțiile de învățământ preuniversitar;
- Coordonează procesul de formare a cadrelor didactice în domeniul prevenirii violenței;
- Întocmesc raportul semestrial privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic;
- Acordă asistență metodologică coordonatorilor locali în domeniul prevenirii și asistenței în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic;
- Monitorizează aplicarea prevederilor Procedurii în instituțiile de învățământ preuniversitar.

Coordonatorii din instituții:

- Acordă asistență metodologică angajaților instituției în aplicarea Procedurii, inclusiv în domeniul organizării activităților de prevenire a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic, cu elevii și părinții;

- Identifică nevoile de formare ale cadrelor didactice în domeniul prevenirii violenței și în aplicarea Procedurii;
- Acordă asistență metodologică angajaților instituției în aplicarea Procedurii, inclusiv în domeniul organizării activităților de prevenire a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic, cu elevii și părinții;
- Identifică nevoile de formare ale cadrelor didactice în domeniul prevenirii violenței și în aplicarea Procedurii;
- Coordonează activitatea Grupului intrașcolar;
- Întocmesc raportul semestrial privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic;
- Monitorizează aplicarea prevederilor Procedurii în instituția de învățământ preuniversitar;
- Monitorizează cazurile sesizate autorității tutelare și altor servicii din comunitate.

Cadrele manageriale:

- Înregistrează sesizările cetățenilor referitor la cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului și/ sau se autosesizează în cazurile în care dețin astfel de informații;
- Informează organele cu atribuții în domeniu despre cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, sesizate de copii și salariații instituției, precum și de alți cetățeni;
- Desemnează prin ordin coordonatorul acțiunilor de prevenire, identificare, raportare și referire a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului (în continuare - coordonator), luând în considerare următoarele criterii: minim 3 ani de activitate în cadrul instituției, prezența abilităților de comunicare asertivă și relaționare constructivă cu elevii, părinții și angajații instituției, precum și cu alte servicii din localitate, prezența calităților și competențelor care demonstrează autoritatea profesională și morală a candidatului pentru sistemul educațional;
- Înlocuiesc coordonatorul atunci când se demonstrează că acesta nu este o persoană de încredere în relațiile cu copiii sau manifestă alte comportamente incompatibile cu activitatea respectivă sau în cazurile în care coordonatorul lipsește o anumită perioadă;
- Informează salariații despre prevederile prezentei proceduri și monitorizează implementarea acesteia;
- Pun la dispoziția salariaților fișa de sesizare, registrul de evidență a cazurilor, formulare de raportare semestrială, precum și alte resurse, inclusiv didactice și metodologice, necesare pentru implementarea prezentei proceduri;
- Organizează procesul de studiere a fenomenului violenței în instituție, inclusiv cămine și spații aferente (este utilă analiza situației în comunitate, deoarece cazurile de abuz din instituție reflectă de regulă tendințele observabile la nivelul societății) pentru o înțelegere cât mai completă a problemei violenței întâlnită de copii în școală și alte medii. Aceasta va asigura adaptarea activităților de prevenire și intervenție la problemele reale trăite de copii, o planificare eficientă a activităților de suport pentru părinți, ajustarea regulamentului la contextul instituției de învățământ;
- Organizează programul de prevenire primară, secundară și terțiară cu copii și părinți/ îngrijitori, membrii comunității privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copiilor și cadrul legal în domeniu;
- Pun la dispoziția copiilor mijloace și instrumente pentru a raporta cazurile de abuz din partea semenilor și din partea adulților, examinează sesizările primite și le oferă răspuns clar și imediat despre acțiunile întreprinse;

- Asigură participarea unui salariat al instituției în examinarea cazurilor în cadrul echipei multidisciplinare, în asistarea copilului în cadrul procedurilor legale, precum și în alte proceduri sau grupuri de lucru;
- Sunt responsabili de organizarea activității Grupului de lucru intrașcolar pentru examinarea cazurilor de abuz și neglijare a copilului în cadrul instituției;
- Asigură informarea/ formarea cadrelor didactice în domeniul organizării activităților de prevenire cu elevii și părinții/ îngrijitorii acestora;
- Sunt responsabili de asigurarea securității spațiilor instituției, fără implicarea elevilor, inclusiv evidența zilnică a persoanelor care vizitează instituția;
- Monitorizează permanent și evaluează periodic în ce măsură acțiunile întreprinse contribuie la protecția copiilor și crearea unui sentiment de securitate al acestora;
- Raportează semestrial organului ierarhic superior situația privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;
- Concediază cadrele didactice care aplică, chiar și o singură dată, acte de violență față de copii, în conformitate cu art. 86 alin. (1) lit. n) și art. 301 alin. (1) lit. b) din Codul Muncii;
- Verifică la angajarea cadrelor didactice și personalului auxiliar potrivirea acestora din perspectiva protecției copilului;
- Ajustează regulamentele de organizare și funcționare a instituției de învățământ în conformitate cu prevederile Procedurii.

Cadrele didactice:

- Informează elevii din clasă despre toate formele de violență și manifestările comportamentale ale acestora, persoanele și instituțiile la care se pot adresa atunci când sînt supuși unui act de abuz;
- Discută cu copiii, individual și în grup, despre siguranța/ bunăstarea lor emoțională și fizică acasă/ în familie și în instituție, precum și în alte locuri frecventate de elevi;
- Comunică imediat directorului sau coordonatorului din instituție despre orice caz suspect sau confirmat de abuz, neglijare, exploatare sau trafic al copilului din partea semenilor sau a adulților;
- Intervin pentru a stopa cazurile de abuz și neglijare a copilului și/sau solicită ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

Cadrele auxiliare/ non-didactice (bibliotecar, asistent medical, asistent personal, om de serviciu, paznic, bucătar, lăcătuș, intendent, lemnar, conducătorul autobuzului școlar, angajații taberelor de odihnă etc.):

- Informează imediat directorul sau coordonatorul din instituție despre orice caz suspect sau confirmat de abuz, neglijare, exploatare sau trafic al copilului din partea semenilor sau a adulților;
- Intervin pentru a stopa cazurile de abuz și neglijare a copilului sau solicită ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător;
- Asigură supravegherea spațiilor instituției, de exemplu, la intrarea principală a instituției sau pe etaje etc., în intervalul de timp 08:00-14:30 (se ajustează la programul/ regimul de activitate al instituției).

Exemple de indicatori pentru monitorizarea activităților de prevenire a abuzului și neglijării față de copii într-o instituție de învățământ

1. Stipulări în actele normative ale instituției a obligativității identificării, înregistrării, raportării cazurilor de abuz (deemnarea coordonatorului acțiunilor în cazurile ANET, prevederi în Regulamentele interne și în fișele postului)
2. Existența și completarea corectă a Registrului de evidență a cazurilor ANET
3. Accesibilitatea Fișelor de sesizare pentru cadrele didactice din instituție
4. Existența proceselor verbale ale ședințelor Consiliului de administrație, Consiliului profesoral, Grupului de lucru intrașcolar în care au fost abordate subiecte relevante și au fost luate decizii, precum și a evidenței contribuției cadrelor didactice la activitatea EMD
5. Măsuri de asigurare a securității spațiului: condiții fizice; persoană de serviciu la intrare(ări); registru pentru evidența vizitatorilor ș.a.
6. Măsuri de asigurare a protecției datelor cu caracter personal
7. Organizarea de instruire pentru cadre didactice și personalul din instituție despre aplicarea Procedurii și subiecte relevante în acest context (număr de ședințe sau seminare, număr de cadre didactice și nondidactice informate/ instruite, tematici discutate, informarea privind modificări în cadrul legal ș.a.)
8. Existența în planificarea strategică și de scurtă durată a activităților de prevenire a violenței
9. Informații de la cadre didactice și copii despre calitatea/ eficiența activităților din plan (de ex., cum i-a ajutat pe copii să-și dezvolte competențele relevante pentru a preveni violența sau a depăși situațiile de risc)
10. Existența unui sistem de evidență și monitorizare a copiilor din grupul de risc (cum se urmărește evoluția lor, cine se ocupă de aceasta, cum sunt organizate activitățile de prevenire secundară)
11. Evidența și analiza eficienței orelor desfășurate la dirigenție, educație civică ș.a. care abordează subiecte relevante pentru prevenirea abuzului și neglijării
12. Corespunderea regulilor și obligațiilor elevilor din Regulamentele școlare cu diferite etape de vârstă, statutul de elev și drepturile copilului
13. Existența în regulamentele școlare a unui sistem de sancțiuni care respectă demnitatea copiilor și familiilor lor, sunt raportate la gravitatea situațiilor și se bazează pe soluționare, nu pe pedeapsă
14. Informarea completă și obiectivă a copiilor, prin metode potrivite pentru diferite vârste, despre dreptul lor de a fi protejați de orice formă de violență, mecanismul de a depune o plângere, instituții și servicii din comunitate relevante
15. Existența informațiilor cu caracter vizual despre abuz, accesibile pentru diferite vârste, în spațiile frecventate de copii din cadrul instituției
16. Relații deschise și constructive dintre copii, dintre copii și educatori/profesori/personal tehnic
17. Opinia copiilor despre mediul școlar și relațiile din instituție, sentimentul de siguranță al elevilor
18. Punerea la dispoziția copiilor a diferitor mijloace de raportare a cazurilor de abuz și gradul în care copiii cunosc aceste posibilități
19. Existența unui mecanism de studiere a plângerilor din partea copiilor și eficiența acestuia (cine și cum examinează cazurile raportate de copii)
20. Informarea (inclusiv prin afișiere) și consilierea părinților cu privire la subiectul abuzului (cadrul legal, metode nonviolente de educație, servicii sociale care pot oferi suport)

1.2 Informarea și formarea angajaților instituțiilor de învățământ

- Implementarea unui program de prevenire primară, secundară și terțiară a abuzului față de copii necesită informarea și formarea angajaților instituției în acest domeniu. Se recomandă ca procesul de formare să înceapă cu sensibilizarea/ instruirea directorilor adjuncți pentru educație, organizatorilor muncii educative și extrașcolare, directorilor adjuncți pentru instruire, șefilor de catedre. Formarea competențelor de comunicare nonviolentă și relaționare pozitivă este misiunea tuturor cadrelor didactice din instituția de învățământ.

Cadrele didactice au nevoie să-și dezvolte competențele:

- de analiză a factorilor care influențează climatul de violență în școală/ grădiniță și identificare a efectelor acestora asupra copiilor. Analiza multitudinii de factori implicați ajută delimitarea comportamentelor violente care sînt parte a dezvoltării copiilor, de cele determinate de experiența familială a copiilor sau de particularități individuale ale lor (cum ar fi insuficienta dezvoltare a competențelor de cooperare, gestionare a furiei, toleranța scăzută la frustrare ș.a.);
- de conștientizare a situațiilor școlare cu potențial să determine comportamente violente din partea elevilor. Printre situațiile generate de modul defectuos de administrare a procesului educațional sunt: lipsa de transparență în evaluare, utilizarea notei mici la disciplină pentru a sancționa comportamente nedorite, atitudini discriminative și marginalizarea unor elevi, modul nonparticipativ de a organiza învățarea, încurajarea competiției între elevi în detrimentul comunicării și cooperării etc.;
- de recunoaștere a semnelor/ simptomelor diferitor tipuri și forme de violență față de copii;
- de manifestare a unei atitudini respectuoase față de toți membrii comunității școlare, inclusiv față de experiențele diverse ale copiilor. Tot ce se întâmplă în unitatea de învățământ trebuie să consolideze atmosfera prietenoasă și cooperantă. Prin simpla existență a regulamentului școlar sau a curriculum-ului care abordează proactiv fenomenul violenței nu se vor obține rezultatele dorite. Copiii și adulții au nevoie să trăiască în mod practic într-un mediu nonviolent;
- de elaborare a planurilor de răspuns la situațiile de violență, bazate pe specificul de manifestare a violenței în instituția de învățământ, care să implice copiii și părinții/ îngrijitorii acestora în depășirea dificultăților. Cadrele didactice trebuie să ia decizii legate de diferite incidente care au loc în școală și în spațiile aferente, precum și în situațiile când copiii sunt abuzați în familiile lor;
- de colaborare în cadrul instituției, precum și cu alți specialiști, în procesul cercetării circumstanțelor fiecărui caz concret, luării deciziilor, elaborării și ajustării acțiunilor de intervenție și asistare a copiilor și adulților implicați în situații de abuz și neglijare;
- de organizare a activităților de prevenire cu copiii și cu părinții/ îngrijitorii acestora, reieșind din nevoile, interesele și problemele cu care se confruntă;
- de respectare a principiilor etice în toate activitățile de prevenire și intervenție întreprinse, inclusiv: confidențialitate care să nu împiedice raportarea cazurilor de abuz al copilului, primarea interesului superior al copilului în toate deciziile și acțiunile întreprinse, tratarea imparțială a fiecărui caz de abuz, cu examinarea tuturor circumstanțelor și a situației părților implicate.

Personalul auxiliar/ non-didactic și tehnic al instituției de învățământ trebuie:

- informat cu privire la responsabilitățile pe care le are referitor la identificarea, raportarea, intervenția în situațiile de violență observate în mediul educațional în timpul și după programul instituției, în activitățile curriculare și extracurriculare, inclusiv în cămine și spațiile aferente instituției;
- instruit/ pregătit să aplice tehnici de comunicare care respectă demnitatea copiilor, într-un limbaj accesibil acestora etc.

1.3 Asigurarea securității încăperilor și locurilor aferente instituției de învățământ

- Măsurile care contribuie la crearea unui mediu educațional sigur și prietenos pentru copii se referă la asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente instituției de învățământ:

Infrastructură și condiții fizice adecvate.

- Limitarea intrărilor folosite în clădirea instituției de învățământ, pentru o supraveghere mai bună a acestora. Asigurarea supravegherii tuturor intrărilor în clădirea instituției, a calității și siguranței lacătelor la toate ușile, pentru a evita deschiderea lor din exterior.
- Menținerea în condiții potrivite, pentru ca sănătatea și integritatea copiilor să nu fie pusă în pericol, a sălilor de clasă, holurilor, laboratoarelor, sălilor de sport, vestiarelor, cantinei și altor încăperi din instituția de învățământ (curățenie, iluminare, aerisire/ ventilare, căldură pe timp de iarnă).
- Corespunderea mobilierului și echipamentelor (sport, destinat lecțiilor de educație tehnologică, fizică și chimie) utilizate de copii vârstei acestora și normelor igienice și de funcționare. Repararea imediată a mobilierului, ușilor și a echipamentelor defecte, pentru prevenirea accidentărilor.
- Rezervarea unui spațiu special destinat recreațiilor și activităților de odihnă pentru copii, amenajat pentru diferite vârste (arbori și arbuști, bănci, spațiu pentru plimbări, jucării, jocuri de masă), pentru a evita jocurile violente sau producerea actelor de violență din lipsă de ocupație.
- Asigurarea veceurilor separate pentru profesori, fete și băieți, iar în interiorul acestora instalarea cabinelor cu uși, cu scopul de a proteja intimitatea copiilor. Dotarea veceurilor cu lavoare, apă curentă și săpun. Dacă veceurile pentru copii nu se află în clădire, ele trebuie amplasate cât mai aproape de aceasta, respectând normele sanitaro-igienice, pentru a putea fi ușor utilizate de fiecare dată când este nevoie, fără a lua mult timp din ore sau pauze, a nu pune în pericol sănătatea copiilor iarna și a fi în vizorul adulților, cu scopul de a evita apariția intimidărilor între copii.

Modul de organizare a programului/ activităților instituției de învățământ.

- Restricționarea accesului vizitatorilor în clădirea instituției de învățământ, supravegherea intrărilor în clădire pe timpul lecțiilor și a pauzelor, dacă e cazul, controlul prin supraveghere video.
- Desemnarea zilnică a unui angajat responsabil de monitorizarea persoanelor care vizitează instituția. Persoanele care au intrat în instituție sunt înregistrate într-un registru de evidență a vizitatorilor cu indicarea numelui și prenumelui vizitatorului, persoana vizitată, ora intrării și ora ieșirii. Persoanele care vizitează instituția vor purta pe toată durata vizitei ecusonul cu inscripția „vizitator”.
- Organizarea supravegherii permanente a incintei școlii/ grădiniței pe perioada lecțiilor și în pauze, pentru evitarea oricărui accidente sau evenimente nedorite. Supravegherea trebuie să fie realizată prin serviciul cadrelor didactice sau a membrilor personalului auxiliar, fără implicarea copiilor. Dacă se consideră necesar, anumite spații pot fi supravegheate cu ajutorul unor camere video. Astfel de soluții sunt uneori necesare, însă ele sunt eficiente doar împreună cu alte eforturi de ameliorare a ambianței școlare.
- Supravegherea spațiilor în care intimidările și hărțuirile între copii au loc frecvent (vestiare, subsol, veceu, coridoare întunecoase, spații de depozitare ș.a.). Dacă este necesar, includerea în regulamentele instituției a prevederilor cu referire la comportamentele așteptate de la elevi atunci când se află în aceste locuri.
- Organizarea alimentației copiilor la cantină și a deplasării copiilor pe coridoare în funcție de program și flux al elevilor, pentru a evita busculadele, intimidarea copiilor mici de către cei mari și alte incidente cu potențial violent.
- Gestionarea spațiului aferent instituției de învățământ și cunoașterea riscurilor prezentate de locurile din apropierea acesteia.

- Asigurarea ordinii și siguranței copiilor în căminele instituției de învățământ, inclusiv pe perioada de noapte.
- Asigurarea curățeniei și siguranței terenurilor aferente instituției de învățământ și a protecției copiilor față de locurile din apropiere, potențial periculoase (amplasarea de pubele, protecția față de câini vagabonzi, îngrădirea accesului la stâlpi de înaltă tensiune, șosele, parcări, construcții în desfășurare sau abandonate, râpi sau alte locuri care prezintă pericole).
- Asigurarea unei bune vizibilități a locurilor aferente instituției (curtea și spațiul de după clădire, terenul de sport, spațiile verzi, veceurile, dacă acestea sunt amplasate în afara clădirii instituției ș.a.) care sunt frecventate de către copii și în care pot avea loc diverse incidente care implică violență.
- Luarea măsurilor necesare pentru asigurarea protecției copiilor în cazul funcționării în apropierea unității de învățământ a agenților economici care comercializează țigări și băuturi alcoolice.
- Cunoașterea percepției copiilor despre siguranța cartierului, împrejurimilor instituției de învățământ, a drumului spre și de la instituție. Organizarea transportării copiilor dacă instituția de învățământ se află la distanță mare de casele copiilor sau calea parcursă de aceștia prezintă riscuri pentru integritatea lor.
- Asigurarea transportării copiilor spre și de la instituția de învățământ sau în cadrul organizării altor activități în afara acesteia (excursie, festival, concurs) în condiții de siguranță, atât din punct de vedere tehnic, cât și emoțional.

1.4 Punerea la dispoziția copiilor a mijloacelor de depunere a plângerilor/ raportare a cazurilor de abuz, neglijare, trafic, exploatare

- Copiii și tinerii trebuie să **cunoască coordonatorul** activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii, psihologul, asistentul social și **instituțiile/ serviciile din comunitate** la care pot apela atunci când întâlnesc o dificultate, devin victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului sau suspectează că un alt copil trece prin asemenea experiențe. Este necesară asigurarea accesului tuturor copiilor la adrese și numere de telefon ale serviciilor respective.
- Organizarea activităților de **informare a copiilor** de către cadrele didactice și psihologul școlar despre **importanța pentru securitatea lor să comunice** unui adult din instituție situațiile de pericol întâlnite în cadrul instituției de învățământ sau în afara acesteia, conflictele pe care nu reușesc să le rezolve independent, asistarea la situații de abuz și intimidare și alte dificultăți cu potențial violent.
- Pentru ca acest lucru să se realizeze în practică, este nevoie ca între copii și colaboratorii instituției să existe **relații de încredere**, copiii să aibă convingerea că vor fi ascultați, crezuți și luați în serios, toate cazurile vor fi cercetate nepărtinitor și nu vor suporta consecințe negative dacă vor raporta asemenea cazuri.
- Copiii trebuie să știe că se pot adresa **oral, direct sau prin telefon, sau în scris**, ori de câte ori se simt amenințați, intimidați, abuzați verbal sau fizic de semenii sau adulți, dirigintelui, unui alt profesor în care au încredere, psihologului, coordonatorului sau directorului instituției. Sesizarea despre cazurile de abuz poate avea loc atât **în timpul orelor**, cât și pe perioada **recreațiilor, activităților extracurriculare** sau altor evenimente organizate în școală sau în afara ei.
- Printre **modalitățile de sesizare** recomandate să fie puse la dispoziția copiilor și tinerilor ar fi:
 - cutie pentru bilețele anonime;
 - chestionare anonime despre atmosfera din școală, relațiile cu profesorii și colegii, dificultăți pe care le întâlnesc în instituție, în familie și în alte medii;
 - încurajarea grupurilor de inițiativă ale copiilor și tinerilor care activează în cadrul școlii/ comunității să colecteze, prin discuții de la egal la egal cu colegii, informații cu referire la situații dificile sau de abuzuri trăite de aceștia (copiii implicați în activități de voluntariat, care au o anumită pregătire în ceea ce privește drepturile copilului și serviciile responsabile de protecția copilului, ar putea de asemenea să informeze colegii lor, respectând confidențialitatea și alte aspecte etice, la ce specialiști pot apela și să-i încurajeze să o facă în special în cazurile cu risc sporit pentru securitate);

- - o adresă de email, număr de telefon mobil (pentru sunete și SMS) destinate special raportării cazurilor de abuz, mijloace care vor fi administrate de coordonator.
- **Adaptarea la specificul vârstei** copiilor și modul în care este organizat procesul de educație a modalităților de raportare în instituțiile de educație timpurie și preșcolare: capacități reduse de analiză a experienței și exprimare verbală a situațiilor de abuz sau cu risc de abuz, cerc restrâns de adulți cu care intră în contact direct ș.a.
- Copiii și tinerii trebuie **să cunoască la general procedurile de analiză și reacționare la plângerile** din partea lor (cine este persoana care colectează toate sesizările, cât de des este deschisă cutia cu bilețele (ceea ce se recomandă să fie făcut zilnic), cine și cum analizează informațiile din chestionare, unde se păstrează aceste date și cine are acces la ele, în ce situații sunt informați părinții despre cazurile de abuz ș.a.).
- Toate cazurile sesizate de copii și tineri trebuie să fie examinate și soluționate, iar evoluția lor – **monitorizată**. Copiii trebuie să fie informați, cât de repede posibil, despre faptul că sesizarea lor este în proces de examinare și despre rezultatele acesteia.

II. ORGANIZAREA ACTIVITĂȚILOR DE PREVENIRE A VIOLENȚEI ÎN CADRUL INSTITUȚIILOR DE ÎNVĂȚĂMÎNT

2.1 Activități de prevenire primară adresate copiilor

Toate activitățile desfășurate în instituția de învățământ care au ca scop diminuarea factorilor de risc pentru copii și adulți de a deveni victime sau autori ai violenței și consolidarea factorilor care îi protejează față de asemenea situații, contribuie la reducerea violenței. Acțiunile de prevenire primară sunt adresate tuturor elevilor și urmăresc oferirea de informații și dezvoltarea de abilități de bază și atitudini cu referire la problema violenței și consecințele acesteia.

Pachetul minim conține următoarele competențe:

- Competența de autocunoaștere și cunoaștere a celor din jur
- Competența de a gestiona emoțiile
- Competența de a înțelege emoțiile altora
- Competența de gândire critică
- Competența de a gândi pozitiv
- Competența de comunicare asertivă
- Competența de a spune „Nu” în diferite situații
- Competența de soluționare a problemelor pe cale pașnică
- Competența de anticipare a consecințelor
- Competența de informare (selectare, prelucrare, transmitere a informației)
- Competența de a învăța din propria experiență și din experiența celor din jur
- Competența de a delimita comportamentele violente de cele accidentale
- Competența de autoapărare
- Competența de a solicita ajutor de la persoane responsabile
- Competența de a lua decizii potrivite/ sigure
- Competența de a stabili, menține și rupe relațiile ș.a.

Sugestii privind conținutul activităților

- Predarea în instituția de învățământ a **drepturilor copilului** în general și drepturilor la protecție față de abuzuri, neglijare, exploatare în special, contribuie la asigurarea unui cadru securizant de dezvoltare a copiilor, a unui mediu nonviolent, în care sunt dezvoltate relații constructive între toți membrii comunității școlare.
- Cunoștințele și competențele dezvoltate copiilor în cadrul **disciplinelor școlare** conform curriculumului, în special la orele de educație civică și dirigenție, și prin activitățile extracurriculare, trebuie să aibă **caracter proactiv**, adică să-i învețe modalități nonviolente de comportare în diverse situații, inclusiv cele cu potențial de violență. Astfel, apariția cazurilor de violență este prevenită datorită setului minim de abilități sociale pe care și le dezvoltă fiecare copil și pe care le aplică în diferite medii și circumstanțe de viață, în funcție de contextul concret în care trăiește.
- Organizarea **activităților care abordează deschis și constructiv orice diferență dintre oameni** care ar putea sta la baza violenței și intimidării (cum ar fi: sexul, apartenența etnică sau religioasă, situația financiară a familiei, reușita școlară, starea sănătății sau apartenența la orice grup minoritar sau care nu are o imagine socială favorabilă). Promovarea la nivel de comportament și atitudini a valorilor care reduc inegalitatea și distanța socială dintre diferite grupuri din școală și comunitate va contribui la coeziune și respect pentru diversitate.
- **Informarea** copiilor despre diverse **manifestări ale violenței**, pentru a putea recunoaște situațiile de abuz sau de risc, despre **consecințele** abuzului, neglijării și exploatării, **modalități de raportare** a cazurilor în care devin victime ale violenței sau suspectează că un alt copil trece prin asemenea experiențe. Elevii trebuie să cunoască coordonatorul activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii și instituțiile/ serviciile din comunitate la care pot apela atunci când întâlnesc o dificultate.
- Dezvoltarea rapidă și accesul larg la tehnologii informaționale a creat un nou mediu, cel virtual, în care se produc intimidări și abuzuri față de copii atât în spațiul școlar, cât și în afara acestuia. În acest context, **copiii au nevoie de abilități de auto-protecție față de riscurile conexe comunicării prin telefoane mobile și Internet**: analiză critică a informațiilor, respectarea unor reguli pentru siguranța personală (de ex., a nu oferi date personale despre tine și familia ta, a nu posta fotografii care te pot face vulnerabil) etc.

Includerea în programul de prevenire primară a subiectelor cu referire la rolul martorilor incidentelor violente în raportarea cazurilor, oferirea ajutorului victimelor abuzului și susținerea copiilor mai vulnerabili este una dintre strategiile care contribuie și la asistența victimelor.

Sugestii privind organizarea activităților de prevenire primară

- Dezvoltarea abilităților sociale trebuie să fie un **proces continuu de exersare**, care se desfășoară în spirală, la diferite etape de vârstă a copiilor. Același domeniu de competențe necesare pentru prevenirea violenței trebuie abordat cu regularitate la diferite vârste ale aceluiași elev, astfel încât aplicarea competențelor deja formate să fie sprijinită, iar noile cunoștințe și abilități propuse elevilor să corespundă nevoilor lor reale de dezvoltare.
- Este necesar ca activitățile educative să fie organizate într-un mod care asigură **punerea în practică a competențelor obținute**, la început în mediul sigur și organizat al clasei/ școlii, împreună cu un profesor, după care, din ce în ce mai des, într-o manieră autonomă. Abordarea episodică sau teoretică a subiectelor legate de violență nu este eficientă.

De exemplu, elevii **învață la clasă** diferite modalități de a soluționa constructiv un conflict, descoperă avantajele acestora în funcție de situația concretă, se plasează în rolurile ambelor părți, încearcă să înțeleagă cum se simt acestea ș.a. Cu ajutorul dirigintelui, copiii analizează neînțelegeri **reale** care au loc în experiența unor elevi, a clasei sau școlii, fiind încurajați să aplice tehnicile nonviolente în soluționarea acestora (de pildă, prin joc de rol). Atunci când se confruntă cu situații similare, în cadrul școlii sau în afara acesteia, copiii și tinerii pun în **aplicare** competențele formate. În acest context, este important ca ei să aibă posibilitatea de a **reflecta** periodic asupra experienței lor reale, ceea ce ajută și cadrul didactic să asigure utilitatea activităților educative.

- Natura și complexitatea cunoștințelor oferite și competențelor formate elevilor trebuie să corespundă **particularităților de vârstă** ale copiilor, specificului **proceselor de grup** din fiecare clasă de elevi (nivel de încredere și coeziune, grad de cunoaștere interpersonală, prezența abilităților de relaționare etc.) și **nivelului de maturitate** al copiilor.

Gradul de maturitate al copiilor este un aspect important pentru planificarea activităților educative de prevenire a violenței. Capacitățile copilului sunt în continuă evoluție, vârstele la care diferiți copii ating un anumit grad de maturitate fizică, emoțională și intelectuală variază. Dezvoltarea competențelor copilului depinde de contextul în care trăiește și modul în care este încurajat/ stimulat să devină competent. Copiii trec printr-un proces continuu de schimbare, în decursul căruia ajung să stăpânească treptat niveluri tot mai complexe de gândire și acțiune, avansând spre autodeterminare și maturitate. Activitățile educative desfășurate de instituția de învățământ trebuie să se bazeze pe nivelul de cunoștințe și abilități ale copiilor și să-i sprijine să-și dezvolte noi competențe, oferind multiple oportunități de exersare a acestora, precum și un climat de încredere pentru un proces de învățare eficient.

- Formarea de competențe se realizează prin **strategii didactice activ-participative** (de ex., tehnici de grup, joc de rol, elaborare de postere/ hărți/ proiecte, studii de caz, tehnici care se bazează pe luarea de poziție și exprimarea viziunilor proprii etc.).
- Utilizarea diferitor stiluri de predare și a metodelor interactive contribuie la crearea unui **climat de încredere în care** diferiți copii cu experiențe variate se simt valorizați și în siguranță. Acest mediu suportiv este important în special pentru copiii care au dificultăți de exprimare și integrare a experiențelor personale legate de abuz.
- Fiind susținuți să conștientizeze și să reflecteze asupra experienței proprii, copiii sunt ajutați să depășească anumite trăiri dificile și să-și consolideze încrederea și stăpânirea de sine.
- Activitățile și metodele utilizate trebuie să valorifice **experiența reală a copiilor**. Prin asocierea informațiilor și abilităților noi cu situațiile concrete din viața clasei/ școlii/comunității (mici incidente care se produc în mod firesc în mediul copiilor), este facilitată însușirea competențelor și creșterea încrederii de practicare a acestora.
- Diversificarea, **în conformitate cu interesele copiilor și tinerilor, a activităților extracurriculare** oferite de instituția de învățământ contribuie la crearea de oportunități constructive pentru autoafirmare, stabilire de relații pozitive cu semenii, consolidare a respectului de sine și respectului pentru diversitate, petrecere a timpului liber într-un mod util.
- Implicarea **partenerilor educaționali** în informarea copiilor/ elevilor în domeniile care necesită pregătire specială, cum ar fi cadrul legal, aspecte medicale ș.a. Asigurarea corespunderii cu politica instituției școlare de protecție a copilului a mesajelor promovate și strategiilor de lucru utilizate de reprezentanții altor instituții.

2.2 Activități de prevenire primară adresate părinților/ reprezentanților legali/ îngrijitorilor

Programele de educație parentală constituie o parte importantă a activității de prevenire primară a violenței față de copii.

- Părinții/ îngrijitorii copiilor trebuie să beneficieze de informații care să contribuie la **creșterea nivelului de conștientizare** referitor la problema violenței, neglijării, exploatării și a consecințelor tuturor formelor de abuz asupra sănătății și dezvoltării copilului.
- Părinții/ îngrijitorii necesită activități de informare despre drepturile copilului în general și **drepturile copilului de a fi protejați de orice formă de abuz** în special și alte prevederi ale legislației naționale în domeniul abuzului față de copii.
- **Rolul fiecărui cetățean adult de a raporta cazurile suspectate sau cunoscute de abuz** și maltratare a copiilor **trebuie** să fie unul dintre subiectele abordate în lucrul cu părinții sau îngrijitorii, care **trebuie** informați și despre modalitățile de sesizare a cazurilor de abuz a copiilor pe care le cunosc sau le presupun (să le comunice oral, la telefon sau direct, ori în scris, în mod anonim sau nu, coordonatorului activității de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii sau oricărui colaborator al instituției de învățământ).
- Prevederile regulamentelor instituției de învățământ privind identificarea, raportarea, referirea și asistența cazurilor de abuz față de copii **trebuie** aduse la cunoștința părinților și îngrijitorilor copiilor. Aceștia **trebuie** informați despre **obligativitatea** tuturor colaboratorilor instituției de învățământ **de a raporta** cazurile suspectate de abuz a copilului și de a **întreprinde măsuri** necesare pentru protecția și asistența copilului.
- Este important ca prin acțiunile adresate familiilor elevilor, instituția de învățământ să pună **accent pe oferirea de sprijin și asistarea părinților și îngrijitorilor** în sarcina lor de creștere a copiilor și să nu se urmărească doar aspecte ce țin de rezultatele școlare sau depistarea cazurilor de maltratare a copiilor. Părinții vor fi motivați să se implice în activitatea unității de învățământ dacă vor fi tratați ca persoane valoroase, cu experiență, care au resurse interioare pentru a se descurca în situațiile dificile.
- Printre **tematicile** care îi ajută pe părinți să-și **îndeplinească responsabilitățile în educația copiilor** sunt: caracteristici ale diferitelor vârste ale copiilor și așteptările pe care le pot avea părinții față de aceștia; nevoile copiilor pentru o dezvoltare deplină a potențialului personal; tehnici de comunicare cu copii la diferite vârste; munci pe care copiii le pot îndeplini și munci care dăunează sănătății și dezvoltării lor; servicii din comunitate care oferă sprijin părinților în educația și îngrijirea copiilor; metode de disciplinare pozitivă, non-violentă a copilului, care îl ajută să învețe comportamentele dorite și așteptate de părinți într-un mod echilibrat din punct de vedere emoțional și social, respectând demnitatea copilului; consecințele pedepsei corporale; activități comune care favorizează relațiile apropiate (cum ar fi, lectura în doi, suport în pregătirea temelor, jocuri în familie).
- Printre **strategiile** recomandate instituțiilor de învățământ **pentru implicarea părinților/îngrijitorilor** în viața școlii sunt: ședințele cu părinții și îngrijitorii, grupurile/ cluburile de discuții, întâlnirile cu diverse tematici, scrisorile de informare despre situația copilului sau diverse evenimente organizate în școală, consilierea individuală și de grup, întâlniri între directorul instituției de învățământ și părinți, ședințe de informare pentru părinții noilor elevi.
- **Eficiența activităților** adresate părinților este determinată de mai mulți factori: planificarea lor în baza nevoilor exprimate de părinți, prezentarea activităților în calitate de suport (nu de pe poziții de superioritate) pentru părinți în rolul acestora de educatori și îngrijitori primari ai copilului, caracterul sistematic al activităților.

- Unii părinți au nevoie de un **ajutor suplimentar** pentru a lua parte la întâlnirile și ședințele organizate în instituția de învățământ (transport, ajutor în îngrijirea altor copii, prezentarea informațiilor în limba lor de origine sau într-o formă accesibilă etc.). **Vizitarea** periodică a copiilor și părinților/ îngrijitorilor la domiciliul acestora și **comunicarea prin mijloacele moderne** (telefon, Internet) cu părinții care din anumite motive nu participă la ședințe sunt modalități prin care cadrele didactice pot menține legătura cu aceste persoane.

2.3 Prevenirea secundară a abuzului față de copii

Activitățile de prevenire secundară a violenței se referă la acțiunile și măsurile luate de instituțiile de învățământ pentru a oferi sprijin copiilor din grupuri cu risc sporit de a deveni victime ale violenței sau de a manifesta comportament violent. O parte dintre activitățile de prevenire secundară sunt similare cu cele prevăzute în cadrul prevenirii primare, dar sunt destinate familiilor și copiilor aflați în situații de risc. Prevenirea secundară are ca scop identificarea timpurie a factorilor de risc și prevenirea riscurilor de maltratare sau neglijare a copiilor.

- Copii și adolescenți care trăiesc în familii în care au loc diferite forme de abuz sau neglijare, se consumă substanțe dăunătoare, familii cu un părinte, cu venituri reduse, cu mulți copii, în care unul sau ambii părinți sunt plecați peste hotare ș.a. au trecut sau trec prin experiențe de viață dificile, care le-a afectat dezvoltarea emoțională și socială. Pentru mulți dintre acești copii, programul de prevenire primară poate să nu fie suficient și ei să aibă nevoie de un ajutor suplimentar în acest domeniu. Instituția de învățământ are sarcina să organizeze **activități suplimentare sau diferențiate** prin care să le fie formate anumitor copii abilități care să-i ajute să aibă comportamente constructive (cum ar fi, gestionarea furiei sau afirmarea de sine) și să li se ofere suport emoțional, prin activități de consiliere individuală și de grup.
- **Toți colaboratorii** instituției de învățământ pot contribui la identificarea copiilor și tinerilor în situație de risc privind abuzul. **Rolul profesorilor și diriginților** de descoperire a unor semne evocatoare ale unui eventual abuz este esențial în acest context, datorită faptului că sunt într-o comunicare permanentă cu copiii, au numeroase ocazii să-i observe din punct de vedere fizic și comportamental și să studieze situațiile de violență trăite de copii.
- Următoarele **semne indică vulnerabilitatea** unui copil de a deveni victimă sau autor și sunt importante pentru **identificarea timpurie** a riscului de producere a unui abuz sau agravare a situației copilului: absenteismul, relațiile reci sau dificile dintre copii și părinți, inclusiv hiperprotecția din partea acestora, conflictele dese cu semenii sau adulții, izolarea, lipsa unui sentiment de încredere în sine sau de apartenență la comunitatea școlară, impulsivitatea și lipsa controlului emoțional, subdezvoltarea abilităților de rezolvare a problemelor etc.
- **Orice suspiciune** a angajaților instituției de învățământ legată de iminența producerii unei situații cu risc de maltratare a unui copil, produsă în incinta sau în afara instituției, trebuie discutată cu coordonatorul activităților în domeniu din instituția de învățământ, pentru a întreprinde la timp acțiuni care vor contribui la limitarea factorilor de risc și abordarea primelor semne astfel încât să fie evitată producerea abuzurilor.

Particularitățile specifice ale copiilor victime sau potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului impun necesitatea utilizării de către cadrele didactice a unor abilități de **observare**. În comunicarea cu copilul care a trăit experiența unui abuz grav, în școală sau în afara acesteia, trebuie să se acorde atenție următoarelor și altor **semne**:

- copilul evită contactul vizual;
- copilul nu vorbește sau cuvintele nu sunt coerente;
- copilul manifestă reacții bizare, ciudățenii;
- copilul manifestă comportamente repetitive sau stereotipe;
- copilul are atracție sau teama față de anumite zgomote, gusturi, mirosuri, obiecte;
- copilul efectuează mișcări lipsite de sens;
- copilul inversează prenumele;
- copilul evită jocurile cu semenii;
- copilul manifestă crize de furie, angoasa, expresivitate mimică absentă, redusă sau inadecvată contextului.

- Includerea în programul de prevenire primară a subiectelor cu referire la **rolul martorilor** incidentelor violente în raportarea cazurilor, oferirea ajutorului victimelor abuzului și susținerea copiilor mai vulnerabili este una dintre strategiile care contribuie și la asistența victimelor.

2.4 Prevenirea terțiară a abuzului față de copii

Prevenirea terțiară a abuzului față de copii constă în ajutorul individualizat și intensiv pentru copii care au trăit experiența unui abuz. De regulă, acești copii și familiile lor se confruntă cu mai multe probleme serioase și durabile, depășirea cărora necesită participarea unei echipe de specialiști. Prin activitățile de prevenire terțiară, cadrele didactice urmăresc scopul de a reduce posibilitățile de repetare a situației de abuz, precum și a diminua consecințele acesteia asupra copilului.

- În cazul identificării unei situații de abuz sau neglijare a copilului în familie, cadrul didactic devine parte a rețelei care îi oferă sprijin copilului și familiei acestuia, **colaborând** cu coordonatorul din instituție și cu alți specialiști **la toate etapele de asistență** a copilului și familiei acestuia.
- Colaboratorii instituției de învățământ, în mod special cadrele didactice și psihologul, trebuie să **continue monitorizarea situației copilului** care frecventează școala și să comunice coordonatorului orice îngrijorare pe care o au sau nevoie de intervenție/ asistență a copilului.
- **Comunicarea și colaborarea** dintre cadrele didactice, psihologul școlar și managerii instituției de învățământ cu referire la situația unui copil afectat de abuz (în calitate de victimă, autor, martor) și evoluția acestei situații este esențială pentru a coordona.
- **Copiii implicați într-o situație de abuz în mediul școlar** trebuie îndepărtați imediat din zona de conflict, intervievați de un profesor pentru cunoașterea în detaliu a circumstanțelor cazului, informație care va fundamenta deciziile luate în scopul abordării situației concrete. acțiunile și a adopta o strategie unificată de acțiune, cu abordare individualizată a fiecărui caz.
- Este important ca în situațiile de abuz cadrele didactice să identifice, să cerceteze circumstanțele în care s-a produs, să abordeze și, dacă este necesar, să sancționeze conform regulamentelor instituției, **orice act de violență** între elevi (bătăi, loviri, îmbrânciri, tachinări, intimidări, amenințări ș.a.). Aceasta constituie atât pentru victime cât și pentru autori un puternic mesaj despre faptul că în instituția de învățământ nu este acceptată nici o formă de abuz.

- **Trebuie să se acorde o atenție** deosebită situației copilului în clasă. Cadrele didactice vor supraveghea copilul respectiv în timpul orelor și la recreații, pentru a observa modul în care relaționează cu semenii. Organizarea activităților de învățare în grupuri mici de lucru, individualizarea sarcinilor de învățare, abordarea cu atenție a unor subiecte cu mare încărcătură emoțională, oferirea de sarcini la alegere, stabilirea unor reguli de lucru și comunicare la clasă prin care să fie evitată expunerea copiilor ș.a. sunt modalități prin care copilului cu experiență de abuz i se poate oferi sprijin și sentimentul că este protejat.
- Experiența abuzului poate reduce performanțele școlare ale copilului. Cadrele didactice, cu suportul psihologului, trebuie **să adapteze cerințele și programul** propuse copilului, așa încât să se asigure că îi este oferit un mediu sigur, în care să se simtă acceptat, înțeles, protejat, este implicat în activități care îi sunt utile, își poate doza eforturile, rezultatele sale sunt apreciate, fără a se pune accent pe reușita școlară sau alte caracteristici care stimulează competiția dintre copii.

III. IDENTIFICAREA, ÎNREGISTRAREA ȘI INTERVENȚIA ÎN CAZURILE DE ABUZ, NEGLIJARE, EXPLOATARE ȘI TRAFIC AL COPILULUI

3.1 Principiile intervenției lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic

Colaboratorii instituției de învățământ au sarcina să intervină pentru a stopa orice caz de abuz a copilului, întâlnit în instituție sau în afara acesteia, să sesizeze cazul și să întreprindă acțiuni care urmăresc reducerea posibilităților de repetare a situației de abuz, precum și diminuarea consecințelor acesteia asupra copilului victimă. Deoarece copiii implicați în situații de abuz, neglijare, exploatare și familiile lor se confruntă, de regulă, cu mai multe probleme serioase și durabile, asistența necesară pentru depășirea acestora impune participarea unei echipe de specialiști și respectarea mai multor principii.

- **Orice sesizare de abuz**, parvenită de la un membru al comunității, despre un copil care este sau nu elev al instituției de învățământ, trebuie **înregistrată și examinată** împreună cu coordonatorul din instituție, care va referi cazul, în funcție de natura și gravitatea acestuia, altor servicii sau specialiști.
- În cazul identificării unei situații de abuz sau neglijare a copilului în familie, cadrul didactic devine parte a rețelei care îi oferă sprijin copilului și familiei acestuia, **colaborând** cu coordonatorul din instituție și cu alți specialiști **la toate etapele de asistență** a copilului și familiei acestuia.
- Colaboratorii instituției de învățământ, în mod special cadrele didactice și psihologul, trebuie **să continue monitorizarea situației copilului** care frecventează școala și să comunice coordonatorului orice îngrijorare pe care o au sau nevoie de intervenție/asistență a copilului.
- **Comunicarea și colaborarea** dintre cadrele didactice, coordonator, psihologul școlar și managerii instituției de învățământ cu referire la situația unui copil afectat de abuz (în calitate de victimă, autor, martor) și evoluția acestei situații este esențială pentru a coordona acțiunile și a adopta o strategie unificată de acțiune, cu abordare individualizată a fiecărui caz.
- **Copiii implicați într-o situație de abuz în mediul școlar** trebuie îndepărtați imediat din zona de conflict, intervievați de un profesor pentru cunoașterea în detaliu a circumstanțelor cazului, informație care va fundamenta deciziile luate în scopul abordării situației concrete.

- Este important ca în situațiile de abuz cadrele didactice să identifice, să cerceteze circumstanțele în care s-a produs, să abordeze și, dacă este necesar, să sancționeze conform regulamentelor instituției, **orice act de violență** între elevi (bătăi, loviri, îmbrânciri, tachinări, intimidări, amenințări ș.a.). Aceasta constituie atât pentru victime, cât și pentru autori un puternic mesaj despre faptul că în instituția de învățământ nu este acceptată nici o formă de abuz. Trebuie anunțați părinții sau îngrijitorii tuturor copiilor implicați în situația de violență și ținuți la curent în ceea ce privește strategia instituției elaborată pentru asistența victimei și autorului.
- **Copilul** care a suferit o formă gravă de abuz trebuie **informat** într-un limbaj accesibil de către coordonator sau un alt colaborator al instituției de învățământ, cu care copilul are o relație de încredere, despre acțiunile care sunt/ urmează să fie întreprinse pentru a-i oferi suport și protecție.

3.2 Examinarea cazurilor de violență în cadrul instituției de învățământ (p. 6.4 și p. 8 din Procedură)

Grupul de lucru intrașcolar este un grup de specialiști din cadrul instituției din componența căruia pot face parte cadre didactice care cunosc bine particularitățile de dezvoltare și creștere ale copiilor în general, și ale copiilor implicați într-un caz concret, în particular, psihologul școlar, reprezentanți ai echipei manageriale.

Activitatea Grupului de lucru intrașcolar este ghidată de coordonatorul activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii (în continuare - coordonator), care, în funcție de forma de abuz sesizată, convoacă un grup de lucru intrașcolar pentru examinarea cazului. Componența nominală a Grupului de lucru intrașcolar poate fi aceeași pe parcursul unei perioade mai îndelungate de timp, de exemplu, timp de un an școlar, dar poate fi diferită, în funcție de cazurile care vor fi examinate. Directorul instituției, la propunerea coordonatorului, desemnează prin ordin componența Grupului de lucru intrașcolar pentru un an școlar sau pentru fiecare caz în parte.

După caz, instituțiile pot implica în soluționarea cazurilor de violență alte comisii sau echipe care s-au dovedit a fi funcționale, cum ar fi comisia multidisciplinară intrașcolară, responsabilă de asigurarea incluziunii copiilor. În acest caz, nu este necesară emiterea unui ordin.

Obiectivele Grupului de lucru intrașcolar:

- Să examineze cazurile mai puțin grave de violență față de copii (cazuri ușoare de abuz emoțional, îmbrânciri, neglijare ușoară), autorii cărora sunt atât copiii, cât și adulții, inclusiv cadrele didactice și non-didactice din instituția de învățământ;
- Să ofere suport cadrelor didactice în examinarea cazurilor de abuz și neglijare a copilului și în stabilirea măsurilor ce se impun pentru soluționarea cazurilor și diminuarea fenomenului violenței;
- Să ajute elevii implicați în acte de violență să conștientizeze natura distructivă a comportamentelor violente și efectele acestora asupra propriei dezvoltări și asupra altora;
- Să le ofere siguranța și încredere elevilor că orice li s-ar întâmpla, în instituție sau în afara acesteia, există persoane și structuri la care pot apela și care vor reacționa conform prevederilor legislației în vigoare;
- Să recomande administrației instituției măsuri care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și personalului tehnic;
- Să le ofere siguranța și încredere elevilor că orice li s-ar întâmpla, în instituție sau în afara acesteia, există persoane și structuri la care pot apela și care vor reacționa conform prevederilor legislației în vigoare;
- Să recomande administrației instituției măsuri care contribuie la dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor didactice și personalului tehnic.

Organizarea activității Grupului de lucru intrașcolar

Este cunoscut faptul că nu toți angajații unei instituții pot analiza multiplele aspecte ale cazurilor de violență față de copii atât din partea semenilor, cât și din partea adulților, și lua deciziile ce se impun.

- Membrii grupului stabilesc cine va comunica separat cu copilul (copiii) pentru a clarifica circumstanțele, factorii determinanți, consecințele, precum și alte aspecte ce țin de protecția copilului.
- Membrii grupului solicită asistență din partea altor specialiști, inclusiv coordonatorul de la nivel raional/ municipal și angajați ai Serviciului de Asistență Psihopedagogică.
- În urma examinării fiecărui caz, membrii grupului elaborează/ întocmesc un plan de intervenție în cadrul instituției pentru toți copiii implicați (autori, victime, martori), inclusiv pentru părinții copilului, dacă este cazul. Planul de intervenție este consultat cu copilul.
- În cazurile de abuz față de copii cu implicarea angajaților instituției, grupul de lucru formulează anumite recomandări, care sunt comunicate directorului instituției. Directorul instituției decide împreună cu autorul/ autorii asupra măsurilor ce se impun pentru soluționarea cazului și prevenirea repetării cazului.
- Grupul de lucru nu aplică sancțiuni disciplinare elevilor conform prevederilor regulamentelor școlare, atribuție ce revine, după caz, managerului instituției, Consiliului profesoral sau Consiliului de administrație.
- La elaborarea și implementarea planului de intervenție, după caz, pot fi implicați și alți specialiști din afara instituției de învățământ, precum și alte servicii sociale primare sau specializate.
- Coordonatorul informează părinții, reprezentanții legali sau îngrijitorii copilului despre cazul de abuz în care este implicat copilul și despre planul de intervenție elaborat.
- Grupul de lucru intrașcolar ține evidența proceselor verbale ale ședințelor sale.
- Grupul de lucru acordă sprijin metodologic persoanei delegate în echipa multidisciplinară și monitorizează, în baza planurilor individuale de asistență, cazurile abordate de aceasta.

Planul de intervenție în urma examinării cazului de abuz va conține următoarele elemente:

- o scurtă descriere a cazului de violență cu indicarea părților implicate, forma abuzului, factorii determinanți.
- obiectivele ce trebuie realizate/ atinse în urma realizării planului pentru autor/ i și pentru copilul/ copiii victimă/ e.
- activități recomandate pentru autor și pentru victimă (denumire, descriere pe scurt a conținuturilor și strategiilor didactice recomandate, perioada, loc etc.).
- resursele necesare pentru implementarea planului, inclusiv cine este responsabil să ofere asistență copilului și să monitorizeze planul.

Activități pe care le poate recomanda grupul de lucru intrașcolar

Grupul de lucru intrașcolar poate sugera părților implicate în cazurile de violență activități care contribuie într-un mod respectuos și nonviolent la completarea acelor goluri care au determinat manifestarea actelor de violență. Printre acestea pot fi:

- Dezvoltarea unor abilități sociale, cum ar fi, cele de comunicare și soluționare de conflicte, gestionarea emoțiilor, autoapărare etc., prin frecventarea unor cursuri/ ateliere de formare de scurtă sau de lungă durată;
- Promovarea, în clasele elevilor implicați, a unor mini-traininguri tematice care ar contribui la formarea competențelor necesare pentru depășirea situației create;
- Implicarea în activități școlare și extrașcolare care pun în valoare interesele, capacitățile și potențialul copilului sau tânărului;
- Implicarea în acțiuni de voluntariat și proiecte comunitare, pentru susținerea unor grupuri de populație sau în alte inițiative locale;
- Frecventarea unor secții sau evenimente sportive, cercuri și cluburi pe interese, tabere sau ateliere de creație;
- Jurnal de reflecție zilnică asupra propriilor comportamente și impactul acestora asupra propriei și altor persoane;
- Frecventarea unui grup de suport al semenilor;
- Stabilirea unei relații de mentorat cu un adult de încredere din instituție sau comunitate;
- Consiliere la specialiștii Serviciului de Asistență Psihopedagogică;
- Recomandă măsuri de sprijin/ asistență a copiilor implicați în comportamente care intră sub incidența legii.

3.3 Lucrul cu copiii care au fost victime sau sunt potențiale victime ale abuzului

- Crearea unui **climat de securitate** pentru copilul victimă a abuzului este primul pas necesar de întreprins. Victimele violenței au nevoie de susținere pentru depășirea trăirilor emoționale legate de incident, consolidarea stimei de sine, dezvoltarea abilităților de relaționare și rezistență la presiuni. Rolul psihologului școlar este important pentru oferirea suportului emoțional și consultarea cadrelor didactice cu referire la acțiunile necesare pentru asistența copilului.
- **Acordarea unei atenții** deosebite situației din clasă a copilului care a trăit o experiență de abuz. Cadrele didactice vor supraveghea copilul respectiv în timpul orelor și la recreații, pentru a observa evoluția stării sale emoționale și modul în care relaționează cu semenii. Organizarea activităților de învățare în grupuri mici de lucru, individualizarea sarcinilor de învățare, abordarea cu atenție a unor subiecte cu mare încărcătură emoțională, oferirea de sarcini la alegere, stabilirea unor reguli de lucru și comunicare la clasă prin care să fie evitată expunerea copiilor ș.a. sunt modalități prin care copilului cu experiență de abuz i se poate oferi sprijin și sentimentul că este protejat.

În comunicarea cu copilul victimă se recomandă să:

Folosiți un vocabular adecvat - Folosirea unui vocabular adecvat în comunicarea cu copiii are două semnificații: necesită folosirea unui limbaj pe care copiii îl pot înțelege, precum și a unui acceptabil din punct de vedere social. Cuvintele ce vor fi înțelese depind, bineînțeles, de copil, dar o regulă generală este ca profesionistul care comunică cu copilul sau părintele să utilizeze cuvinte pe care le folosește însuși copilul. De exemplu, este posibil ca un copil să nu înțeleagă cuvântul „inconfortabil”, dar poate identifica acest concept prin expresia „mă simt straniu”.

Coborâți la nivelul ochilor copilului - A coborî la nivelul ochilor copilului în timp ce vorbim cu el nu este numai un semn de respect față de el, dar permite, de asemenea, interlocutorului să măsoare gradul în care conversația este cu adevărat înțeleasă de copil.

Folosiți un ton calm - Pentru a putea comunica eficient cu copiii, trebuie să se folosească un ton calm. Copiii sunt foarte sensibili în ce privește mânia, astfel încât atunci când cineva ridică vocea, copiii neglijează adesea cele spuse, concentrându-se asupra modului în care sunt rostite cuvintele. Când cineva țipă, copiii se concentrează doar asupra acestui fapt. Folosirea permanentă a unui ton calm și controlat sporește eficiența comunicării cu copilul.

Folosiți un limbaj corporal potrivit - Limbajul corpului poate susține sau nega o afirmație. Spre exemplu, a spune unui copil că a fost iertat pentru o greșeală în timp ce vă încruntați și țineți mâinile încrucișate, nu va trimite un mesaj corect. În mod similar a spune copiilor că au fost neobrăzați, îmbrățișându-i și râzând, trimite, de asemenea, un mesaj ambiguu. Trebuie să se evite eventualele confuzii și să se comunice mesajele corecte, atât prin cuvinte, cât și prin acțiuni.

- Experiența abuzului poate reduce performanțele școlare ale copilului. Cadrele didactice, cu suportul psihologului, trebuie să **adapteze cerințele și programul** propuse copilului, așa încât să se asigure că îi este oferit un mediu sigur, în care să se simtă acceptat, înțeles, protejat, este implicat în activități care îi sunt utile, își poate doza eforturile, rezultatele sale sunt apreciate, fără a se pune accent pe reușita școlară sau alte caracteristici care stimulează competiția dintre copii.
- Când copilul comunică despre o situație în care a fost abuzat sau la care a fost martor, el are nevoie să fie **ascultat, crezut și sprijinit**. În discuția cu copilul, cadrul didactic trebuie să aibă **încredere în informațiile** pe care le primește și să nu utilizeze întrebări și observații care pun la îndoială cele relatate. Asemenea comentarii îl pot determina pe copil să nu se simtă în siguranță sau chiar să nege ce s-a întâmplat.

4.1 Lucrul cu copiii care au comportamente violente

- De cele mai multe ori, la baza unui comportament violent este o problemă cu care se confruntă copilul. Autorul are nevoie de suport pentru a **dezvolta competențe sociale** în aceeași măsură ca și victima. Cadrele didactice, în colaborare cu psihologul, trebuie să explice **consecințele** cunoscute sau previzibile ale acțiunilor violente, să **implice** copiii care manifestă comportamente violente în rezolvarea problemelor pe care le generează aceste acțiuni și să-i ajute să-și dezvolte competențele.
- Aplicarea doar a măsurilor de sancționare nu va duce la evitarea re-apariției reacțiilor violente. Prin **asistență individualizată** sau în grupuri mici, copiii predispuși la violență trebuie ajutați să învețe despre reguli, să-și crească încrederea în sine și să identifice modalități constructive de afirmare.

Mesaje - cheie care trebuie transmise unui copil atunci când el ne comunică faptul că este victimă sau potențială victimă a abuzului, neglijării, exploatării, traficului:

1. „*Eu te cred*”. Copiii foarte rar mint despre faptul că sunt abuzați. Dacă ei consideră că dumneavoastră nu-i veți crede, ei nu vă vor spune nimic. Chiar dacă ei nu vă spun imediat totul, există un motiv de ce ei n-o fac.
2. „*Ceea ce s-a întâmplat cu tine este serios și incorect*”. Copiii care nu au fost tratați bine de către părinți nu știu ce este normal și ce nu, ce este corect și ce este incorect, în termeni de comportament al adulților față de copii. Uneori persoana care abuzează sexual ar putea să spună copilului „e doar micul nostru joc” încercând să-l facă pe copil să creadă că nu trebuie să povestească nimănui despre aceasta.
3. „*Ceea ce ți s-a întâmplat nu este vina ta*”. Copiii deseori se simt vinovați după ce au fost abuzați, însă niciodată nu trebuie făcuți să se simtă responsabili pentru abuzul comis de alții.
4. „*Este bine că mi-ai spus și nu vei fi pedepsit pentru acest lucru*”. Unii copii se simt vinovați pentru faptul că au spus cuiva, crezând că l-au trădat pe abuzator, sau fiindu-le frică de faptul că alți adulți îi vor pedepsi pentru faptul că vorbesc despre astfel de lucruri.
5. „*Eu te voi ajuta și voi avea grijă ca tu să fii în siguranță*”. Asigurați-vă că vă țineți promisiunea. Rețineți că multor copii abuzatorul le-a spus că se vor întâmpla lucruri urâte cu ei sau cu persoanele pe care le iubesc, dacă vor spune cuiva ceva.
6. „*Eu nu pot să promit că nu voi spune nimănui despre ceea ce s-a întâmplat. Unii oameni trebuie să știe, astfel încât noi să te putem apăra, însă noi putem să stabilim împreună cui îi vom spune*”. Unii copii spun că sunteți unica persoană căreia i-au spus, și vă roagă să păstrați acest secret, însă făcând acest lucru este imposibil de apărut copilul și de asigurat că abuzul nu se repetă. Cu toate acestea, este important să nu fie trădată încrederea copilului spunând altora, fără a informa copilul că veți face acest lucru.

Există mai multe **bariere** care creează rezistențe în comunicarea cadrului didactic cu copilul abuzat, neglijat, exploatat, traficat. Sunt utile următoarele recomandări din perspectiva ce NU trebuie de făcut în comunicarea cu un copil victimă:

- Nu faceți morală în timpul discuției cu copilul
- Niciodată nu promiteți recompense în schimbul informațiilor oferite
- Nu obligați să vi se dea răspuns, chiar dacă știți că copilul vă minte sau ascunde ceva
- Niciodată nu întrebați copilul cum ar dori el să fie pedepsit abuzatorul
- Nu judecați niciodată răspunsurile oferite de copil, nu corectați „răspunsurile incorecte”, puteți doar să precizați, adresând alte întrebări
- Nu arătați supărarea, iritarea, dacă discuția decurge defectuos, mai bine faceți o pauză
- Nu grăbiți copilul, dacă acesta încă nu este pregătit pentru comunicare deschisă, mai bine stabiliți o altă întrunire
- Nu întrebați copilul de ce abuzatorul i-a pricinuit durere, copiii nu cunosc răspunsul la această întrebare și se autoînvinuiesc
- Nu întrebați copilul dacă îl iubește pe abuzator sau dacă abuzatorul îl iubește pe copil
- Niciodată nu promiteți copilului că nu veți spune nimănui ceea ce veți auzi de la el, explicați-i că e nevoie de implicarea mai multor profesioniști pentru a-l proteja
- Nu folosiți glumele, sarcasmul și ironia – acestea îi pot sugera copilului că nu vă interesează problema lui cu adevărat, că nu înțelegeți gravitatea problemei sale
- Nu transformați discuția într-un interogatoriu, folosind întrebările de tip „de ce” sau prea multe întrebări închise.

Bibliografie consultată

1. *Preventing and tackling bullying. Advice for head teachers, staff and governing bodies* (2012) UK Department for Education, Crown copyright / <https://www.education.gov.uk/publications/eOrderingDownload/preventing%20and%20tackling%20bullying.pdf>.
2. *Valori comportamentale și reducerea violenței în școală. Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice prin activități de mentorat* (2009) coord. D. Stoicescu, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării, București.
3. *Low-Cost Security Measures for School Facilities* (2008) National Institute of Building Sciences, U.S. Department of Education.
4. *Violence reduction in schools – How to make a difference. A handbook* (2006) coord.: Chris Gittins, Council of Europe Publishing / http://www.coe.int/t/dg3/children/pdf/ViolenceHandbook_en.pdf.
5. *Prevenirea și combaterea violenței în școală: ghid practic pentru directori și cadre didactice* (2006) coord.: M.Jigău, Buzău.
6. *Rolul și responsabilitățile personalului didactic în protecția și promovarea drepturilor copilului*, (2006) Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului, București.
7. *Strategii gen specifice de prevenție și intervenție în comportamentul agresiv*, D. Petrovai, B. Bursuc (2005), București.
8. *Dezvoltarea deprinderilor de viață pentru prevenirea traficului de ființe umane* (2004) Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului, Ministerul Educației al Republicii Moldova, „Salvați Copiii” Suedia, UNICEF, Chișinău.
9. *Proiectul Ghidului de aplicare practică a Mecanismului intersectorial de cooperare pentru asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului* (2013) CNPAC, CIDDC, OAK Foundation, UNICEF, Chișinău.

INDICATORII DE MONITORIZARE
a aplicării procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor
instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al
copilului și a instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru
identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și
potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului

Tipuri de indicatori	Indicatori
Structură	<ol style="list-style-type: none">1. Existența prevederilor privind obligativitatea raportării cazurilor de violență și măsurile de protecție a copiilor/ elevilor în Statutul, Regulamentele instituției, fișele de post și contractele de muncă ale angajaților.2. Existența politicii instituției de protecție a copilului.
Proces	<ol style="list-style-type: none">1. Existența registrului de evidență a cazurilor de violență, neglijare, exploatare, trafic.2. Disponibilitatea fișei de sesizare a cazurilor suspecte de violență față de copil pentru toți angajații instituției.3. Informații despre întocmirea și examinarea raportului semestrial privind cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului (elaborat conform cerințelor, prezentat în termenii stabiliți autorităților cu atribuții în protecția copilului, discutat în cadrul organelor de conducere ale instituției).4. Existența unui sistem de măsuri de asigurare a securității spațiului și teritoriului aferent instituției (angajat de serviciu la intrare/intrări); registru pentru evidența vizitatorilor, spațiu îngrădit ș.a.)5. Existența unui sistem de informare/ formare a angajaților instituției în domeniul prevenirii și protecției copilului față de violență.6. Existența unui mecanism de depunere și examinare a plângerilor din partea copiilor (cine și cum examinează cazurile raportate de copii).7. Existența programelor în domeniul prevenirii violenței față de copii, bazate pe necesitățile/ problemele copiilor/ elevilor și părinților/ îngrijitorilor.8. Disponibilitatea materialelor informative despre dreptul de a fi protejat de orice formă de violență, accesibile pentru copiii de diferite vârste, în spațiile frecventate de copii din cadrul instituției.9. Informații despre numărul de ședințe, subiectele discutate și deciziile adoptate de către Consiliul de administrație, Consiliul profesoral, Catedra diriginților în domeniul prevenirii și protecției copilului față de violență.10. Informații despre numărul de cazuri grave de abuz față de copil examinate la comisia multidisciplinară cu participarea reprezentantului instituției și procesul de monitorizare a acestora.

<p>Rezultat</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Informații calitative de la copii și părinți despre cunoașterea formelor violenței, mecanismului de depunere a plângerilor, instituțiilor și serviciilor din comunitate relevante. 2. Informații de la copii și părinți despre modul de examinare și soluționare a plângerilor privind cazurile de violență (termen, confidențialitate, măsuri întreprinse, informare/comunicare cu petiționarul/ii). 3. Informații privind cazurile de violență examinate/ soluționate, acțiunile propuse de către grupul de lucru intrașcolar și corespunderea acestora cu nevoile/ problemele copiilor. 4. Numărul/ proporția de părinți/ îngrijitori care au beneficiat de programe de educație parentală (dezagregat pe vârstă, sex, rural/ urban). 5. Numărul/ proporția de copii care au beneficiat de programe de informare (dezagregat pe vârstă, sex, rural/ urban). 6. Informații calitative de la copii privind bunăstarea emoțională/ psihologică din grupul de copii/ clasa de elevi, soluționarea nonviolentă a conflictelor/ problemelor și integrarea socială a tuturor copiilor (utilizarea etichetelor, umilirea intenționată, excluderea din grup sau activități după anumite criterii). 7. Informații calitative de la copii și părinți privind utilizarea metodelor de educație utilizate în instituție.
<p>Surse de informare și documentare</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Statutul instituției. 2. Regulamentul intern al instituției. 3. Politica instituției de protecție a copilului. 4. Fișele postului și contractele de muncă ale angajaților instituției. 5. Registrul de ordine al instituției. 6. Registrul de evidență a cazurilor suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului. 7. Procesele verbale ale ședințelor Consiliului de administrație, Consiliului profesoral, Grupului de lucru intrașcolar, Comisiei multidisciplinare, Catedrei diriginților. 8. Rapoartele semestriale privind cazurile suspecte de violență. 9. Raportul anual al instituției. 10. Cercetări, studii, sondaje de opinie, chestionare, focus-grupuri. 11. Panoul informativ din instituție. 12. Registrul de evidență a corespondenței. 13. Registrul de evidență a plângerilor. 14. Planul managerial de activitate și planurile curente. 15. Catalogul clasei. 16. Agenda dirigintelui.
<p>Responsabili</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ministerul Educației. 2. Direcțiile raionale/ municipale învățământ, tineret și sport. 3. Instituțiile de învățământ preșcolar, primare, gimnaziale, liceale, secundar profesionale și medii de specialitate.

REGULAMENT PRIVIND COMUNICAREA ÎNTRE INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT ȘI MASS-MEDIA ÎN CAZURILE CARE SE REFERĂ LA COPII

Capitolul I. Dispoziții generale

1. Prezentul regulament se adresează personalului didactic și de conducere din instituțiile de învățământ și prezintă modul în care acesta urmează să comunice cu reprezentanții mass-media în cazurile care se referă direct sau indirect la copii.

2. Regulamentul se bazează pe Convenția Organizației Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, Recomandarea 874 (1979) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei pentru o Cartă Europeană privind Drepturile Copilului, Constituția Republicii Moldova, Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Legea nr. 30 din 07.03.2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, Legea nr. 982 din 11.05.2000 privind accesul la informație, Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal, Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova, Ordinul nr. 858 din 23 august 2013 al Ministrului Educației cu privire la Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.

3. Regulamentul se referă la situațiile/cazurile când:

- reprezentanții mass-media solicită permisiunea personalului de conducere a instituțiilor de învățământ pentru a filma, a face înregistrări audio sau a fotografia copii, în particular - victime sau autori ai diferitor forme de abuz și violență, copii care trăiesc cu HIV/SIDA, copii în conflict cu legea, copii de etnie romă, copii din familii defavorizate, copii care au comis tentative de suicid, alte situații/cazuri cu conotație negativă care vizează copiii;
- reprezentanții mass-media solicită oral sau în scris (prin demers oficial), informații referitoare la copii;
- reprezentanții mass-media solicită reacții referitor la cazuri/situații cu implicarea copiilor, care s-au produs în instituțiile de învățământ sau în afara acestora (în familie sau în localitate).

4. Regulamentul își propune să asigure:

- respectarea drepturilor copilului și interesului superior al acestuia;
- protecția datelor cu caracter personal;
- accesul la informație;
- informarea corectă a opiniei publice vizavi de situațiile/cazurile cu conotație negativă cu implicarea copiilor, care au loc în instituțiile de învățământ;
- protecția copiilor de revictimizare, stigmatizare și discriminare;
- minimizarea impactului negativ al informației asupra copiilor.

5. În sensul prezentului Regulament, se definesc următoarele noțiuni și termeni:

interesul superior al copilului – asigurarea condițiilor adecvate pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă a copilului, ținând cont de particularitățile individuale ale personalității lui și de situația concretă în care acesta se află.

situații cu conotație negativă:

- accidente;
- infracțiuni;

- abuzul sexual;
- cazurile de violență fizică sau psihică;
- neglijare severă;
- disputele familiale;
- suicidul și tentativele de suicid;
- consumul de droguri;
- abuzul de alcool;
- infectarea cu HIV/SIDA;
- alte situații/cazuri care pot afecta în mod negativ sănătatea fizică/psihică și bunăstarea copiilor.

6. Identitatea copilului trebuie protejată în toate situațiile cu conotație negativă descrise în punctul 5 al prezentului Regulament, în particular când:

- copiii sunt victime ale abuzului sau exploatării sexuale;
- copiii au săvârșit un abuz sexual sau un act de violență fizică;
- copiii au fost victime ale traficului de persoane;
- copiii au săvârșit o tentativă de suicid sau au decedat în urma unei tentative de suicid;
- copiii sau părinții acestora sunt infectați cu HIV/SIDA;
- copiii sau părinții acestora sunt în conflict cu legea;
- copiii sunt implicați în alte cazuri/situații cu conotație negativă.

Capitolul II.

Principii generale de comunicare a informațiilor ce se referă la copii

7. Reieșind din prevederile convențiilor internaționale și ale legislației naționale referitoare la drepturile copilului, fiecare copil beneficiază de protecție fără nici o discriminare, indiferent de vârstă, religie, sex, apartenență etnică, statut social etc. Instituțiile de învățământ, asigură respectarea drepturilor copilului și garantează un tratament non-traumatizant și non-discriminatoriu al acestuia.

8. Comunicarea cu mass-media se va baza pe următoarele principii:

- respectarea interesului superior al copilului;
- confidențialitatea datelor cu caracter personal;
- transparența activității instituțiilor publice;
- respectarea normelor legale, etice și morale, potrivit cărora adulții au obligația de a proteja copilul în orice situație;
- responsabilitatea jurnaliștilor pentru respectarea eticii profesionale;
- toleranță și nediscriminare;
- alte principii care asigură promovarea valorilor general-umane.

Capitolul III.

Gestionarea solicitărilor de informație

9. Administrațiile instituțiilor de învățământ trebuie să permită reprezentanților mass-media să își îndeplinească rolul de informare a opiniei publice. Cadrelor didactice le revine obligația ca, în cadrul comunicării cu mass-media, să nu admită revictimizarea, stigmatizarea sau discriminarea sub orice formă a copiilor.

10. În timpul comunicării cu mass-media, cadrele didactice și cele de conducere se vor abține de la reacții de tipul „nu comentăm”. În cazul în care administrația instituției de învățământ nu cunoaște situația descrisă de jurnaliști, se va solicita o perioadă rezonabilă de timp pentru documentare.

11. În comunicarea cu mass-media, vor fi folosite mesaje scurte și clare. În comunicarea cu reprezentanții mass-media, se utilizează următoarele mesaje-cheie:

- „Școala este un mediu fără violență”;
- „În școala noastră drepturile copilului sunt lege”;
- „În toate acțiunile noastre ne bazăm pe interesul superior al copilului”;
- „Intervenim prompt în toate cazurile de abuz sau violență asupra copilului produse în instituția de învățământ, în comunitate sau familie”;
- „Nu există niciun argument care ar justifica violența”;
- „Orice caz de violență asupra copilului este preocuparea întregii comunități, inclusiv a școlii”;
- „În prevenirea și combaterea cazurilor de violență și abuz colaborăm cu familia”;
- „În toate instituțiile de învățământ funcționează mecanisme de prevenire și combatere a violenței”;
- „Cazurile grave de violență sunt examinate și soluționate în comun cu echipa de specialiști din localitatea noastră (asistentul social, medicul, polițistul)”;
- „Orice colaborator al instituției de învățământ care deține informație despre un act de abuz, neglijare, exploatare, trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător”;
- Alte mesaje.

12. În procesul de comunicare cu reprezentanții mass-media cadrele didactice nu vor intra în polemică, vor da dovadă de tact.

13. Toate solicitările de informații din partea reprezentanților mass-media vor fi tratate cu corectitudine și operativitate, în special în cazurile grave de violență.

14. În cazul solicitărilor de informații care parvin în scris, în bază de demers oficial, personalul de conducere al instituției de învățământ va oferi un răspuns în timp cât mai scurt posibil, dar nu mai târziu de 15 zile lucrătoare.

15. Reprezentanții mass-media vor putea fotografia și realiza înregistrări audio și video cu copiii și cadrele didactice în instituția de învățământ doar după o coordonare prealabilă cu personalul de conducere al instituției de învățământ.

16. La solicitarea reprezentanților mass-media, directorul instituției de învățământ și personalul didactic vor confirma sau infirma, după caz, existența unor situații cu conotație negativă în care sunt implicați copii, fără a oferi date cu caracter personal sau detalii care ar putea conduce la identificarea copiilor.

17. La interviurile cu copiii asistă un adult (diriginte, psiholog școlar, director adjunct pentru educație, altă persoană de încredere).

Capitolul IV.

Particularități specifice de comunicare a informațiilor referitoare la copii în situații cu conotație negativă

18. Numele, prenumele sau inițialele copilului și ale părinților, numele localității în care aceștia se află și alte informații care pot duce la identificarea unui copil aflat în situație cu conotație negativă nu vor fi divulgate nici în comunicările oficiale și nici în discuțiile neoficiale cu reprezentanții mass-media, pentru a nu expune copilul la discriminare, stigmatizare sau revictimizare.

19. Refuzul de a prezenta datele cu caracter personal ale copiilor menționați în punctul 5 al prezentului regulament se va baza pe respectarea dreptului la viață privată a copilului și interesului superior al acestuia, prevederile Legii cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației, Codului deontologic al jurnalistului din Republica Moldova și bunele practici jurnalistice care prevăd că profesioniștii media nu au dreptul să fotografieze sau să filmeze copiii fără permisiunea părinților, tutorelui sau a altui reprezentant legal.

20. În comunicările cu mass-media, angajații instituțiilor de învățământ preuniversitar nu vor admite sub nicio formă limbaj discriminatoriu la adresa copiilor sau a părinților acestora în funcție de etnie, religie, stare socială, dizabilitate etc.

21. În cazul în care situația cu conotație negativă vizează familia sau copii de alte etnii decât cea majoritară, nu va fi specificată etnia, pentru a evita riscul discriminării pe criterii etnice.

22. Accentul va fi pus pe modalitățile prin care instituțiile de învățământ își propun să prevină și să combată situațiile cu conotație negativă și, eventual, pe cauzele fenomenului.

23. Nu se va admite sub nici o formă utilizarea termenilor denigratori în raport cu copiii sau cu părinții acestora.

24. În comunicarea cu mass-media, vor fi utilizați termeni neutri care denotă respect și încurajează dezvoltarea și independența copiilor – „copil”, „adolescent”, „tânăr”, „elev”. Nu se va utiliza termenul „minor” ca sinonim al cuvântului „copil”.

Anexă

la Regulamentul privind comunicarea între instituțiile de învățământ și mass-media în cazurile care se referă la copii

I. Formule de comunicare în discuțiile cu reprezentanții mass-media:

- „În toate acțiunile noastre ne ghidăm, în mod prioritar de interesul superior al copilului”;
- „Înțelegem interesul mass-media pentru acest subiect”;
- „Vom face tot posibilul să vă oferim o informație corectă și obiectivă”;
- „Vom reveni cu detalii de îndată ce cazul va fi soluționat”;
- „Pentru a nu dăuna copilului ne abținem de la comentarii”;
- „Suntem interesați ca acest caz să fie soluționat în interesul copilului”.

II. Studii de caz:

1. Reprezentanții mass-media solicită reacția directorului instituției de învățământ și a cadrelor didactice vizavi de cazul unei eleve care a rămas însărcinată.

Cum reacționăm?

Chiar dacă jurnalistul cunoaște deja datele personale ale elevei, vom evita să menționăm orice detaliu care ar putea duce la identificarea acesteia (inițialele, clasa în care învață, vârsta, numele părinților, alte detalii relevante). Profesioniștii trebuie să dea dovadă de prudență maximă când furnizează detalii despre orice victimă și să se limiteze la cele strict necesare, astfel ca să evite situațiile când victima ar putea fi traumatizată.

Mesajul de bază – potrivit legislației în vigoare, contactul sexual săvârșit cu o persoană care nu a atins majoratul este o crimă, iar organele de drept trebuie să intervină în acest caz. Se va pune accentul pe acțiunile instituției de învățământ în domeniul educației sexuale a tinerei generații și pe măsurile cu caracter instructiv ce țin de prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență. Se vor evita etichetările de orice gen și comentariile ironice la adresa familiei adolescentei.

2. Reprezentanții mass-media solicită un interviu cu un copil care a fost abuzat sexual de un alt copil din localitate.

Cum reacționăm?

În acest caz urmează să protejăm identitatea ambilor copii – atât victima, cât și presupusul autor al actului de abuz. Vârsta copiilor, clasa în care aceștia învață, numele sau inițialele copiilor și ale părinților acestora nu vor fi divulgate nici în timpul interviului, nici în cadrul comunicării neformale cu jurnaliștii. Vom atenționa jurnaliștii că nu pot realiza interviul în lipsa unui acord în scris al reprezentanților legali ai copiilor. Totodată, vom sugera jurnaliștilor să renunțe la interviurile cu copiii pentru a nu-i revictimiza și traumatiza. Ne vom abține de la comentarii tendențioase la adresa victimei sau agresorului sau la adresa părinților acestora.

Mesajul de bază se va axa pe felul cum a reacționat instituția de învățământ la soluționarea acestui caz și care sunt măsurile de prevenire a cazurilor de violență.

3. Reprezentanții mass-media solicită detalii referitor la cazul unui copil care a încercat să se sinucidă.

Cum reacționăm?

Vom atenționa reprezentanții mass-media că prezentarea detaliată a cazurilor de suicid contravin bunelor practici ale jurnalismului și prevederilor deontologice.

Ca și în celelalte cazuri, nu vom prezenta datele personale ale copiilor și rudelor acestora.

Mesajele vor fi formulate astfel încât să nu genereze panică, să nu jignească demnitatea copilului și să ducă la stigmatizarea și discriminarea lui. În discuția cu reprezentanții mass-media vom analiza cauzele și alte aspecte sociale ale fenomenului suicidal, fără a ne referi la un caz concret. Toate faptele trebuie prezentate echilibrat și toți cei implicați trebuie să fie tratați corect.

CODUL DE ETICĂ AL CADRULUI DIDACTIC

I. DISPOZIȚII GENERALE

1. Sfera de reglementare

1) Codul de etică al cadrului didactic (denumit în continuare Cod) este elaborat în baza art. 135 alin. (6)-(8), din Codul educației nr. 152 din 17 iulie 2014, aprobat de Parlamentul Republicii Moldova, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 319-324 din 24 octombrie 2014, art. 634.

2) Codul este aplicabil tuturor persoanelor din sistemul de învățământ general și profesional tehnic, public și privat și care, în conformitate cu prevederile Codului educației, îndeplinesc funcția de personal de conducere, personal didactic și personal didactic auxiliar din cadrul instituțiilor de învățământ general și profesional tehnic.

3) Prezentul Cod nu se substituie legilor și regulamentelor în vigoare din domeniul educației și nici nu poate contraveni acestora.

2. Scopul și obiectivele Codului

1) Prezentul Cod are drept scop:

a) stabilirea unor standarde și reguli de conduită pentru personalul de conducere, personalul didactic și personalul didactic auxiliar din învățământul general și profesional tehnic;

b) creșterea prestigiului și consolidarea autorității cadrelor de conducere, cadrelor didactice și cadrelor didactice auxiliare;

c) instituirea unor standarde unice de conduită a cadrelor didactice.

2) Scopul urmărit de Cod poate fi realizat prin intermediul următoarelor obiective:

a) autodisciplinarea persoanelor responsabile de instruire și educație, prin asumarea conținutului acestui Cod;

b) menținerea unui grad înalt de profesionalism în exercitarea atribuțiilor și funcțiilor personalului din sistemul de învățământ general și profesional tehnic public și privat, responsabil de instruire și educație, în mod special ale persoanelor care îndeplinesc funcția de cadre didactice;

c) ameliorarea calitativă a relațiilor dintre actorii educaționali;

d) reducerea practicilor inadecvate și/sau imorale ce pot apărea în mediul educațional;

e) creșterea gradului de coeziune a personalului implicat în activitatea educațională;

f) facilitarea promovării și manifestării unor valori și principii aplicabile în mediul școlar, inserabile și în spațiul social;

g) sensibilizarea opiniei publice în scopul susținerii valorilor educației.

3. Obiectul Codului

1) Codul reglementează raporturile profesionale ale cadrelor didactice și funcționează atât ca un contract moral între părinți/alți reprezentanți legali, elevi, copii, comunitatea locală și diferitele categorii de personal din sistemul de învățământ general și profesional tehnic responsabile de instruire și educație, cât și ca un sistem de standarde de conduită profesională, capabile să contribuie la coeziunea instituțională și a grupurilor de persoane implicate în activitatea educațională prin formarea și menținerea unui climat bazat pe cooperare și competiție după reguli corecte.

2) Orice persoană din sistemul de învățământ general și profesional tehnic public și privat, responsabilă de instruire și educație, este obligată să cunoască, să respecte și să aplice prevederile prezentului Cod.

II. PRINCIPII ȘI NORME DE CONDUITĂ

4. Principii

Personalul din sistemul de învățământ general și profesional tehnic public și privat, responsabil de instruire și educație, în mod particular cadrele didactice, trebuie să își desfășoare activitatea profesională în conformitate cu următoarele principii:

a) devotament față de profesia de pedagog;

b) profesionalism în relațiile cu elevii, copiii și părinții/alți reprezentanți legali;

- c) respect și toleranță față de unicitatea și diversitatea copiilor și elevilor;
- d) colaborarea cu colegii, părinții/alți reprezentanți ai copiilor și elevilor;
- e) onestitatea și integritatea;
- f) receptivitate la nevoile copiilor și elevilor;
- g) răspundere în fața conducerii instituțiilor de învățământ, colectivelor pedagogice și organelor reprezentative ale părinților/altor reprezentanți legali;
- h) eficiență și eficacitate.

5. Obligatorietatea de cunoaștere și de aplicare a normelor de conduită

În vederea asigurării unui învățământ de calitate, cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare au obligația de a cunoaște, respecta și aplica un set de norme de conduită. Acestea au în vedere:

- a) relațiile cu elevii;
- b) relațiile cu părinții/ alți reprezentanți legali;
- c) relațiile cu colegii;
- d) conduita managerială;
- e) relațiile cu membrii comunităților locale.

6. Norme de conduită în relațiile cu elevii, copiii

În relațiile cu elevii, copiii cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare respectă și aplică următoarele norme de conduită:

- 1) Ocrotirea sănătății fizice, psihice și morale a elevilor, copiilor prin:
 - a) supravegherea permanentă a acestora pe tot parcursul activităților în școală, precum și în cadrul celor organizate de instituția de învățământ în afara acesteia, în vederea asigurării depline a securității tuturor celor implicați în aceste acțiuni;
 - b) neadmiterea tratamentelor și pedepselor degradante, a discriminării sub orice formă și aplicării niciunei forme de violență fizică sau psihică;
 - c) asigurarea protecției fiecărui elev, copil, prin denunțarea formelor de violență fizică exercitate asupra acestora, a oricărei forme de discriminare, abuz, neglijență sau de exploatare a elevilor, copiilor;
 - d) neadmiterea oricăror forme de abuz sexual, emoțional sau spiritual;
 - e) neadmiterea hărțuirii sexuale și a relațiilor sexuale cu elevii, inclusiv a celor consensuale.
- 2) Protecția datelor cu caracter personal ale elevilor.
- 3) Responsabilitate în vederea atingerii de către elevi a standardelor de performanță prevăzute de curriculumul național.
- 4) Neadmiterea propagandei șovine, naționaliste, politice, religioase, militariste în procesul educațional și implicării elevilor în acțiuni politice (mitinguri, demonstrații, pichetări) de către persoanele responsabile de instruirea și educația elevilor, în cadrul instituțiilor de învățământ general și profesional tehnic sau în afara acestora.
- 5) Excluderea din relațiile cu copiii și elevii a oricărei forme de discriminare, asigurarea egalității de șanse și promovarea principiilor educației incluzive.
- 6) Respectarea demnității și recunoașterea meritului personal al fiecărui elev.
- 7) Interzicerea oricăror activități care generează corupție sau acte conexe corupției cum ar fi:
 - a) primirea sau solicitarea de la elevi, părinți, asociațiile părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților) a unor foloase materiale și alte avantaje necuvenite (sume de bani, cadouri sau servicii), indiferent de destinația declarată a acestora;
 - b) inițierea sau organizarea proceselor de colectare de la elevi, părinți sau asociații ale părinților (orice altă formă de organizare a părinților) a unor foloase materiale și alte avantaje necuvenite;
 - d) impunerea de manuale care nu sunt incluse în Schema de închiriere și/sau a materialelor didactice auxiliare;
 - e) impunerea unor activități extracurriculare contra plată, cadouri sau altor favoruri;
 - f) fraudarea evaluărilor de orice tip contra bani, alte foloase materiale sau avantaje necuvenite;
 - g) traficul de influență și favoritismul în procesele de instruire și de evaluare;
 - h) servicii educaționale cu plată oferite elevilor, copiilor cu care interacționează direct la clasă.

7. Norme de conduită în relațiile cu părinții/alți reprezentanți legali ai copiilor

În relația cu părinții/alți reprezentanți legali ai copiilor, cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare respectă și aplică următoarele norme de conduită:

- 1) Creșterea calității învățământului prin:
 - a) acordarea de consultanță părinților/altor reprezentanți legali în educarea copiilor și susținerea rolului parental;
 - b) stabilirea unei relații de încredere mutuală, a unei comunicări deschise și accesibile;
 - c) disponibilitatea pentru rezolvarea problemelor educative enunțate de către părinți/alți reprezentanți legali ai copiilor;
 - d) informarea părinților/altor reprezentanți legali despre toate aspectele activității elevilor prin furnizarea explicațiilor necesare înțelegerii și aprecierii conținutului serviciilor educative;
 - e) informarea părinților/altor reprezentanți legali despre evoluția activității școlare, excluzând tendințele de prezentare parțială sau cu tentă subiectivă;
 - f) respectarea confidențialității datelor furnizate și a dreptului la intimitate individuală și familială;
 - g) persoanele responsabile de instruire și educație, în mod particular personalul didactic, nu impun, în relația cu părinții/reprezentanții legali, dobândirea/primirea de bunuri materiale sau sume de bani pentru serviciile educaționale oferite;
 - h) consilierea părinților/altor reprezentanți legali privind alternativele de formare și dezvoltare optimă a copiilor lor, din perspectiva expertizei psihopedagogice și a respectării interesului superior al copilului.
- 2) Protecția datelor cu caracter personal ale părinților/ altor reprezentanți legali.
- 3) Interzicerea oricăror activități care generează corupție sau acte conexe corupției cum ar fi:
 - a) primirea sau solicitarea de la părinți sau asociațiile părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților) a unor foloase materiale și/sau a altor avantaje necuvenite (sume de bani, cadouri sau servicii), indiferent de destinația declarată a acestora;
 - b) inițierea sau organizarea proceselor de colectare de la părinți sau de la asociații părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților) a unor sume de bani sau cadouri, de prestare a anumitor servicii indiferent de destinația declarată a acestora;
 - c) inițierea sau participarea la procesele de creare a asociațiilor părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților);
 - d) implicarea în procesele decizionale ale asociațiilor părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților);
 - e) inițierea sau participarea la procesele de creare a fondurilor formale sau informale ale claselor, grupelor, instituțiilor de învățământ;
 - f) încurajarea elevilor și părinților să contribuie la activitatea fondurilor formale sau informale ale claselor, grupelor, instituțiilor de învățământ.

8. Norme de conduită în relațiile cu colegii

În relațiile cu colegii, cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare vor respecta și aplica următoarele norme de conduită:

- 1) Consolidarea relațiilor colegiale prin:
 - a) relațiile profesionale se vor baza pe respect, onestitate, solidaritate, cooperare, corectitudine, toleranță, evitarea denigrării, sprijin reciproc, confidențialitate, competiție loială;
 - b) dezvoltarea continuă a competențelor profesionale în vederea atingerii unor standarde superioare de calitate în activitatea didactică; promovarea activității de mentorat prin care o persoană cu experiență (mentorul) oferă sprijin, ajutor și schimb de experiență și cunoștințe unei alte persoane pentru a-i favoriza dezvoltarea profesională și achiziția de competențe sau cunoștințe;
 - c) orice membru al personalului de conducere, personalului didactic și al personalului didactic auxiliar va evita practicarea oricărei forme de discriminare în relațiile cu ceilalți colegi;
 - d) niciun membru al personalului de conducere, personalului didactic și personalului didactic auxiliar nu va admite îngrădirea libertății de opinie, vizând activitatea profesională;
 - e) în cadrul ședințelor, întrunirilor formale și informale, festivităților organizate în instituțiile de învățământ vor fi evitate discuțiile vizând convingerile politice și religioase.

2) Creșterea prestigiului și autorității personalului din învățământ, ceea ce presupune:

a) orice cadru de conducere, cadru didactic sau cadru didactic auxiliar trebuie să evite, prin afirmații, aprecieri sau acțiuni, să afecteze imaginea profesională și/sau socială a oricărui alt membru al corpului profesoral, cu excepția situațiilor prevăzute și formalizate de actele normative în vigoare (evaluările de personal, comisia de disciplină, comisia de etică etc.);

b) încurajarea reacției publice (prin drept la replică, discurs public, întrunire etc.) atunci când o anumită situație creată de către membrii comunității educaționale sau de către oricine altcineva din afara acesteia afectează imaginea instituției de învățământ, sistemului de învățământ general și profesional tehnic, oricărei persoane, membră a comunității educaționale.

3) Excluderea factorilor care pot genera acte de corupție sau acte conexe corupției, cum ar fi:

a) în evaluarea competenței profesionale se vor utiliza doar criteriile care au în vedere performanța și rezultatele profesionale;

b) întreaga activitate a persoanelor din sistemul de învățământ, responsabile de instruire și educație, trebuie să permită accesul la informațiile care interesează pe toți membrii comunității educaționale, posibili candidați, instituțiile cu care entitatea colaborează și publicul larg, asigurând astfel o informare corectă și facilitarea egalității de șanse, precum și asigurarea accesului echitabil la resursele școlare și ale sistemului de învățământ;

c) excluderea fraudei intelectuale și a plagiatului;

d) între persoanele din sistemul de învățământ general și profesional tehnic responsabile de instruire și educație se interzice solicitarea de servicii personale de orice tip de la colegii care sunt sau urmează să fie în proces de evaluare, angajare sau promovare;

e) persoanele desemnate în comisiile de evaluare a rezultatelor învățării, de jurizare a competițiilor și concursurilor școlare, de evaluare a activității cadrelor didactice și de conducere, de angajare, promovare, certificare, atestare, de stimulare sau de sancționare a personalului sunt obligate să declare conflictele de interese.

9. Norme de conduită managerială

1) Cadrele de conducere respectă și aplică următoarele norme de conduită managerială:

a) respectarea criteriilor unui management eficient al resurselor;

b) promovarea standardelor profesionale și morale specifice;

c) aplicarea obiectivă a reglementărilor legale și a normelor etice;

d) evaluarea corectă conform prevederilor din fișa postului;

e) selectarea personalului didactic și personalului didactic auxiliar de calitate conform legislației în vigoare;

f) interzicerea oricărei forme de constrângere ilegală și/sau ilegitimă, din perspectiva funcției deținute;

g) respingerea oricărei forme de abuz în exercitarea autorității;

h) interzicerea oricărei forme de hărțuire a personalului didactic, indiferent de statutul și funcția persoanei care a comis hărțuirea;

i) exercitarea atribuțiilor ierarhic-superioare, din perspectiva exclusivă a evaluării, controlului, îndrumării și consilierii manageriale corecte și obiective.

2) Protecția datelor cu caracter personal ale elevilor, părinților/altor reprezentanți legali și angajaților instituției de învățământ.

3) Desfășurarea de activități anticorupție, cum ar fi:

a) identificarea și sancționarea angajaților care primesc sau solicită de la părinți sau de la asociațiile părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților) bani, cadouri sau servicii, indiferent de destinația declarată a acestora;

b) identificarea și sancționarea angajaților care încurajează elevii și părinții să creeze fonduri formale sau informale ale claselor, grupelor, instituțiilor de învățământ;

c) neimplicarea în procesele decizionale ale asociațiilor părintești (sau orice altă formă de organizare a părinților);

d) identificarea, soluționarea situațiilor de conflict de interese și sancționarea angajaților care nu-și declară conflictele de interese;

e) luarea la evidență contabilă a tuturor bunurilor materiale, primite cu titlu de donație de la persoanele fizice sau juridice.

10. Norme de conduită în relațiile cu instituțiile și reprezentanții comunităților locale

În relația cu instituțiile și reprezentanții comunității locale, cadrele de conducere, cadrele didactice și cadrele didactice auxiliare vor respecta și aplica următoarele norme de conduită:

a) colaborarea și parteneriatul cu instituțiile/reprezentanții comunităților locale vor avea în vedere asigurarea sprijinului reciproc, în scopul furnizării unor servicii educaționale de calitate;

b) colaborarea și parteneriatul cu organizațiile neguvernamentale ce au ca obiect de activitate educația vor avea în vedere asigurarea sprijinului reciproc, în scopul furnizării unor servicii educaționale de calitate;

c) responsabilitate și transparență în furnizarea de informații către instituțiile publice în protejarea drepturilor copilului, atunci când interesul/nevoia de protecție a copilului impune acest lucru;

d) parteneriatele cu agenți economici vor avea în vedere asigurarea sprijinului reciproc, în scopul furnizării unor servicii educaționale de calitate;

e) în realizarea colaborării și a parteneriatelor cu instituțiile/reprezentanții comunității locale, organizațiile neguvernamentale și agenții economici nu se vor angaja activități care să conducă la prozelitism religios, partizanat politic, precum și alte acțiuni care pun în pericol integritatea fizică și morală a elevilor sau care permit exploatarea prin muncă a acestora.

11. Activități interzise în exercitarea activităților didactice

În exercitarea activităților didactice (școlare și extra-școlare), cadrelor de conducere, cadrelor didactice, cadrele non-didactice și cadrelor didactice auxiliare le sunt interzise:

a) introducerea, consumul de substanțe psihotrope sau alcool sau prezența sub influența acestora;

b) organizarea pariurilor și a jocurilor de noroc;

c) folosirea dotărilor și a bazei materiale ale instituției de învățământ în vederea obținerii de beneficii financiare personale;

d) distrugerea intenționată a dotărilor și a bazei tehnico-materiale ale instituției de învățământ;

e) distribuirea materialelor pornografice;

f) utilizarea de materiale informative dăunătoare copilului;

g) organizarea de activități care pot pune în pericol securitatea vieții și sănătății elevilor/copiilor sau a altor persoane aflate în incinta instituției de învățământ;

h) organizarea de activități extracurriculare și extra-școlare neplanificate, ce nu au fost coordonate cu conducerea instituției și, în cazurile prevăzute de actele normative, cu organele ierarhic superioare de conducere a învățământului.

III. CONSILIILE DE ETICĂ

12. Cadrul instituțional al Consiliilor de etică

1) În învățământul general se creează următoarele Consilii de etică:

a) Consiliul de etică al instituției de învățământ;

b) Consiliul de etică al organului local de specialitate în domeniul învățământului al administrației publice locale de nivelul al doilea și al UTA Găgăuzia;

c) Consiliul de etică al Inspectoratului Școlar Național.

2) În învățământul profesional tehnic se creează Consiliul de etică al instituției de învățământ.

3) Președintele și secretarul Consiliului de etică vor fi aleși la prima ședință a acestuia.

4) Suportul logistic necesar pentru activitatea Consiliilor de etică este asigurat de către instituțiile în care ele sunt create.

13. Competențele Consiliilor de etică

1) Consiliile de etică au următoarele competențe:

a) examinează petițiile, sesizările și cererile depuse și constată încălcări sau neîncalcări ale prevederilor prezentului Cod;

b) desfășoară anchete;

c) înaintează conducătorilor instituțiilor de învățământ, conducătorilor organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, conducătorului Inspectoratului Național Școlar propuneri privind sancționarea angajaților din învățământ care au admis încălcări ale prezentului Cod, deciziile fiind luate de către organul căruia i se atribuie dreptul de angajare;

14. Consiliul de etică al instituției de învățământ

1) Consiliul de etică al instituției de învățământ este format prin ordinul directorului instituției pentru un termen de doi ani și este alcătuit din 5 membri:

- a) un cadru de conducere, delegat de Consiliul de administrație;
- b) două cadre didactice, alese de Consiliul profesoral;
- c) un reprezentant al sindicatului din instituție;
- d) un părinte, ales de către adunarea generală a părinților instituției de învățământ.

15. Consiliul de etică al organului local de specialitate în domeniul învățământului

1) Consiliul de etică al organului local de specialitate în domeniul învățământului este format din 7 membri:

- a) conducătorul sau adjunctul conducătorului organului local de specialitate în domeniul învățământului;
- b) un funcționar al Direcției de învățământ;
- c) doi directori desemnați de către Consiliul de administrație al Direcției de învățământ
- d) trei cadre didactice delegate de organizațiile teritoriale ale sindicatelor din domeniul învățământului.

16. Consiliul de etică al Inspectoratului Școlar Național

1) Consiliul de etică al Inspectoratului Școlar Național este format din 7 membri:

- a) conducătorul sau adjunctul conducătorului Inspectoratului Școlar Național;
- b) un funcționar al Inspectoratului Școlar Național
- c) un funcționar din cadrul Ministerului Educației;
- d) două cadre didactice sau cadre didactice auxiliare, delegate de sindicatele din domeniul învățământului;
- e) doi reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale active în domeniul educației, vizibile la nivel național.

17. Ședințele Consiliilor de etică

- 1) Ședințele Consiliului de etică sunt confidențiale.
- 2) Ședințele Consiliului de etică sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 2/3 din membrii acestuia. Deciziile Consiliului de etică se aprobă prin majoritatea simplă a voturilor membrilor acestuia. În caz de paritate de voturi, votul președintelui este decisiv.

IV. RĂSPUNDEREA PRIVIND NERESPECTAREA PREVEDERILOR CODULUI

18. Dreptul de a sesiza Consiliile de etică

1) Orice persoană, participantă/implicată în mod direct sau indirect în activitățile din domeniul educațional general și profesional tehnic, care consideră, în mod întemeiat, prin raportare la prevederile prezentului Cod, că este victima sau martorul unui comportament lipsit de etică profesională din partea unei/unor persoane din sistemul de învățământ general și profesional tehnic public sau privat, responsabile de instruire și educație, are dreptul de a sesiza Consiliul de etică al instituției de învățământ.

2) Consiliul de etică al organului local de specialitate în domeniul învățământului este sesizat în caz de dezacord cu decizia Consiliului de etică al instituției de învățământ, precum și în cazurile în care sesizarea se referă la cadrele de conducere ale instituțiilor de învățământ.

3) Consiliul de etică al Inspectoratului Școlar Național coordonează și monitorizează aplicarea uniformă a normelor de conduită morală și profesională în activitatea instituțiilor de învățământ.

19. Răspunderea în cazul încălcărilor prevederilor Codului

În cazul încălcării prevederilor Codului, fapt dovedit în urma anchetei și a audierilor efectuate de Consiliul de etică, acesta din urmă poate iniția următoarele măsuri, în funcție de gradul de încălcare a prevederilor Codului, de repetarea comportamentului respectiv:

- a) concilierea amiabilă cu partea reclamantă;
- b) atenționarea colegială în cadrul Consiliului de etică și informarea conducerii instituției de învățământ pentru luarea în considerare a neconformării persoanei respective cu prevederile Codului;
- c) propunerea de includere a persoanei respective într-un program de remediere comportamentală, prin consilierea și monitorizarea sa pentru o perioadă decisă de către conducerea instituției de învățământ;
- d) în funcție de gradul de încălcare a normelor Codului, poate propune conducerii instituției de învățământ sancționarea disciplinară a persoanei în cauză;
- e) în cazul unor încălcări contravenționale sau penale, Consiliul de etică informează, după caz, conducerea instituției de învățământ, a organului local de specialitate sau a Inspectoratului Școlar Național și se notifică instituțiile statului abilitate cu realizarea cercetării contravenționale sau penale.

INSTRUCȚIUNEA PRIVIND EVALUAREA ȘI DEZVOLTAREA COMPORTAMENTULUI ELEVULUI DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR ȘI SECUNDAR GENERAL

Capitolul I. Dispoziții generale

1. Instrucțiunea privind evaluarea și dezvoltarea comportamentului elevului (în continuare - Instrucțiune) stabilește cadrul de monitorizare și dezvoltare a comportamentelor pro-sociale la elevi în mediul școlar.
2. Instrucțiunea este elaborată în temeiul Codului educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014; Legii nr. 140 din 14 iunie 2013 cu privire la protecția specială a copiilor aflați în situații de risc și a copiilor separați de părinți; Legii nr. 45-XVI din 01 martie 2003 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie; HG nr. 270 din 08 aprilie 2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, altor acte normative relevante în domeniu.
3. Prezenta Instrucțiune este adresată cadrelor de conducere și cadrelor didactice din instituțiile de învățământ primar și secundar general, în atribuția cărora intră proiectarea și desfășurarea activităților educative raportate la nevoile copiilor.
4. Scopul Instrucțiunii este să ghideze cadrele didactice în înțelegerea comportamentelor specifice ale elevului (cauze, factori, consecințe), identificarea comportamentelor problematice și dezvoltarea comportamentelor pro-sociale.
5. Administrația instituției de învățământ va asigura implementarea Instrucțiunii prin consolidarea capacităților cadrelor didactice, comunicarea cu părinții copiilor și colaborarea cu specialiștii din alte instituții.
6. La aplicarea prezentei Instrucțiuni, cadrele didactice vor ține cont de următoarele principii:
 - a) interesul superior al copilului;
 - b) luarea în considerare a opiniei copilului;
 - c) abordarea holistică a dezvoltării copilului;
 - d) abordarea individualizată;
 - e) intervenția timpurie;
 - f) nondiscriminarea;
 - g) confidențialitatea;
 - h) abordarea intersectorială.
7. În sensul prezentei Instrucțiuni, noțiunile utilizate au următoarele semnificații:
 - a) **Acceptarea de sine** – capacitatea de a cunoaște, înțelege, accepta propriile puncte forte, puncte slabe/ limite. Acceptarea de sine contribuie la asumarea responsabilității față de schimbare și autodezvoltare.
 - b) **Colaborarea** – capacitatea persoanei de a lucra împreună cu alții, pentru a atinge un scop comun. Colaborarea presupune ca fiecare membru al grupului să-și îmbunătățească performanțele proprii și să contribuie la creșterea performanțelor celorlalți membri ai grupului.
 - c) **Comunicarea asertivă** – capacitatea de a exprima onest, direct și clar propriile nevoi, opinii, drepturi, fără a leza drepturile celorlalți, utilizând în comunicare mesaje de tipul Eu.

- d) **Comportament** – modalitatea persoanei de a acționa și de a reacționa în anumite împrejurări sau situații, care poate fi observată în mod direct.
- e) **Comportament pro-social** – comportament cu consecințe sociale pozitive, care contribuie la bunăstarea fizică și psihică a persoanei și a celorlalți.
- f) **Comportament problematic** – orice manifestare/ acțiune care pune în pericol starea fizică/ psihică a persoanei și relațiile acesteia cu cei din jur.
- g) **Feedback constructiv** – reacția de răspuns la un comportament, formulată într-un mod asertiv, care are scopul de a-l încuraja sau modifica.
- h) **Păstrarea bunurilor personale și comune** – capacitatea de a manifesta respect față de bunurile proprii și ale altor persoane; capacitatea de a utiliza responsabil bunurile comune din instituția de învățământ.
- I) **Siguranță** – sentimentul de liniște și încredere pe care îl dă cuiva faptul de a se ști la adăpost de orice pericol.
- j) **Toleranță pentru diversitate** – capacitatea de a recunoaște și respecta trăsăturile, capacitățile, comportamentele celorlalți, diferite de cele proprii.

8. Instrucțiunea se referă la monitorizarea următoarelor comportamente ale elevului, care stau la baza dezvoltării competențelor-cheie, prevăzute de finalitățile educației și implicit contribuie la atingerea idealului educațional: acceptarea de sine, comunicarea asertivă, colaborarea, respect pentru diversitate, respect pentru reguli, bunuri personale și comune. Fiecare comportament este descris prin intermediul unui set de indicatori, incluși în Grila de evaluare a comportamentului elevului (anexa 1).

9. Comportamentele vizate de prezenta Instrucțiune derivă din prevederile Regulamentului-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II și sunt operaționalizate pentru a oferi un cadru de observare și evaluare obiectivă a manifestării acestora în mediul școlar.

Capitolul II.

Procedura de implementare a Instrucțiunii

Secțiunea 1

Informarea elevilor și părinților/ reprezentanților legali despre procedura de evaluare, dezvoltare și monitorizare a comportamentului elevului în mediul școlar

10. În primele două săptămâni ale anului școlar, învățătorul/ dirigintele informează elevii și părinții/ reprezentanții legali despre:

- a) prevederile regulamentului intern al instituției de învățământ cu privire la drepturile și obligațiile elevilor și ale părinților;
- b) prevederile Instrucțiunii de evaluare și dezvoltare a comportamentului elevului: scopul, metodele de monitorizare, finalitățile procesului de evaluare;
- c) strategiile de intervenție în cazul identificării unui sau mai multor comportamente problematice, manifestate de elev în mediul școlar.

11. Informarea elevilor, părinților/reprezentanților legali ai acestora se realizează prin metode accesibile, luându-se în considerare vârsta, capacitățile și gradul lor de maturitate. Acces la Grila de evaluare a comportamentului elevului o are doar elevul, părinții acestuia, administrația instituției și cadrele didactice care predau ore în clasa respectivă.

12. Informarea elevilor se realizează prin metode accesibile, luându-se în considerare vârsta, capacitățile și gradul lor de maturitate.

Secțiunea a 2-a

Monitorizarea comportamentului elevului

13. Învățătorul/ dirigintele monitorizează, pe tot parcursul anului școlar, comportamentul elevului, luând în considerare indicatorii specifici stipulați în Grila de evaluare a comportamentului elevului (anexa 1).
14. Monitorizarea comportamentului elevului se realizează de învățător/ diriginte atât prin observarea directă, cât și prin comunicarea cu părinții elevului, personalul didactic, didactic auxiliar și nedidactic care dețin anumite informații despre comportamentul elevului.
15. În baza rezultatelor curente ale monitorizării, învățătorul/ dirigintele completează lunar și la finele semestrului (totalizator) Grila de evaluare a comportamentului elevului, pentru fiecare elev din clasă.

Secțiunea a 3-a

Dezvoltarea comportamentului pro-social

16. În baza rezultatelor monitorizării comportamentului elevului, învățătorul/ dirigintele formulează, după necesitate cu implicarea psihologului școlar și a părinților, obiectivele și programul de formare a comportamentelor pro-sociale pentru anul curent de studii. Activitățile vor viza un elev, un grup mic de elevi sau toată clasa.
17. În cadrul programului de formare, se recomandă realizarea următoarelor activități:
 - a) elaborarea, împreună cu grupul de elevi și părinți, a regulilor comportamentale specifice;
 - b) încurajarea comportamentelor pozitive prin aprecierea lor;
 - c) critica constructivă a comportamentelor problematice în cadrul discuțiilor individuale cu elevul;
 - d) exersarea competențelor sociale și emoționale prin metode interactive, desfășurate în cadrul orelor de curs, orelor de dirigenție, activităților extrașcolare și extracurriculare;
 - e) oferirea exemplului propriu de comportament pro-social;
 - f) alte activități de formare a comportamentului pro-social.
18. În implementarea programului de formare a comportamentului pro-social, învățătorul/ dirigintele colaborează cu părinții/ reprezentanții legali ai elevilor. Colaborarea cu părinții se realizează prin:
 - a) Ședințe cu părinții elevilor. Modul de organizare a acestora va facilita schimbul de experiență și practici pozitive în dezvoltarea comportamentelor pro-sociale la copii și modificarea comportamentelor problematice;
 - b) Discuții individuale la solicitarea învățătorului/ dirigintelui sau a părintelui. Se vor discuta comportamentele problematice ale elevului, cu scopul de a înțelege cauzele acestuia și de a elabora un plan de acțiuni pentru modificarea lor. În cazul în care părinții sunt plecați la muncă peste hotare/ sunt în criză de timp, se discută cu reprezentanții legali ai copiilor sau se discută la telefon/ prin skype;
 - c) Orientarea părinților spre alți specialiști (psiholog, asistent social, medic etc.) în cazurile grave, când elevul manifestă comportamente cu un grad sporit de risc pentru el și pentru ceilalți colegi;
 - d) Invitarea părinților în asistarea la ore și la activități extracurriculare. Părinții elevilor au posibilitatea de a-și vedea copilul în contextul școlar, de a cunoaște nivelul de dezvoltare a competențelor intelectuale, relațiile acestuia cu colegii, de a încuraja emoțional copilul și de a dezvolta o relație de încredere și respect reciproc.
- a) Alte modalități.
19. Pentru elaborarea și implementarea programului de formare a comportamentului pro-social, învățătorul/ dirigintele colaborează cu membrii echipei multidisciplinare/ grupului intrașcolar, specialiștii SAP, reprezentanții serviciilor din comunitate.

Secțiunea a 4-a

Intervenția în cazul comportamentelor problematice

20. În cazul identificării unui sau mai multor comportamente problematice, învățătorul/ dirigintele parcurge următorii pași:

- a) la prima înregistrare a comportamentului problematic, învățătorul/ dirigintele va comunica elevului ceea ce a observat și va monitoriza în continuare comportamentul;
- b) în cazul manifestării frecvente a comportamentului problematic, învățătorul/ dirigintele identifică motivele, factorii de menținere a comportamentului, starea psihoemoțională a elevului, inclusiv în cadrul discuției individuale cu acesta. În consecință, învățătorul/ dirigintele va elabora modalitatea optimă de intervenție;
- c) dacă un comportament problematic se manifestă la anumite discipline școlare, învățătorul/ dirigintele va evalua cauzele, relația elev-cadru didactic și va interveni cu metode optime de soluționare a problemelor apărute;
- d) în cazul în care comportamentul problematic este o manifestare de apărare, de adaptare, de integrare în grup, învățătorul/ dirigintele va propune activități, în cadrul orelor de diriginție, în scopul sporirii coeziunii grupului, formării deprinderilor de soluționare a conflictelor etc.;
- e) dacă comportamentul problematic continuă să fie manifestat, învățătorul/ dirigintele va comunica individual cu părinții/ reprezentanții legali ai elevului. Discuția va avea scopul de a informa părinții despre conduita copilului și de a solicita ajutorul acestora pentru modificarea comportamentelor problematice;
- f) dacă părinții/ reprezentanții legali nu manifestă receptivitate, iar comportamentul problematic al elevului crește în frecvență și intensitate, cadrul didactic va solicita asistența psihologului școlar sau a specialiștilor Serviciului de asistență psihopedagogică pentru o evaluare psihologică a elevului și elaborarea unui plan de intervenție;
- g) în cazul în care comportamentul problematic al elevului se menține, cadrul didactic va apela la consultația echipei multidisciplinare/ grupului intrașcolar;
- h) dacă comportamentul problematic al elevului este determinat de mediul familial abuziv (insecuritate, lipsa de protecție, stil autoritar de educație, permisivitate, lipsa controlului etc.), învățătorul/ dirigintele, în mod obligatoriu, va informa coordonatorul acțiunilor de prevenire, identificare, raportare și referire a cazurilor de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului.

Secțiunea a 5-a

Evaluarea comportamentului la sfârșitul semestrelor școlare

21. Lunar și la finele semestrului (totalizator), învățătorul/ dirigintele completează Grila de evaluare a comportamentului pentru fiecare elev din clasă, în baza monitorizării comportamentului în perioada respectivă. Grila reprezintă un instrument de lucru, care facilitează oferirea unei reacții inverse constructive despre conduita elevului.

22. Complementar, învățătorul/ dirigintele propune elevului, cu acordul acestuia, să-și autoevalueze comportamentul în mediul școlar, utilizând același instrument. Analiza comparativă a rezultatelor evaluării de către învățător/ diriginte și ale autoevaluării se realizează în cadrul unei discuții individuale cu elevul. Discuția va fi orientată spre identificarea progreselor obținute, comportamentelor pro-sociale manifestate frecvent, pentru a-l încuraja, dar și a comportamentelor care urmează a fi dezvoltate. Este important ca dis23. Informarea părinților/ reprezentanților legali despre comportamentul manifestat de elev se realizează prin oferirea Grilei de evaluare a comportamentului la sfârșit de semestru. În caz de necesitate, la solicitarea părintelui sau a învățătorului/ dirigintelui, se va desfășura și o discuție individuală cu referire la comportamentul manifestat de elev.

24. În baza evaluării realizate, învățătorul/ dirigintele (după necesitate cu implicarea psihologului școlar și a părinților) elaborează programul individual și/ sau colectiv de formare a comportamentului elevilor pentru următorul semestru/ an de studii.

25. Grila de evaluare a comportamentului elevului completată anual se păstrează pe durata unui ciclu de învățământ în portofoliul clasei, iar la absolvire/ transfer într-o altă instituție se anexează la dosarul personal al elevului. Cuția să poarte un caracter amiabil și să ofere elevului oportunitatea de a învăța.

Grila de evaluare a comportamentelor manifestate de elevi

Numele, prenumele elevului _____ Numele, prenumele dirigintelui _____

Perioada de evaluare SEMESTRUL I, anul de studii _____ Clasa _____

Frecvența manifestării comportamentelor specifice: Frecvent (F), Uneori (U), Niciodată (N)

Indicatori descriptivi		Septembrie	Octombrie	Noembrie	Decembrie	Semestru I	Note, comentarii, observații comportamentale
Acceptarea de sine	ELEVUL:						
	1. Vorbește pozitiv despre sine						
	2. Explorează lucruri noi pentru a identifica propriile interese, aptitudini și/ sau a cunoaște propriile limite, fără a dăuna propriei sau altor persoane						
	3. Solicită ajutor de la persoane de încredere atunci când nu se descurcă singur sau pentru a discuta ce îl preocupă						
Comunicare asertivă	4. Vorbește, în particular sau în grup/ clasă, despre eșecuri/ dificultăți, fără a se învinovăți pe sine sau pe ceilalți						
	5. Inițiază, menține și încheie o discuție într-un mod pașnic						
	6. Ascultă activ: privește interlocutorul; suspendă alte activități; aprobă și încurajează nonverbal vorbitorul; adresează întrebări de clarificare; nu întrerupe vorbitorul etc.						
	7. Formulează cereri în mod respectuos, utilizând formule specifice de adresare						
	8. Spune NU direct și onest când nu poate/ nu vrea să satisfacă o cerere sau când cererea implică anumite riscuri						
	9. Oferă și solicită feedback constructiv în comunicare						
10. Exprimă emoțiile într-un mod echilibrat, fără a dauna propriei sau altor persoane							

Colaborare	11.Își asumă roluri și responsabilități în grupul de elevi, în conformitate cu capacitățile, interesele proprii						
	12.Ascultă ideile și recunoaște contribuția tuturor membrilor grupului						
	13.Oferă ajutor colegilor când aceștia îl solicită, face schimb de informații/ resurse necesare						
	14.Respectă regulile stabilite în grupul de elevi, clasă, școală						
Respect pentru diversitate	15.Respectă diferențele de cultură, tradiții, modul de viață a colegilor săi						
	16.Apreciază și valorifică competențele semenilor care sunt considerați diferiți						
	17.Acceptă să realizeze sarcini comune cu colegi/ semeni indiferent de sex, limbă, religie, opinie, naționalitate, etnie/ origine socială, situație materială, stare de sănătate etc.						
	18.Exprimă opinii critice față de comportamentele discriminatorii manifestate în raport cu sine și alte persoane						
Respect pentru reguli, bunuri personale și comune	19.Prezintă în termenul stabilit documente justificative pentru motivarea absențelor						
	20.Păstrează ordinea și curățenia în spațiul personal și cel comun						
	21.Utilizează cu acuratețe resursele didactice (atlas, manualele școlare, cărțile din bibliotecă)						
	22.Păstrează imobilul, mobilierul și utilajul instituției						
	23.Utilizează obiectele colegilor doar cu permisiunea acestora						
	24.Are o ținută vestimentară potrivită vârstei, anotimpului, care acoperă/ nu expune părțile intime ale corpului						
	25.Respectă regulile de utilizare a dispozitivelor electronice (telefon mobil, planșetă, laptop etc.) stabilite de instituție						
	26.Respectă regulile referitoare la materialele și activitățile interzise în instituția de învățământ (droguri, băuturi alcoolice, țigări, arme, petarde, materiale cu caracter obscen sau pornografic, jocuri de hazard)						

Semnătura învățătorului/ dirigintei

Semnătura elevului

Semnătura părintelui

Grila de evaluare a comportamentelor manifestate de elevi

Indicatori descriptivi		Ianuarie	Februarie	Martie	Aprilie	Mai	Semestrul II	Note, comentarii, observații comportamentale
Acceptarea de sine	ELEVUL:							
	1. Vorbește pozitiv despre sine							
	2. Explorează lucruri noi pentru a identifica propriile interese, aptitudini și/ sau a cunoaște propriile limite, fără a dauna propriei sau altor persoane							
	3. Solicită ajutor de la persoane de încredere atunci când nu se descurcă singur sau pentru a discuta ce îl preocupă							
Comunicare asertivă	4. Vorbește, în particular sau în grup/ clasă, despre eșecuri/ dificultăți, fără a se învinovăți pe sine sau pe ceilalți							
	5. Inițiază, menține și încheie o discuție într-un mod pașnic							
	6. Ascultă activ: privește interlocutorul; suspendă alte activități; aprobă și încurajează nonverbal vorbitorul; adresează întrebări de clarificare; nu întrerupe vorbitorul etc.							
	7. Formulează cereri în mod respectuos, utilizând formule specifice de adresare							
	8. Spune NU direct și onest când nu poate/ nu vrea să satisfacă o cerere sau când cererea implică anumite riscuri							
	9. Oferă și solicită feedback constructiv în comunicare							
	10. Exprimă emoțiile într-un mod echilibrat, fără a dauna propriei sau altor persoane							

Colaborare	11.Își asumă roluri și responsabilități în grupul de elevi, în conformitate cu capacitățile, interesele proprii						
	12.Ascultă ideile și recunoaște contribuția tuturor membrilor grupului						
	13.Oferă ajutor colegilor când aceștia îl solicită, face schimb de informații/ resurse necesare						
	14.Respectă regulile stabilite în grupul de elevi, clasă, școală						
Respect pentru diversitate	15.Respectă diferențele de cultură, tradiții, modul de viață a colegilor săi						
	16.Apreciază și valorifică competențele semenilor care sunt considerați diferiți						
	17.Acceptă să realizeze sarcini comune cu colegi/ semeni indiferent de sex, limbă, religie, opinie, naționalitate, etnie/ origine socială, situație materială, stare de sănătate etc.						
	18.Exprimă opinii critice față de comportamentele discriminatorii manifestate în raport cu sine și alte persoane						
Respect pentru reguli, bunuri personale și comune	19.Prezintă în termenul stabilit documente justificative pentru motivarea absențelor						
	20.Păstrează ordinea și curățenia în spațiul personal și cel comun						
	21.Utilizează cu acuratețe resursele didactice (atlas, manualele școlare, cărțile din bibliotecă)						
	22.Păstrează imobilul, mobilierul și utilajul instituției						
	23.Utilizează obiectele colegilor doar cu permisiunea acestora						
	24.Are o ținută vestimentară potrivită vârstei, anotimpului, care acoperă/ nu expune părțile intime ale corpului						
	25.Respectă regulile de utilizare a dispozitivelor electronice (telefon mobil, planșetă, laptop etc.) stabilite de instituție						
	26.Respectă regulile referitoare la materialele și activitățile interzise în instituția de învățământ (droguri, băuturi alcoolice, țigări, arme, petarde, materiale cu caracter obscen sau pornografic, jocuri de hazard)						

Semnătura învățătorului/ dirigintei _____

Semnătura elevului _____

Semnătura părintelui _____

FIȘA DE SESIZARE

A CAZULUI SUSPECT DE VIOLENȚĂ, NEGLIJARE, EXPLOATARE ȘI TRAFIC AL COPILULUI NR. ____

NOTĂ! Rubricile din fișa de sesizare se completează în funcție de informația primară deținută de către expeditor. În cazul în care expeditorul nu deține date pentru completarea tuturor rubricilor din fișa de sesizare, acestea nu se completează.

1. EXPEDITOR	2. DATA ȘI ORA RECEPȚIONĂRII INFORMAȚIEI PRIVIND CAZUL SUSPECT
Nume, Prenume	Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Ora ____
Instituția/autoritatea:	3. DATA ȘI ORA EXPEDIERII FIȘEI DE SESIZARE
Funcția expeditorului:	Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Ora ____
Date de contact:	4. DESTINATAR
	Autoritatea tutelară locală _____
	(Adresa, datele de contact)

5. INSTITUȚIILE/AUTORITĂȚILE CARE AU FOST INFORMATE SUPLIMENTAR	
☐ Inspectoratul de poliție	Adresa, datele de contact
☐ Procuratura raionului	
☐ Direcția asistență socială și protecție a familiei	
☐ Serviciul de asistență medicală de urgență	
☐ Inspectoratul de stat al muncii	

6. DATE DESPRE PERSOANA CARE A SESIZAT CAZUL	
Persoana a dorit să-și păstreze anonimatul:	☐ Da (trece la p.6.2) ☐ Nu (trece la p.6.1)
6.1 Nume, Prenume	6.2 Tipul relației cu copilul:
Adresa, telefon de contact:	☐ Rudă;
	☐ Persoană terță (adultul);
	☐ Persoană terță (copil);

7. DATE DESPRE SUSPECTA VICTIMĂ (se completează pentru un singur copil)		
Nume, Prenume	Sexul F ☐ M ☐	Vârsta ____ luni, ani
Adresa, telefon de contact:		
Locul aflării copilului la momentul expedierii sesizării:		

8. DATE DESPRE PĂRINȚI/ALTE PERSOANE ÎN GRIJA CĂRORA SE AFLĂ COPILUL		
☐ Mama	☐ Tata	☐ Tutore/curator
☐ Rudă (care nu este tutore/curator)	☐ Persoană terță	☐ Personalul serviciului social de plasament temporar
Nume, Prenume	Adresa, telefon de contact:	
Nume, Prenume	Adresa, telefon de contact:	

9. Date despre CAZUL SUSPECT			
Data, timpul producerii cazului: Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Ora ____		Locul producerii cazului:	
9.1 Scurtă descriere a cazului:			
9.2 Indicatorii fizici și psiho- comportamentali CONSTATAȚI VIZUAL/SAU DECLARAȚI REFERITOR LA COPIL			
☐ Fracturi ☐ Arsuri ☐ Tăieturi ☐ Hematoame ☐ Vânățai ☐ Mușcături ☐ Zgârieturi ☐ Dureri de cap	☐ Leziuni ale organelor genitale/anusului ☐ Sarcină ☐ Boli sexual transmisibile ☐ Comportament sexualizat	☐ Consum de alcool/droguri ☐ TBC ☐ Expunerea premeditată la infectarea cu TBC ☐ Abandon școlar ☐ Lipsa/insuficiența alimentației ☐ Copii lăsați fără supraveghere ☐ Vagabondaj ☐ Cerșit ☐ Exploatare prin muncă ☐ Subdezvoltare fizică ☐ Scabie ☐ Pediculoza ☐ Vestimentație necorespunzătoare anotimpului ☐ Vestimentație murdară ☐ Lipsa igienei corporale ☐ Condiții de locuit insalubre	☐ Tendințe suicidale ☐ Depresie ☐ Fuga de acasă ☐ Scăderea reușitei școlare ☐ Frica de adulți ☐ Agresivitate ☐ Nervozitate ☐ Alți indicatori
9.3 TIPUL CAZULUI SUSPECT			
Violență	Neglijare	Exploatare	Trafic
☐ Fizică ☐ Economică ☐ Sexuală ☐ Psihologică ☐ Spirituală	☐ Alimentară ☐ Educațională ☐ Vestimentară ☐ Emoțională ☐ A igienei ☐ În supraveghere ☐ Medicală	☐ Exploatare prin muncă ☐ Practicarea cerșitului ☐ Practicarea prostituției	☐ Exploatare prin muncă ☐ Exploatarea sexuală ☐ Trafic de organe
10. DATE DESPRE SUSPECTUL ABUZATOR/ABUZATORI			
Nume, Prenume		Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate	
Adresa, telefon de contact:		Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale	
Nume, Prenume		Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate	
Adresa, telefon de contact:		Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale	
Nume, Prenume		Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate	
Adresa, telefon de contact:		Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale	
Nume, Prenume		Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate	
Adresa, telefon de contact:		Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale	
10.1 ACCES LA COPIL ȘI NIVELUL DE RISC PENTRU VIAȚA ȘI SĂNĂTATEA COPILULUI			
☐ Are acces și există risc ☐ Nu are acces		☐ Are acces și există risc ☐ Nu are acces	
Semnătura expeditorului _____	Numele specialistului care a recepționat fișa de sesizare _____ Nr. și data înregistrării în registrul de evidență a copiilor în situație de risc Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Numărul ____ Semnătura _____		

POLITICA DE PROTECȚIE A COPILULUI ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Ghid de implementare

Componente obligatorii/ transversale Angajamentul instituției

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Formularea clară și personalizată a angajamentului instituției
- Cum definește instituția fenomenul violenței?
- Care sunt componentele de bază ale PPC?
- Pe cine vizează/ la cine se referă PPC?
- Cine și cum aprobă, revizuieste PPC?

Angajamentul scris al instituției de a proteja copiii de toate formele de violență

Instituția de educație timpurie, de învățământ primar, gimnazial, liceal, profesional tehnic, special și extrașcolar (în continuare, Instituția) recunoaște și își asumă responsabilitățile față de copii, drepturile lor și, în special, dreptul de a fi protejat de orice formă de violență. Politica de față este concepută pentru a asigura că Instituția întreprinde toate măsurile posibile pentru a preveni violența și a proteja copiii de acest fenomen. În acest sens, Instituția se bazează pe prevederile Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Copilului (CDC), ratificată de Republica Moldova la 26 ianuarie 1993 și legislația națională în domeniul protecției copilului (o listă a actelor normative este inclusă în Anexa nr. 1).

Datorită interacțiunii zilnice cu copiii, cadrele de conducere, cadrele didactice, didactice auxiliare și nedidactice sunt cel mai bine plasate pentru a constata semnele exterioare ale abuzului, schimbările comportamentale sau întârzierile în dezvoltarea copilului.

Misiunea primordială a Instituției este prevenirea violenței față de copii. În cazurile grave de abuz, obligația Instituției este să raporteze și să refere cazurile suspecte sau confirmate de abuz, neglijare, exploatare, trafic. Instituția nu este responsabilă de investigarea cazurilor.

Principiile fundamentale ale CDC – non-discriminarea, interesul superior al copilului supraviețuirea și dezvoltarea holistică, opinia copilului, primează în toate deciziile și acțiunile Instituției și nu imaginea Instituției sau a angajaților acesteia.

Definirea fenomenului violenței

Prin violență înțelegem „fenomenul definit în CDC și Comentariul General nr. 13 al Comitetului pentru Drepturile Copilului: orice formă de violență fizică sau mentală, vătămare sau abuz, abandon sau neglijență, rele tratamente sau exploatare, inclusiv abuz sexual”.

Legislația națională definește violența împotriva copilului drept „forme de rele tratamente aplicate de către părinți/ reprezentanții legali/ persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ tipurile de violență definite art. 2 din Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie” (art. 3, Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți). Vezi Anexa nr. 2 privind tipurile de violență.

Elementele de bază ale Politicii de Protecție a Copilului (prevenire, protecție, asistență)

Politica de protecție a copilului (PPC) a Instituției include trei elemente de bază:

- a) Prevenirea violenței prin crearea în cadrul Instituției a unei atmosfere pozitive de predare/ învățare, sprijinirea și încurajarea copiilor (parte a prevenirii este considerat Codul de etică, dezvoltarea competențelor sociale, conștientizarea problemelor cu referire la violența împotriva copilului, precum și informarea adulților privind cadrul legal și responsabilitățile lor de protejare a copiilor).
- b) Protejarea copiilor prin respectarea procedurilor stabilite, asigurând instruirea și sprijinirea angajaților în vederea adoptării unei reacții corespunzătoare la apariția oricărei probleme ce implică protecția copilului.
- c) Oferirea sprijinului necesar copiilor victime sau potențiale victime ale abuzului.

Instituția recunoaște că un grad înalt de respect pentru propria persoană, încrederea în sine și în alte persoane, stabilirea relațiilor de prietenie și perspectiva clară de comunicare cu un adult de încredere, sunt elemente importante pentru copiii/ elevii, care contribuie la prevenirea abuzului. Din acest considerent Instituția îndeplinește următoarele:

- a) Instruiește personalul Instituției, voluntarii și partenerii privind îndeplinirea responsabilităților pe care le au referitor la protecția copilului;
- b) Stabilește și menține un mediu educațional în care copiii/ elevii se simt în siguranță, sunt încurajați să-și expună punctul de vedere și sunt ascultați;
- c) Asigură informarea copiilor/ elevilor despre PPC și că în cadrul Instituției există adulți cărora se pot adresa în eventualitatea apariției unei dificultăți sau probleme;
- d) Promovează activități care dezvoltă la copii abilitățile necesare pentru a preveni și a se proteja de abuz;
- e) Organizează activități care ajută elevii să-și dezvolte atitudini responsabile pentru viața de adult, inclusiv abilități parentale și de îngrijire a copiilor;
- f) Stabilește relații eficiente de colaborare cu părinții și colegii din cadrul organizațiilor/ instituțiilor partenere.

Principiile Politicii de Protecție a Copilului

Politica de față se bazează pe următoarele principii:

- Copiii au dreptul de a fi protejați de orice formă de abuz, neglijare, exploatare și trafic;
- Bunăstarea copilului trebuie protejată și promovată;
- Interesele superioare ale copilului trebuie să primeze atunci când există un conflict de interese;
- Opinia copilului este crucială în prevenirea abuzului și protecția copilului de abuz, neglijare, exploatare și trafic;
- Părinții, familia și alți reprezentanți legali au un rol esențial în asigurarea bunăstării copilului;
- Recunoașterea importanței parteneriatului cu alte agenții/ structuri cu atribuții în protecția copilului;
- Recunoașterea drepturilor angajaților și voluntarilor de a beneficia de formare și suport privind aplicarea Politicii de Protecție a Copilului.

Cui se adresează Politica de Protecție a Copilului

Politica de Protecție a Copilului se referă la toți angajații, voluntarii și oaspeții Instituției, precum și la persoanele care prestează temporar servicii și intră în contact cu copiii (șoferi de autobuz, personalul de la cantină, asistenți la orele deschise, părinți, formatori, parteneri, donatori, reprezentanți mass-media etc.).

Copiii, părinții și reprezentanții legali sunt informați cu privire la sarcinile și responsabilitățile Instituției privind protecția copilului în conformitate cu procedurile în vigoare. Instituția va elabora și va distribui o versiune prescurtată a PPC, adaptată pe înțelesul copiilor, care va include elementele esențiale pe care trebuie să le cunoască copiii și părinții acestora. Părinții vor semna un acord informat pentru înțelegerea și respectarea PPC (Anexa nr. 3). La cerere, părinții pot obține un exemplar complet al Politicii de Protecție a Copilului valabile în cadrul Instituției. Persoanele care asistă la lecții/ activități în instituția de învățământ sunt informați referitor la Politica Instituției de Protecție a Copilului și semnează un acord informat (Anexa nr. 4).

Aprobarea și revizuirea Politicii de Protecție a Copilului

Politica de protecție a copilului este revizuită anual și aprobată de Consiliul de Administrație, care va asigura actualizarea listei de persoane de contact. Respectarea politicii este monitorizată de către Coordonatorul desemnat pentru protecția copilului (în continuare Coordonator) și prin evaluarea performanțelor profesionale ale angajaților.

Coordonarea, funcții și responsabilități

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Cine și de ce este responsabil în instituție referitor la protecția copilului?
- Cine este coordonatorul PPC?

Toți adulții care lucrează cu copiii sau îi reprezintă au responsabilitatea de a-i proteja. Cu toate acestea, există anumite persoane-cheie în cadrul Instituției care au responsabilități specifice stabilite de PPC. Numele și datele de contact ale celor care sunt responsabili de protecția copilului în anul curent sunt menționate în Anexa nr. 5.

Directorul Instituției este responsabil de adoptarea unor proceduri de angajare sigure. În procesul de recrutare și evaluare a angajaților este organizată verificarea tuturor cadrelor și, în mod special, a celor care se află în contact permanent cu copiii fără a fi supravegheați. Directorul Instituției numește prin ordin Coordonatorul pentru protecția copilului¹.

Coordonatorul este responsabil ca toate procedurile privind protecția copilului să fie respectate în cadrul instituției, precum și să facă referiri, conform Instrucțiunilor intersectoriale, autorității tutelare locale. În cazul în care, din anumite motive, Coordonatorul nu este disponibil, unul din membrii administrației Instituției își va asuma atribuțiile acestuia. De asemenea, este în competența Coordonatorului să se asigure că întreg personalul instituției, inclusiv persoanele angajate temporar și voluntarii, sunt la curent cu procedurile interne în vigoare ale instituției și să ofere personalului consultanță și sprijin la solicitare.

Directorul Instituției și Coordonatorul prezintă un raport anual Consiliului de Administrație, explicând orice modificare adusă politicii și procedurilor, inclusiv instruirile urmate de angajați, precum și alte subiecte relevante.

Directorul și/ sau Coordonatorul solicită la necesitate asistență din partea specialiștilor OLSDÎ/ SAP.

¹Pct. 44 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 3 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

Managementul personalului, inclusiv auxiliar

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Reguli referitoare la recrutarea personalului – cum se asigură instituția că angajează cei mai potriviți oameni în lucrul/ comunicarea cu copiii?
- Prevederi în regulamentele de activitate, contracte și în fișele de post ale angajaților despre obligativitatea sesizării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.
- Informarea sistematică și instruire pentru angajați în domeniul prevenirii și intervenției în cazurile de violență față de copii.
- Oferirea de suport la cerere personalului.

Managementul personalului, inclusiv auxiliar

Tot personalul Instituției și personalul suplimentar implicat în activități organizate de Instituție, remunerat financiar sau neremunerat, angajat cu normă întreagă sau cu normă parțială, interacționând în mod direct sau indirect cu copiii, va participa la o procedură minuțioasă și standardizată de recrutare.

Procedurile de recrutare și selectare nu pot oferi garanții sigure. Cu toate acestea, aplicarea unor proceduri riguroase, care pun accentul pe importanța protecției copiilor, au drept rezultat reducerea riscului, pe de o parte descurajând persoane indezirabile și, pe de altă parte, contribuind la identificarea celor care prezintă un anumit risc pentru copii.

Directorul Instituției este responsabil de elaborarea și implementarea unor proceduri adecvate de recrutare și selectare a personalului care să corespundă principiilor enunțate în PPC.

Gestionarea riscurilor este principiul cheie în procesul de recrutare și selectare, iar procedurile trebuie să se bazeze pe o analiză detaliată a responsabilităților fiecărei funcții, precum și pe evaluarea gradului de interacțiune cu copiii (efectuate de către Coordonator).

Instrucțiunile de bază:

- Angajamentul Instituției privind protecția copiilor trebuie să figureze în anunțul pentru ocuparea postului.
- Formularea sugerată: „Procedura de recrutare a Instituției se bazează pe angajamentul nostru cu privire la siguranța și protecția copiilor în mediul școlar” sau „Instituția aplică o Politică de Protecție a Copilului”.
- Declarația de protecție a copilului și responsabilitățile specifice trebuie să fie incluse în descrierea funcției.
- Candidații selectați în rezultatul unei trieri inițiale trebuie să obțină următoarea informație:
- Versiune scurtă a PPC: declarația scrisă, Codul de etică și procedura de raportare;
- Formularul de declarație (Anexa nr. 6).
- În procesul de selectare, candidatului i se vor solicita următoarele informații:
- Buletinul de identitate sau un alt act de identitate;
- Actele de studii solicitate în anunțul pentru ocuparea postului, în original;
- Prezentarea carnetului de muncă și verificarea istoricului profesional al candidatului;
- În cadrul interviului de angajare se vor discuta situații/ aspecte referitoare la protecția copilului relevante pentru funcția dată, precum și detalii despre perioadele de inactivitate.

Instruirea și oferirea de suport personalului

Directorul Instituției se obligă să²:

- a) stipuleze în regulamentele de activitate, contracte și în fișele de post ale salariaților, obligativitatea sesizării cazurilor de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului;
- b) informeze salariații despre prevederile prezentei proceduri la momentul angajării și la începutul fiecărui an școlar;
- c) pună la dispoziția salariaților fișe de sesizare, registre;
- d) să desemneze o persoană din rândul membrilor administrației instituției în calitate de coordonator al activităților de prevenire, identificare, raportare, referire și asistență în cazurile de abuz față de copii.

Toți angajații Instituției sunt informați constant cu privire la responsabilitățile și procedurile de protecție a copilului prin intermediul unor sesiuni de instruire și informare. Este obligația directorului să aducă la cunoștință tuturor angajaților Politica de Protecție a Copilului și datele de contact ale Coordonatorului. Instruirile anuale contribuie la dezvoltarea/îmbunătățirea competențelor necesare îndeplinirii eficiente a responsabilităților cu privire la protecția copilului, după cum este stipulat în Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare³.

Coordonatorul urmează anumite training-uri, împreună cu specialiștii din echipa multidisciplinară, oferite de către OLSDI și alte instituții, precum și instruirii anuale de actualizare a cunoștințelor și abilităților.

Voluntarii și personalul angajat temporar care lucrează cu copiii în cadrul instituției sunt informați despre procedurile prevăzute privind protecția copilului și responsabilitățile pe care le au în acest domeniu.

Angajații primesc sprijinul necesar, în primul rând, din partea Coordonatorului și din partea membrilor echipei manageriale de fiecare dată când există probleme referitoare la protecția copilului.

Toți angajații cunosc Codul de etică al Instituției și primesc instrucțiuni cu privire la aplicarea comportamentală a acestuia. Aceste subiecte fac parte din programul de instruire inițială a angajaților⁴.

Codul de etică a personalului

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Comportamentele dezirabile și indezirabile ale angajaților
- Consecințe pentru nerespectarea codului de etică
- Reguli referitoare la contactul fizic

Date fiind diversele circumstanțe în care interacționează cu copiii, Instituția va promova în contactul cu copiii prevederile Codului de Etică.

Comportamente inacceptabile

Comportamente inacceptabile ale angajaților și partenerilor Instituției (părinți, voluntari, stagiați, formatori, asistenți, experți, parteneri, donatori, mass-media, adulți care intră în contact cu copiii

²Pct. 39, 44 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 2, 3 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

³Pct. 39, 44 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 2, 3 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

⁴Detalii în pct. 1.2 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

în cadrul activităților Instituției, prestatori de servicii etc.) în relațiile cu copiii:

- lovirea sau aplicarea altor forme de abuz fizic față de copil sau incitarea unui copil să aplice violența asupra altui copil: îmbrânciri, pămuiuri, pișcături, trântiri, tragere de păr sau urechi etc.
- abuzul emoțional: strigăte, umilire, luare în derâdere, intimidare, poreclire, înjurare, amenințare verbală, distrugerea obiectelor personale etc.
- impunerea sau incitarea unui copil de a se implica în orice fel de activitate sexuală (filme sau fotografii pornografice, relații sexuale, atingeri cu caracter sexual etc.).
- abuzul sexual: comportament fizic, verbal sau nonverbal de natură sexuală care creează o atmosferă neplăcută, degradantă, umilitoare, insultătoare, lezează demnitatea copilului (priviri, comentarii vulgare, glume indecente, aluzii, atingeri în locurile intime).
- implicarea sau încurajarea practicării de către copii a activităților ilegale de orice gen: exploatare prin muncă; procurarea, comercializarea sau consumul de alcool, tutun sau droguri.
- tratamentul discriminatoriu față de anumiți copii: excluderea unora și favorizarea altora în bază de etnie, religie, limba vorbită, rezultatele la învățătură, statutul social al familiei, reputația părinților etc.
- petrecerea timpului unul la unul cu copilul (în sala de curs, camera de cămin, invitarea acasă sau în locuri izolate, vizite neînsoțite la domiciliu când copilul este singur acasă, etc.). Deși Instituția recunoaște că activitățile unul la unul cu copiii sunt uneori necesare, personalul/ voluntarul nu trebuie să petreacă o perioadă prea îndelungată de timp de unul singur, în compania unui copil/ tânăr. În cazul în care un adult trebuie să se întâlnească de unul singur cu un copil/ tânăr, ușa trebuie să fie lăsată deschisă și un alt adult trebuie să fie informat despre desfășurarea acestei întâlniri sau acest lucru se poate întâmpla într-un spațiu public, care oferă suficientă protecție (de ex. o bancă din curtea școlii, din holul instituției etc.).

Această listă nu este completă sau exhaustivă. Principiul de bază este că angajații Instituției și alți adulți care intră în contact cu copiii trebuie să evite acțiunile și comportamentele care pot fi abuzive și dăunătoare pentru copil în plan fizic și emoțional.

Comportamente dezirabile

Este important ca, în relațiile cu copiii, toți cei enumerați:

- Să fie deschiși, să aibă o atitudine binevoitoare față de copii.
- Să asculte copiii și să ia opinia lor în considerare, să-i implice în luarea deciziilor.
- Să păstreze confidențialitatea informațiilor despre copii, să nu divulge datele lor cu caracter personal (cu excepția cazului în care există obligația de raportare (intern, extern). În această situație prin confidențialitate se înțelege faptul că informația trebuie să fie împărtășită conform criteriului “doar persoanelor abilitate”, după cum este prevăzut în procedura de raportare. Confidențialitatea reprezintă un subiect ce necesită a fi discutat și înțeles în profunzime de către toți cei ce lucrează cu copiii, în special în contextul protecției copilului. Singurul scop al confidențialității în această privință este de a proteja copilul. Membrii personalului nu vor garanta confidențialitatea și nu vor face promisiuni de păstrare a anumitor secrete ale elevului atunci când este vorba despre protecția copilului, deoarece, dacă există o asemenea problemă, aceasta trebuie raportată Coordonatorului și, în caz de necesitate, investigată de organele abilitate.
- Să intervină pentru a opri orice act de violență sau discriminare față de copii pe care îl observă și să-l raporteze responsabililor (conform procedurii de raportare).
- Să încurajeze independența copiilor, dându-le sarcini pe care copiii singuri le pot face, conform capacităților lor în evoluție.

- Să organizeze mediul în care lucrează cu copiii pentru a minimaliza riscurile de abuz: să asigure vizibilitatea și transparența activităților cu copiii, să lase ușa deschisă, să invite alt adult (profesor, părinte) să ia parte la discuția cu copilul, să invite alți copii etc.
- Să discute cu copiii despre protecția lor față de abuz, care sunt comportamentele acceptabile și cele inacceptabile și ce pot face ei înșiși în cazul în care apare o problemă.

Principii aplicabile în cazul contactului fizic

- Este imperios necesar ca, în toate relațiile cu copiii, personalul Instituției să mențină un echilibru între drepturile copilului și necesitatea unei intervenții.
- Ca regulă generală, orice contact fizic între personalul Instituției și copil trebuie să fie ca răspuns la nevoile copilului și nu la nevoile adultului.
- În timp ce contactul fizic poate fi folosit pentru confortul, liniștirea sau ajutarea unui copil, următorii factori trebuie evaluați cumulativ pentru a determina oportunitatea contactului fizic:
 - este acceptat de copil,
 - este deschis și nu secretos,
 - este adecvat vârstei și gradului de dezvoltare a capacităților copilului.
- Angajații Instituției nu trebuie să facă lucruri de natură personală pentru un copil pe care copilul le poate face singur.
- Contactul fizic nepotrivit include, de asemenea, jocurile fizice dure și brutale, gâdilire, lupte etc.
- Toți copiii trebuie tratați cu același respect - favoritismul nu este acceptat.

Consecințele privind nerespectarea Codului de etică

Codul de etică este obligatoriu pentru personalul Instituției, precum și pentru oricine acționează în numele Instituției (așa cum este definit în declarația scrisă). Cazurile de încălcare a Codului de etică urmează a fi raportate în conformitate cu procedura de raportare prevăzută de prezentul document și pot avea drept consecință suspendarea provizorie, disciplinară, precum și rezilierea contractului pe motivul violării integrității fizice și/ sau psihice a copilului (spre exemplu,

contact sexual/ încercare de a stabili un atare contact cu un copil; violență fizică; cazuri repetate de violență emoțională).

Personalul Instituției este încurajat să-și împărtășească preocupările privind propriul comportament și să comunice regulat propriile nevoi de instruire. Dorința de a face acest lucru este percepută ca un semn că persoana își asumă angajamentul de a garanta siguranța și bunăstarea copiilor, precum și că aceasta este pregătită să-și consolideze competențele. Instituția depune eforturi pentru a satisface necesitățile de instruire atât ale propriei echipe, cât și ale personalului suplimentar și cel al partenerilor.

Toate persoanele care vin în contact cu copiii, dar nu au o relație contractuală cu Instituția sunt informate cu privire la Codul de etică și necesitatea respectării acestuia, chiar dacă ele nu pot fi obligate să o facă (spre exemplu, părinții, jurnaliștii, prestatorii de servicii etc.). Cazurile de nerespectare a acestuia vor fi raportate superiorilor/ managerilor acestora.

Este obligația Instituției de a informa imediat organele de poliție despre o eventuală infracțiune.

Pentru detalii cu privire la instrucțiunile de raportare în cazul apariției anumitor suspiciuni, poate fi consultată procedura de raportare, pe scurt: orice suspiciune de abuz asupra copilului observată sau comunicată de alte persoane trebuie raportată Coordonatorului din cadrul Instituției în conformitate cu procedura de raportare.

Prevenirea violenței, dezvoltarea abilităților copiilor și părinților

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Cum asigură instituția dezvoltarea abilităților de prevenire a abuzului la copii, abilități sociale, management emoțional etc.
- Cum asigură instituția dezvoltarea abilităților părinților de a-și educa copiii.

Toate activitățile desfășurate în Instituție au ca scop diminuarea factorilor de risc pentru copii și adulți de a deveni victime sau autori ai violenței și consolidarea factorilor care îi protejează față de asemenea situații. Acțiunile de prevenire primară sunt adresate tuturor elevilor și urmăresc oferirea de informații, dezvoltarea de abilități de bază și atitudini cu referire la problema violenței și consecințele acesteia, în conformitate cu Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională⁵.

Cunoștințele și competențele de prevenire a violenței au un caracter proactiv și sunt dezvoltate în cadrul tuturor disciplinelor școlare și prin activitățile extracurriculare. Toate cadrele didactice sunt obligate să contribuie la dezvoltarea acestor abilități.

Programele de educație parentală constituie o parte importantă a activității de prevenire primară a violenței față de copii. Instituția conștientizează rolul părinților în prevenirea violenței, de aceea contribuie la dezvoltarea abilităților parentale în cadrul ședințelor cu părinții, îi informează despre drepturile copilului, Politica Instituției referitoare la protecția copilului și rolul fiecărui cetățean adult de a raporta cazurile suspectate sau cunoscute de abuz⁶.

Instituția acordă o atenție sporită copiilor din grupuri cu risc sporit de a deveni victime ale violenței sau de a manifesta comportament violent. Prevenirea secundară are ca scop identificarea timpurie a factorilor de risc și prevenirea riscurilor de maltratare sau neglijare a copiilor⁷.

Instituția ar putea fi singurul element stabil, sigur și predictibil în viața copilului aflat în situații de risc. În acest sens, Instituția susține elevii prin:

- a) Implementarea unui curriculum care încurajează dezvoltarea competențelor sociale, respectului de sine și motivarea elevilor.
- b) Adoptarea unui regulament care promovează un mediu pozitiv, încurajator și sigur, care transmite tuturor copiilor și adulților sentimentul de a fi respectat și apreciat.
- c) Promovarea consecventă a unei abordări acceptate de toți angajații, care presupune că aceștia întreprind toate acțiunile posibile pentru a convinge elevii că un anumit tip de comportament este inacceptabil/ intolerabil, însă nu și persoana, potențialul acesteia fiind mereu valorificat.
- d) Conlucrarea regulată cu alți profesioniști și instituții/ organizații care susțin copiii și familiile acestora.
- e) Stabilirea relațiilor de susținere și colaborare cu părinții ori de câte ori acest lucru este necesar în interesul superior al copilului.
- f) Desemnarea unui grup receptiv, compus din angajații instituției, și ulterior instruirea și sprijinirea acestuia, pentru a putea reacționa profesionist în situații ce necesită protecția copilului.

⁵ Detalii în pct. 2.1 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

⁶ Detalii în pct. 2.2 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

⁷ Detalii în pct. 2.3 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

g) Recunoașterea faptului că, din punct de vedere statistic, copiii cu comportamente problematice și cei cu dizabilități sunt cei mai expuși la abuz. Astfel, angajații sunt extrem de vigilenți la semnele abuzului în cazul copiilor cu dizabilități grave și multiple și/ sau cu probleme de ordin emoțional sau comportamental din instituție.

h) Admiterea faptului că într-un mediu familial în care este prezentă violența domestică, abuzul de alcool și droguri, copiii se află, de asemenea, în situații de risc și ar putea avea nevoie de susținere și protecție.

Instituția are grijă să ofere ajutor individualizat și intensiv pentru copiii care au trăit experiența unui abuz. De regulă, acești copii și familiile lor se confruntă cu mai multe probleme serioase și durabile, depășirea cărora necesită participarea unei echipe de specialiști. Prin activitățile de prevenire terțiară, Instituția urmărește scopul de a reduce posibilitățile de repetare a situației de abuz, precum și a diminua consecințele acesteia asupra copilului⁸.

Modalități de raportare a cazurilor de abuz de către copii⁹, părinți

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Cum se asigură instituția că copiii și părinții pot raporta cazurile de abuz în siguranță și că aceste raportări sunt luate în considerare în timp util și eficient?
- Datele de contact de urgență trebuie să fie disponibile pentru oricine în orice moment

Directorul Instituției este obligat să pună la dispoziția copiilor informații, mijloace și instrumente, inclusiv care asigură anonimatul, specifice vârstei și gradului de maturitate al acestora pentru a raporta cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic din partea semenilor și din partea adulților¹⁰.

Instituția informează sistematic copiii, tinerii și părinții acestora despre modalitățile prin care pot raporta cazurile de abuz față de copii. Această informație este oferită părinților în cadrul ședințelor organizatorice și ori de câte ori este solicitată. Copiii sunt informați ca parte a activităților de prevenire a violenței. Copiii și părinții trebuie să cunoască Coordonatorul, psihologul, asistentul social și instituțiile/ serviciile din comunitate la care pot apela atunci când întâlnesc o dificultate, devin victime ale abuzului, neglijării, exploatării, traficului sau suspectează că un alt copil trece prin asemenea experiențe.

Datele de contact ale acestor persoane, inclusiv contactele de urgență sunt actualizate cu regularitate și sunt disponibile în fiecare sală de curs: Coordonatorul pentru protecția copilului, poliție, serviciul medical de urgență, pompieri etc.

Opinia copiilor este foarte importantă pentru Instituție. Instituția tratează cu maximă seriozitate fiecare îngrijorare semnalată de copii sau părinți. Copiii se pot adresa oral, direct sau prin telefon, sau în scris, ori de câte ori se simt amenințați, intimidați, abuzați verbal sau fizic de semenii sau adulți, dirigintei, unui alt profesor în care au încredere, psihologului, Coordonatorului sau directorului Instituției. Sesizarea despre cazurile de abuz poate avea loc atât în timpul orelor, cât și pe perioada recreațiilor, activităților extracurriculare sau extrașcolare.

Anual, Instituția consultă opinia copiilor și părinților prin intermediul unor chestionare anonime despre atmosfera din școală, relațiile cu personalul instituției și colegii, dificultățile pe care le întâlnesc în instituție, în familie și în alte medii.

Instituția pune la dispoziția copiilor și părinților Boxa cu mesaje, în care pot fi raportate îngrijorările referitoare la protecția copilului.

⁸ Detalii în pct. 2.4 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

⁹ Detalii în pct. 1.4 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

¹⁰ Pct. 39 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 2 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

Conținutul Boxei este verificat zilnic de Coordonator, care examinează sesizările și, în dependență de conținutul acestora, stabilește un plan de acțiuni. Un rezumat al sesizărilor din Boxă este inclus în raportul anual referitor la implementarea Politicii de Protecție a Copilului.

Pentru raportarea cazurilor urgente, Instituția stabilește un număr de telefon (pentru sunete și SMS) și adresă de email/ cont pe rețelele de socializare. Aceste date de contact vor fi disponibile în fiecare sală de clasă și în alte spații ale Instituției. Coordonatorul va putea fi contactat la acest număr de telefon și adresă de email.

Coordonatorul va avea grijă ca cei care au sesizat cazul să fie informați despre procesul de examinare și rezultatele sesizării, asigurând confidențialitatea.

Proceduri de identificare și raportare a abuzului

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Cine și cum are obligația să identifice și să raporteze?
- Cazurile grave: cine completează fișa și cui o transmite?
- Raportarea abuzului comis de angajații instituției
- Documentarea cazurilor de abuz

Orice salariat, voluntar sau oaspete al Instituției care deține informație despre un act de abuz, neglijare, exploatare, trafic este obligat să intervină pentru a-l stopa sau să solicite ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător¹¹.

Angajații, voluntarii sau oaspeții Instituției sunt obligați să raporteze imediat Coordonatorului orice caz de abuz sau suspiciune de abuz asupra copilului. Dacă Coordonatorul nu este disponibil, cazul urmează a fi raportat membrului administrației care deține cea mai înaltă funcție.

Coordonatorul urmează să refere cazurile grave suspecte de abuz autorității tutelare locale, în regim de urgență, prin telefon, iar în decurs de 24 ore să expedieze și fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare, trafic al copilului (Anexa nr. 7)¹².

Coordonatorul desemnează pentru fiecare caz în parte un angajat al Instituției care va realiza interviul de protecție a copilului în conformitate cu procedurile legale, ținând cont de vârsta și gradul lui de maturitate, pentru a constata, soluționa nevoile imediate ale acestuia, implicând, după caz, alți specialiști pentru soluționarea problemelor de sănătate, emoționale, altor probleme de relevanță majoră, inclusiv, în caz de necesitate, limitarea accesului presupusului abuzator la alți copii¹³.

În cazurile de violență, exploatare, trafic al copilului, comise de cadrele didactice sau de alt personal al instituției de învățământ, Directorul Instituției informează suplimentar, în aceeași zi, Coordonatorul pentru protecția copilului din cadrul OLSDÎ și Ministerul Educației.

De fiecare dată, Instituția aduce la cunoștința părinților sau altor reprezentanți legali intenția de a referi cazul unui copil autorității tutelare, cu excepția cazurilor în care divulgarea acestui lucru ar putea expune copilul unui grad sporit de risc, i-ar putea cauza prejudicii sau ar împiedica investigația. În aceste circumstanțe vor fi consultate autoritatea tutelară, asistentul social comunitar și organele de poliție.

¹¹ Pct. 59 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 4 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

¹² Pct. 61 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 6 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

¹³ Pct. 9 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014);

Intervenția, asistența copiilor victime, colaborarea cu alte servicii

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Participarea la ședințele echipei multidisciplinare
- Cazurile mai puțin grave, grupul de lucru intrașcolar
- Cum sunt monitorizate cazurile referite și cele examinate în cadrul instituției?

Directorul Instituției delegă, la solicitarea autorității tutelare, un salariat al Instituției pentru a participa la lucrările comisiei multidisciplinare pentru examinarea sesizării și întocmirea planului individualizat de asistență¹⁴. Reprezentantul delegat din partea Instituției trebuie să dețină informații complete cu privire la cazurile discutate și să fie împuternicit să ia decizii la sfârșitul ședinței.

Este responsabilitatea Coordonatorului să monitorizeze realizarea acțiunilor Instituției stabilite de către echipa multidisciplinară în planul individual de asistență, inclusiv monitorizarea frecvenței, bunăstării și siguranței copilului.

Cazurile mai puțin grave de violență fizică/ psihologică, între copii sunt soluționate în cadrul Instituției. Coordonatorul convoacă și ghidează activitatea grupului de lucru intrașcolar pentru examinarea cazului, în conformitate cu Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională¹⁵.

Managementul datelor cu caracter personal

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Evidența datelor despre protecția copilului; evaluarea și monitorizarea sistematică pentru îmbunătățirea politicilor
- Confidențialitatea datelor cu caracter personal ale elevilor
- Cui și în ce condiții oferim date despre elevi (caracteristici, certificate și alte informații)?

Păstrarea datelor cu caracter personal este un element esențial al bunelor practici de protecție a copilului. Instituția stabilește clar necesitatea de a documenta orice suspiciune ce vizează un copil/ elev sau mai mulți copii/ elevi, statutul acestor informații și condițiile în care acestea urmează a fi transmise altor agenții.

În cazul în care un angajat dispune de informații cu privire la un potențial abuz sau observă semne/ indicii ale abuzului, acesta trebuie să documenteze cazul cu acuratețe și cât mai curând posibil, precizând cele văzute sau menționate, contextualizând situația și oferind detalii privind data, timpul și locul producerii evenimentului, informații despre acțiunile întreprinse.

Cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului sunt înregistrate de Instituție în Registrul de evidență a sesizărilor (Anexa nr. 3 la Ordinul ME nr. 77 din 22 februarie 2013). Instituția ține evidența Fișelor de sesizare expediate cu indicarea destinatarului, datei și orei înregistrării, datei și orei expedierii, specialistului care a primit sesizarea și a celui care a expedit-o¹⁶.

¹⁴ Pct. 63 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 7 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

¹⁵ Pct. 64 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 8 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013); pct. 3.2 din Metodologia de aplicare a procedurii de organizare instituțională (Ordinul ME nr. 858 din 23.08.2013)

¹⁶ Pct. 34-35 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 12-13 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

Aceste documente sunt păstrate într-un dosar confidențial, separat de alte dosare, la care are acces doar Directorul Instituției și Coordonatorul. În același mod, din motive de protecție a copilului, urmează a fi păstrate toate informațiile cu privire la orice copil în proces de monitorizare.

În cazul în care un copil/ elev este transferat la o altă instituție, se va face o copie a acestor documente care va fi expediată noii instituții, informațiile fiind marcate drept confidențiale și adresate Coordonatorului pentru Protecția Copilului din noua instituție.

Instituția oferă date cu caracter personal (caracteristica unui copil, certificat de reușită academică, liste de copii etc.) numai la solicitarea în scris din partea instituțiilor abilitate. Instituția poate refuza oferirea acestor date, în baza Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal și prezentului document, dacă consideră că demersul este nejustificat.

Securitatea spațiilor

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Măsuri privind securitatea spațiilor, încăperilor și terenurilor aferente instituției de învățământ, inclusiv grupurilor sanitare;
- Reglementări ce vizează accesul persoanelor străine în incinta unităților școlare;
- Reguli clare cine poate lua copilul din instituție;
- Vestiare - reguli de utilizare
- Reguli de utilizare a grupurilor sanitare, inclusiv de către copiii cu CES
- Mai multe sugestii pentru securizarea spațiilor pot fi găsite în pct. 1.3 din Metodologia de implementare a Procedurii

Asigurarea securității încăperilor, terenurilor și locurilor aferente este responsabilitatea Instituției și contribuie la prevenirea abuzului față de copii¹⁷.

Instituția dispune de un registru de evidență a vizitatorilor, care este completat de un angajat al Instituției.

Oaspeții, vizitatorii Instituției nu vor fi lăsați singuri cu copiii. Instituția (directorul/ coordonatorul/ cadrul didactic, după caz) are responsabilitatea de a verifica temeiul vizitei și a se asigura că conținutul, materialele utilizate și distribuite de vizitatori sunt adecvate și nu comportă riscuri pentru protecția copilului.

Instituția nu implică elevii în supravegherea spațiilor, fiind conștientă că această practică poate pune în pericol atât siguranța lor, cât și a celorlalte persoane din instituție.

Dacă Instituția cunoaște despre existența unui ordin de restricție de urgență sau a unei ordonanțe de protecție în vigoare care împiedică pe cineva să aibă acces la un copil, o copie a acestui document va fi solicitată și păstrată de Instituție. Dacă persoana vizată nu respectă ordinul de restricție de urgență sau ordonanța de protecție, Coordonatorul va solicita intervenția organelor de poliție.

Comunicarea despre copii

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Reguli de înregistrare și utilizare a imaginilor copiilor
- Reguli de comunicare publică despre copii, inclusiv în situații cu conotații negative
- Acordul informat al părinților referitor la utilizarea imaginii copilului
- Reguli pentru înregistrarea imaginilor în cadrul evenimentelor publice cu participarea părinților

¹⁷ Pct. 43 din Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare (HG 270 din 08.04.2014); pct. 1 din Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz (Ordinul ME nr. 77 din 22.02.2013)

Comunicarea Instituției cu reprezentanții mass-media în cazurile care se referă la copii este ghidată de prevederile Regulamentului aprobat prin Ordinul ME nr. 60 din 07 februarie 2014.

Cuvintele și părerile copiilor și tinerilor sunt importante pentru Instituție. Instituția le folosește pentru a înțelege mai bine ce probleme îi preocupă și pentru a le face cunoscute celorlalți. În aceste scopuri, angajații Instituției discută cu copiii și uneori îi filmează sau îi fotografiază pentru a documenta mai bine situația. În materialele Instituției, copiii și tinerii apar într-o lumină pozitivă, fără a vorbi despre teme care îi fac să se simtă incomodați, rușinați, să retrăiască amintiri neplăcute. În cazul subiectelor sensibile și a situațiilor cu conotație negativă, care pot afecta sănătatea și bunăstarea copiilor (violență, accidente, infracțiuni, consumul de substanțe etc.), copiilor le este protejată identitatea (nu se dau detalii personale, cum este numele sau localitatea, se acoperă fața, se schimbă vocea).

În cadrul unor evenimente, Instituția organizează întâlniri ale copiilor cu mass-media. Înainte de contactul cu copiii, Instituția informează jurnaliștii despre regulile de comunicare cu copiii, Politica Instituției de Protecție a Copilului și necesitatea protejării identității copiilor în cazul subiectelor sensibile și a situațiilor cu conotație negativă. De asemenea, Instituția pregătește copiii pentru întâlnirea cu jurnaliștii, le explică că este dreptul lor să discute cu presa, dar că nu sunt obligați să o facă, de aceea pot refuza să dea interviu în orice moment sau pot să nu răspundă la anumite întrebări. Reprezentanții Instituției sunt de față în timpul comunicării jurnaliștilor cu copiii (interviuri, filmări, sesiuni foto) și pot întrerupe interviul dacă este cazul.

În același timp, Instituția solicită părinților/ altor reprezentanți legali un acord scris și copiilor un acord oral în cazul interviurilor și utilizării imaginilor (Anexa nr. 8). Instituția obține de fiecare dată acest acord înainte de interviu sau evenimentul în care sunt preluate imaginile.

Ghid pentru înregistrarea imaginilor de către Instituție

- Toți copiii trebuie să fie îmbrăcați adecvat. În situațiile când copiii sunt îmbrăcați sumar, se va acorda o atenție deosebită imaginilor care sunt selectate.
- Imaginile înregistrate trebuie să se focalizeze pe o activitate (să surprindă o activitate) și, pe cât este posibil, să includă mai degrabă grupuri de copii, decât indivizi aparte.
- Instituția se va asigura că fotografii sau cei care filmează nu sunt lăsați să petreacă timp cu copiii sau să aibă acces la copii fără supraveghere.
- Orice plângere sau îngrijorare referitoare la imagini inadecvate sau nepotrivite trebuie să fie raportată și înregistrată ca și orice suspiciune de abuz, conform procedurilor prezentei politici.
- Instituția se va asigura că imaginile sunt stocate într-un loc sigur, la care au acces doar persoanele autorizate.

Ghid pentru publicarea imaginilor de către Instituție

- Instituția va utiliza doar prenumele copiilor sau pseudonime; se va urmări să nu fie dezvăluite prea multe detalii despre locul aflării, școala sau hobby-ul copilului.
- Instituția va solicita permisiunea copilului de a utiliza imaginea lui.
- În mod obligatoriu Instituția va obține acordul părintelui/ altui reprezentant legal și îl va informa despre ce, cum și unde vor fi folosite imaginile. Permisivitatea primită de la adult va fi îndosariată și păstrată pe un termen de 3 ani.
- Instituția va încerca să selecteze imagini care reprezintă diverși copii – fete și băieți, de diferite vârste, abilități și grupuri etnice.
- Per ansamblu, imaginea trebuie să transmită demnitate, optimism, emoții pozitive, chiar dacă reflectă și o nevoie/ problemă.
- Instituția va solicita sfatul unui specialist înaintea plasării imaginilor pe internet.

Instituția nu subcontractează servicii de înregistrare a imaginilor copiilor, fiind conștientă că nu deține controlul asupra modului în care aceste imagini pot fi utilizate.

Părinții care, în cadrul anumitor evenimente organizate de Instituție, înregistrează imagini cu copiii sunt informați despre necesitatea respectării regulilor descrise în acest document. Părinții vor stabili reguli de utilizare a imaginilor în care sunt prezenți și alți copii din grup/ clasă/ școală.

Reguli pentru contexte, locuri, condiții specifice

Fiecare instituție de învățământ dispune de condiții diferite și specifice de organizare a procesului educațional: activități de învățare și extracurriculare în blocuri diferite, centre de resurse, vestiare, săli și terenuri sportive, grupuri sanitare în interior și în afara edificiului, cabinete de consiliere individuală, cămine, terenuri adiacente, dormitoare etc.

Reieșind din specificul fiecărei instituții, echipa managerială organizează, cu implicarea atât a personalului, cât și a elevilor și părinților, un proces de evaluare a riscurilor pentru protecția copilului față de abuz, neglijare, exploatare și trafic. În funcție de potențialele riscuri identificate, Instituția elaborează reguli pentru contexte și locuri specifice.

În continuare sunt prezentate sugestii pentru elaborarea regulilor în contexte și locuri specifice.

Utilizarea Internetului și TIC în instituție

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Reguli clare de utilizare a telefoanelor mobile, tabletelor, laptopurilor, computerelor personale, consolelor video
- Reguli clare de utilizare a internetului
- Stabilirea unor filtre pentru controlul conținutului

Este sarcina Instituției de a se asigura că preocupările legate de protecția copilului sunt abordate în Politicile școlii de utilizare a Internetului și tehnologiilor de informare și comunicare. Multe aspecte ale acestor politici necesită o revizuire periodică, deoarece tehnologiile evoluează rapid.

Instituția admite că nici una dintre tehnologiile acestea nu sunt în mod inerent rele, multe dintre ele au beneficii potențiale semnificative pentru copil și interzicerea simplistă este rareori cea mai bună politică.

Toate produsele media (CD-uri, DVD-uri, programe de calculator etc.) utilizate în cadrul Instituției vor fi verificate pentru a stabili corespunderea acestora cu vârsta copiilor și caracterul adecvat al conținutului. În cazul în care există un dubiu în ceea ce privește caracterul adecvat al materialului, vor fi consultați specialiștii indicați în funcție de necesități.

Transportarea copiilor

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Reguli clare de transportare a copiilor: numărul maxim al copiilor, însoțirea copiilor de un cadru didactic, stabilirea regulilor de urcare și coborâre
- Cum se asigură instituția că șoferul este pregătit să comunice cu copiii și promovează aceleași mesaje ca și școala?
- Informarea copiilor despre riscuri și modalități de apărare (să cunoască persoanele responsabile, să nu dea informații, reguli de securitate)
- Stabilirea locurilor permanente pentru copii în transport, după vârstă, să nu se tachineze; schema de așezare a copiilor să fie la șofer
- Planificarea unor activități pentru copiii care așteaptă transportul și supravegherea lor în acest timp
- Implicarea copiilor în anumite activități pentru a evita abuzul verbal în timpul transportului

- Informarea și organizarea părinților pentru a conduce copiii spre/ de la transportul școlar
- Adultul care însoțește copiii este obligat să observe și să intervină la cazurile de tachinare; elaborează și prezintă coordonatorului un raport lunar despre cazurile de tachinare în transport
- Persoanele străine să nu poată utiliza transportul. Copiii să fie informați despre reguli și să știe cui să raporteze încălcarea regulilor
- Datele cu caracter personal ale copiilor să fie securizate, să nu aibă acces toată lumea

Activități care presupun aflarea/ comunicarea specialistului unul la unul cu copilul

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- În anumite situații sunt necesare activități unul la unul cu copiii. Instituția trebuie să pună în balanță beneficiile acestui raport cu posibilele dezavantaje în ceea ce privește o problemă de protecție a copilului. Ar trebui depuse toate eforturile pentru a asigura protecția copiilor și a personalului. Este crucial ca reguli clare să fie puse în aplicare în ceea ce privește mediul fizic (de exemplu, peretele transparent, ușa deschisă), aranjarea scaunelor, orarelor corespunzătoare vizibile, anunțarea altor specialiști etc.
- Dacă un copil are nevoie de sprijin specializat pentru învățare sau meditații individuale cu un specialist, părinții ar trebui să fie informați în legătură cu aceasta și acordul lor solicitat.
- Între sala sportivă și cabinetul profesorului este un geam transparent, ușa e deschisă, este instalată camera video, elevii nu sunt invitați câte unul.

Vestiare

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Unele școli evită dificultăți în acest domeniu, prin solicitarea părinților pentru a se asigura că copiii poartă haine potrivite pentru jocuri, orele de sport, sau haine pe care copiii le pot schimba cu ușurință.
- Cu toate acestea, în activități care necesită ca copiii să-și schimbe îmbrăcămintea, trebuie luate măsuri corespunzătoare pentru a se asigura că o protecție rezonabilă este acordată copiilor și membrilor personalului implicat.
- Atenția cuvenită trebuie acordată potențialelor probleme de sănătate, siguranță și abuzuri. În acest scop, Instituția ar trebui să se asigure că:
 - există un echilibru între dreptul copilului la viață privată și necesitatea unei supravegheri adecvate, ținând cont de chestiunile de gen
 - în cazul în care copiii au nevoie de asistență la schimbarea hainelor, există un acord între părinți și personal cu privire la modul în care aceste nevoi pot fi îndeplinite cel mai bine
 - limite clare sunt stabilite în cazul în care voluntarii sunt implicați în asistarea cu schimbarea, supravegherea etc.
 - limitele vor varia în funcție de vârstă/ nevoile copilului și constrângerile fizice
 - părinții sunt informați în cazul în care voluntarii sunt implicați în asistarea copiilor
 - personalul evită asistarea copiilor cu lucruri de natură personală pe care copilul le poate face singur
 - orice incident semnificativ este raportat Coordonatorului, după caz părinților.

Reguli pentru pauze, jocuri în aer liber, curtea școlii/ grădiniței

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Supravegherea spațiilor de către angajați sau camere de luat vederi
- Cum ne asigurăm că persoanele din comunitate nu au acces în aceste spații?
- Există spații rezervate pentru copii de vârste diferite?

Centrul de resurse pentru educația incluzivă

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Orar aprobat al activităților – afișat la un loc vizibil ca toată lumea să știe ce activitate are loc în centru după ușa închisă, cine este adultul care stă cu copilul, știm care persoană este implicată la momentul respectiv al zilei
- Uși, ferestre transparente
- Camere video. E nevoie de acordul părinților
- Prezentă părinților – asta ar contribui și la pedagogizarea părinților
- Acces limitat al persoanelor străine (voluntari, sponsori etc.) – informați despre PPC, însoțiți atunci când desfășoară activități, să nu rămână singuri cu copiii. Dacă vin, atunci să fie coordonată activitatea lor. Reguli clare, interzicerea filmatului, foto. Persoanele semnează un document
- Persoana de încredere pentru copil – copiii să știe la cine se poate adresa
- Instruirea, stagii de formare a cadrelor didactice auxiliare
- Securizarea documentelor care conțin datele cu caracter personal ale copiilor (safeu, dulap securizat)
- Instruirea echipei multidisciplinare – cum utilizăm datele cu caracter personal ale copiilor. Să semneze documente de nedivulgare
- Activități de informare cu copiii, părinții, care ar putea eticheta copiii cu CES
- Registru de intrare, ieșire a copiilor din centru – ca părinții să știe când a ieșit, unde s-a dus
- Orarul copilului din centru este transmis profesorilor și invers, ca toți să știe și să poată comunica întru asigurarea supravegherii copiilor.

Grupul sanitar

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Îngrădirea teritoriului pentru a limita accesul persoanelor străine, în cazul în care grupul sanitar este afară
- Informarea părinților (să discute cu copiii acasă despre riscuri și cum să le prevină), copiilor, profesorilor referitor la riscuri
- Dotarea Instituției cu camere de luat vederi, nu în interiorul WC-ului, dar lângă
- Amplasarea grupului sanitar în incinta școlii
- Lecții despre sănătate, dezvoltare, corp, prevenirea abuzului, inclusiv sexual, securitate personală – să strige tare după ajutor
- Dotarea cabinelor cu ușă
- Desemnarea unui educator, profesor de monitorizare, supraveghere
- Interzicerea fotografiatului/ filmatului în WC
- Copiii din clasele primare nu merg singuri la WC, merg doi-trei sau solicităm personalul auxiliar să însoțească

Copiii cu nevoi specifice de îngrijire intimă

În mod normal, un copil care are nevoi specifice de îngrijire va avea un asistent special atribuit. Este foarte important ca, înaintea înscrierii copilului în Instituție, să aibă loc o întâlnire a personalului școlar cu părinții/ tutorii copilului. La acea întâlnire, nevoile copilului ar trebui să fie abordate și ajuns la un acord cu privire la modul în care Instituția poate satisface aceste nevoi.

Este important ca cei implicați în îngrijirea intimă a copilului să se pună de acord cu practicile care sunt acceptabile pentru personal, copil și părinți. Ar putea fi util ca practicile convenite să fie consemnate într-un document. Practicile convenite ar trebui să fie suficient de flexibile pentru a acoperi situațiile neprevăzute, de exemplu în cazul în care personalul implicat în asistarea copilului este absent.

„Accidentele de toaletă”

Accidente se pot întâmpla, mai ales la nivelul școlii primare. Este, prin urmare, oportun ca școlile să abordeze modul în care aceste situații vor fi tratate în școală. Părinții pot să nu fie în măsură să vină la școală imediat ce copilul lor a avut un accident, de aceea trebuie acordată o atenție maximă implicațiilor de a lăsa un copil nesupravegheat în această situație. Cu excepția cazului în care există motive foarte specifice de ce personalul școlii nu ar trebui să se implice pentru a ajuta copilul, trebuie să existe proceduri cu care membrii personalului sunt confortabili și care asigură minimizarea deranjului copilului. Astfel de incidente trebuie să fie documentate și părinții ar trebui să fie informați.

Reguli pentru spațiile de servire a mesei

Sugestii de conținut/întrebări de ghidare:

- Elaborarea regulilor de comportament în cantină (timpul, orar, locul de luare a mesei pentru toți copiii)
- să prevenim tachinarea copiilor. Informarea copiilor și părinților despre aceste reguli, ca părinții să întărească regulile și acasă
- Reguli cum cadrele didactice reacționează la cazurile de abuz
- Efectuarea serviciului în cantină de către profesori
- Limitarea accesului persoanelor străine – însoțite de cineva din administrație
- Securizarea dosarelor personale ale elevilor
- Instalarea camerelor video
- Instruirea elevilor despre diferențe, non-discriminare
- Instruirea părinților despre non-discriminare
- Instruirea lucrătorilor despre comunicarea cu copiii, reguli de comunicare, reacționare când observă ceva suspect.

Reguli de însoțire a copilului spre și de la școală/ grădiniță

Sugestii de conținut/întrebări de ghidare:

- Cine poate aduce/ lua copilul de la grădiniță/ școală?
- Cum procedăm atunci când un copil nu vine la școală și nu suntem anunțați?
- Cum procedăm când un copil și-a uitat acasă un manual, un lucru, nu a venit îmbrăcat conform regulilor școlii?
- Cum procedăm când copilul s-a îmbolnăvit sau s-a întâmplat un accident în timpul aflării la școală?

Reguli pentru căminele școlare

Sugestii de conținut/întrebări de ghidare:

- Supravegherea copiilor de către angajații instituției
- Reguli pentru accesul persoanelor străine
- Reguli pentru prevenirea tachinării între elevi, consumului de substanțe
- Datele de contact de urgență

Reguli pentru dormitorul grădiniței

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Supravegherea copiilor de către angajații instituției
- Reguli pentru accesul persoanelor în dormitor
- Reguli referitoare la contactul fizic, ajutorul copiilor cu dezbrăcatul/ îmbrăcatul, excluderea favoritismului
- Cum pot copiii/ părinții semnala anumite îngrijorări?

Reguli de colaborare cu alte organizații, inclusiv utilizarea spațiilor Instituției

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- În cazul în care o anumită instituție/ asociație oferă servicii sau desfășoară activități în incinta/ sediul grădiniței/ școlii, este obligația directorului să se asigure că instituția/ asociația în cauză este informată despre politica Instituției de protecție a copilului și dispune de politici și proceduri similare cu privire la protecția copilului.
- Instituția se va asigura că activitățile desfășurate, materiale distribuite nu vor avea consecințe asupra protecției copilului.

Evenimente speciale în cadrul Instituției și în afara acesteia (serate, discoteci, competiții sportive, excursii, delegarea la evenimente, activități comunitare, voluntariat)

Sugestii de conținut/ întrebări de ghidare:

- Discuții cu copiii despre eventualele riscuri și modalitățile de depășire a acestora
- Acordul informat al părinților pentru participarea la evenimentul respectiv (Anexa nr. 9)
- Stabilirea unor persoane responsabile de securitatea copiilor pe parcursul evenimentului
- Riscuri legate de utilizarea substanțelor interzise
- Reguli pentru aflarea peste noapte a copiilor la hotel, cămin etc.

Acte normative:

- Codul Educației nr. 152 din 17 iulie 2014
- Legea nr. 140 din 14 iunie 2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți
- Legea nr. 30 din 07 martie 2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației
- Legea nr. 133 din 08 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal
- Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobate prin Hotărârea de Guvern nr. 270 din 08 aprilie 2014
- Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020. Educația – 2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 944 din 14 noiembrie 2014
- Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1106 din 03 octombrie 2016
- Procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației nr. 77 din 22 februarie 2013
- Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației nr. 858 din 23 august 2013
- Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului, aprobate prin Ordinul Ministerului Educației nr. 970 din 11 octombrie 2013
- Fișa de sesizare a cazului suspect de violență, neglijare, exploatare și trafic al copilului, aprobată prin Ordinul comun al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Ministerul Sănătății nr. 153/1043/1042/293 din 08 octombrie 2014
- Indicatorii de monitorizare a aplicării Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului și a Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobați prin Ordinul Ministerului Educației nr. 1049 din 10 octombrie 2014
- Regulamentul privind comunicarea între instituțiile de învățământ și mass-media în cazurile care se referă la copii, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 60 din 07 februarie 2014
- Codul de etică al cadrului didactic, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 861 din 07 septembrie 2015
- Instrucțiunea privind evaluarea și dezvoltarea comportamentului elevului din învățământul primar și secundar general, aprobată prin Ordinul Ministerului Educației nr. 1090 din 29 decembrie 2016

Definiția, formele de violență, semnele, indicatorii

În conformitate cu Legea nr. 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor în situație de risc și a copiilor separați de părinți; Legea nr. 45-XVI din 1 martie 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie; Instrucțiunile privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului, aprobate prin Hotărârea Guvernului Nr. 270 din 08.04.2014:

copil-victimă – copil, căruia, prin acțiuni sau inacțiuni i-au fost aduse daune morale, fizice sau materiale ca rezultat al violenței, neglijării, exploatării, inclusiv prin intermediul tehnologiilor informaționale, traficului;

revictimizare – proces repetat de victimizare, care apare ca rezultat al intervenției neadecvate din partea instituțiilor sau specialiștilor în privința copiilor victime ale violenței, neglijării, exploatării, traficului;

violență împotriva copilului – forme de rele tratamente aplicate de către părinți/reprezentanții legali/persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ următoarele tipuri de violență:

violență fizică – vătămare intenționată a integrității corporale ori a sănătății prin lovire, îmbrâncire, trântire, tragere de păr, înțepare, tăiere, ardere, strangulare, mușcare, în orice formă și de orice intensitate, prin otrăvire, intoxicare, alte acțiuni cu efect similar;

violență sexuală – orice violență cu caracter sexual sau orice conduită sexuală ilegală, hărțuirea sexuală; orice conduită sexuală nedorită, impusă; obligarea practicării prostituției; orice comportament sexual ilegal în raport cu copilul, inclusiv prin mângâieri, sărutări, pozare a copilului și prin alte atingeri nedorite cu tentă sexuală; alte acțiuni cu efect similar;

violență psihologică – impunere a voinței sau a controlului personal, provocare a stărilor de tensiune și de suferință psihică prin ofense, luare în derâdere, înjurare, insultare, poreclire, șantajare, distrugere demonstrativă a obiectelor, prin amenințări verbale, prin afișare ostentativă a armelor sau prin lovire a animalelor domestice; impunere a izolării prin detenție, inclusiv în locuința familială; izolare de familie, de comunitate, de prieteni; interzicere a realizării profesionale, interzicere a frecventării instituției de învățământ; deposedare de acte de identitate; privare intenționată de acces la informație; alte acțiuni cu efect similar;

violență spirituală – subestimare sau diminuare a importanței satisfacerii necesităților moral-spirituale prin interzicere, limitare, ridiculizare, penalizare a aspirațiilor membrilor de familie, prin interzicere, limitare, luare în derâdere sau pedepsire a accesului la valorile culturale, etnice, lingvistice sau religioase; impunere a unui sistem de valori personal inacceptabile, alte acțiuni cu efect similar sau cu repercusiuni similare;

violență economică – privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate; abuz de variate situații de superioritate pentru a sustrage bunurile copilului; interzicere a dreptului de a posedea, folosi și dispune de bunurile comune; refuz de a susține material copilul; impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, alte acțiuni cu efect similar;

neglijarea copilului – omisiunea sau ignorarea voluntară sau involuntară a responsabilităților privind creșterea și educarea copilului, fapt care pune în pericol dezvoltarea lui fizică, mintală, spirituală, morală sau socială, integritatea lui corporală, sănătatea lui fizică sau psihică.

Neglijarea poate lua următoarele forme:

- a) *neglijare alimentară* – privarea copilului de hrană sau malnutriția acestuia;
- b) *neglijare vestimentară* – lipsa de îmbrăcăminte și/sau de încălțăminte, în special a celor necesare pentru perioada rece a anului;
- c) *neglijare a igienei* – nerespectarea normelor generale de igienă personală, condiții de locuit insalubre, care amenință viața sau sănătatea copilului;

d) *neglijare medicală* – lipsa ori refuzul îngrijirilor medicale necesare pentru protecția vieții, integrității corporale și a sănătății copilului, neadresarea la medici în cazuri de urgență;

e) *neglijare educațională* – refuzul încadrării copilului într-o instituție școlară, neșcolarizarea copilului;

f) *neglijare emoțională* – ignorarea problemelor psihoemoționale ale copilului;

g) *neglijare în supraveghere* – punerea sau lăsarea copilului în condiții ori circumstanțe în care lipsa de supraveghere poate conduce la îmbolnăvirea copilului, traumatismul copilului, exploatarea copilului sau decesul acestuia;

exploatarea prin muncă a copilului – munca ce prin natura sa sau prin condițiile în care se exercită este susceptibilă de a dăuna sănătății, securității sau moralității copilului;

trafic de copii – recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scop de exploatare, chiar dacă aceste acțiuni nu se realizează cu aplicarea vreunui din mijloacele de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia.

Semnele abuzului, neglijării, exploatării copilului după tipul de abuz

Rareori un indicator este o dovadă concludentă că un copil a fost traumatizat. În cele mai multe cazuri, copiii prezintă un grup de indicatori comportamentali și fizici.

Tipul de violență	Indicatori fizici	Indicatori psiho-comportamentali
Abuz fizic	<ul style="list-style-type: none"> Leziuni (echimoze, tăieturi, arsuri, urme de mușcături, fracturi, etc.) care nu sunt în concordanță cu explicația oferită (ex: echimoză extinsă pe o anumită zonă); Prezența mai multor leziuni într-o perioadă de timp; Orice echimoză pe corpul copilului; Leziuni faciale la copiii preșcolari (ex. tăieturi, echimoze, răni, etc.); Leziuni incompatibile cu vârsta și dezvoltarea copilului 	<ul style="list-style-type: none"> Nu-și poate aminti cum au apărut leziunile sau oferă o explicație inconsecventă; Frică de adulți sau nedorință de a merge acasă, absenteism școlar; Se poate ghemui sau eschiva dacă este atins în mod neașteptat; Poate afișa o privire lipsită de expresie sau rece; Extrem de agresiv sau de retras; Poartă mâneci lungi pe timp calduros pentru a ascunde leziunile; Extrem de ascultător/supus, trist, plânge frecvent
Abuz emoțional	<ul style="list-style-type: none"> Enurezisul și/ sau diaree, care nu au origine medicală; Plângeri psihosomatice frecvente: dureri de cap, greață, dureri abdominale; Copilul nu reușește să se dezvolte; 	<ul style="list-style-type: none"> Izolare sau agresivitate extremă, schimbări ale stărilor de spirit; Prea ascultător; prea bine-maniert, prea îngrijit și curat; Comportament demonstrativ (în scopul atragerii atenției);

Tipul de violență	Indicatori fizici	Indicatori psiho-comportamentali
		<ul style="list-style-type: none"> • Afișează o inhibare extremă în timpul jocului; • Relații proaste cu semenii; • Depresii severe, tentative de suicid; • Fuga de acasă; • Își cere scuze în mod constant
Abuz sexual	<ul style="list-style-type: none"> • Prurit neobișnuit sau excesiv în zona genitală sau anală; • Lenjerie de corp ruptă, pătată sau însângerată (poate fi observată când copilul merge la baie); • Sarcină sau boală venerică; • Leziuni în zonele vaginale sau anale (ex: echimoze, umflături sau infecții). • În timp ce indicatorii abuzului sexual de mai sus nu sunt concludenți, unul sau mai mulți ar putea fi un semn că copilul are nevoie de ajutor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Jocuri sexuale nepotrivite vârstei, cu jucării, cu sine însuși, cu alții (ex.- replicarea actelor sexuale explicite); • Desene sexuale explicite și/ sau descrieri nepotrivite vârstei; • Cunoștințe sexuale bizare, sofisticate sau neobișnuite; • Promiscuitate; Prostituție; • Comportamente seducătoare; • Teama de domiciliu, teama excesivă față de bărbați sau femei; • Depresii.
Neglijare	<ul style="list-style-type: none"> • Abandon; • Necesități medicale/ stomatologice nesupravegheate; • Lipsa substanțială de supraveghere; • Foame, haine necorespunzătoare, igienă precară; • Condiții persistente: scabie, păduchi, erupții cutanate de la scutece sau alte tulburări ale pielii; • Întârzieri în dezvoltare (limbaj, greutate). 	<ul style="list-style-type: none"> • Afișează în mod regulat oboseală sau apatie, adoarme la ore; • Fură alimente sau cere mâncare de la colegii de clasă; • Raportează că niciun îngrijitor nu este acasă; • Absenteism frecvent/întârzieri; • Comportament autodistructiv (droguri, alcool, automutilare); • Abandon școlar (adolescenți).

Semnele abuzului, neglijării, exploatării, traficului copilului pe vârste

Semne psiho-comportamentale ale abuzului fizic, emoțional și ale neglijării

0-3 ani	4-6 ani	7-12 ani	13-18 ani
<ul style="list-style-type: none"> • Frică de adulți • Reacții de spaimă • Zâmbet rar • Plâns • Agresivitate • Somn agitat • Lipsă de interes față de joaca 	<ul style="list-style-type: none"> • Pasivitate • Smerenie • Atitudine îngăduitoare excesivă • Comportament pseudo-adult • Violență față de animale • Minciună • Agresivitate • Culpabilizare 	<ul style="list-style-type: none"> • Tendință de a ascunde cauza traumelor • Nedorință de a se întoarce acasă după ore • Izolare • Lipsă de prieteni • Nereușită școlară • Agresivitate • Hoție • Fuga de acasă • Autostigmatizare • Culpabilizare 	<ul style="list-style-type: none"> • Vagabondaj • Comportament delincvent • Consum de alcool și droguri • Depresie • Tendințe suicidale • Autostigmatizare • Culpabilizare

Semne psiho-comportamentale ale abuzului sexual

Semne psiho-comportamentale ale abuzului fizic, emoțional și ale neglijării

0-3 ani	4-6 ani	7-12 ani	13-18 ani
<ul style="list-style-type: none">• Masturbare excesivă• Demonstrarea frecventă a organelor genitale• Jocuri cu caracter sexual, implicarea în aceste jocuri a fraților mai mici• Comportament sexualizat• Coșmaruri nocturne• Dereglări ale somnului• Frica de a rămâne în doi cu adulții, frații mai mari sau de a merge la grădiniță• Comportament regresiv	<ul style="list-style-type: none">• Masturbare excesivă• Jocuri sexuale cu caracter obsedant• Comportament sexualizat agresiv• Comportament pseudo-adult• Dereglări ale somnului• Anxietate• Lipsa plângerilor în caz de investigații	<ul style="list-style-type: none">• Jocuri sexuale cu caracter obsedant• Agresivitate sporită în raport cu semenii• Frecventarea neregulată a școlii• Neîncredere în alții• Lipsa concentrării atenției• Nereușită școlară• Autostigmatizare• Culpabilizare• Depresie• Anxietate	<ul style="list-style-type: none">• Semne ale depresiei clinice• Anxietate• Dereglări ale somnului• Tendințe suicidale• Izolare• Fuga de acasă• Promiscuitate• Comportament antisocial• Comportament delinvent• Consum de alcool și droguri• Autostigmatizare• Culpabilizare

**Acordul informat al părintelui
pentru înțelegerea și respectarea PPC**

*Declarație semnată de către părinți/ alt reprezentant legal la momentul înregistrării copilului în cadrul
Instituției*

Noi, subsemnații,

mama _____,
(nume, prenume)

tatăl _____,
(nume, prenume)

alt reprezentant legal (după caz) _____,
(nume, prenume)

copilului _____,
(nume, prenume)

prin prezentul document confirmăm că:

- am fost informați referitor la Politica de Protecție a Copilului în cadrul Instituției;
- ne angajăm să respectăm drepturile copilului și să promovăm în educația copilului și în relațiile cu alți copii din cadrul Instituției principiile prevăzute de Politica de Protecție a Copilului;
- ne angajăm să participăm la activități de informare/ instruire privind dezvoltarea abilităților parentale;
- cunoaștem Coordonatorul pentru protecția copilului din cadrul Instituției și datele lui de contact.

Semnături:

Mama _____

Data:

Tata _____

alt reprezentant legal (după caz) _____

Localitatea:

**Acordul informat al persoanelor care asista la lecții, activități în instituția de învățământ
Declarație semnată de către persoanele care asistă la activitățile organizate de Instituție**

Eu, subsemnatul/a,

prin prezentul document declar că:

- am fost informat referitor la Politica de Protecție a Copilului în cadrul Instituției;
- am primit o copie a Codului de Etică în relațiile cu copiii;
- mă angajez să respect drepturile copilului și prevederile Politicii de Protecție a Copilului în cadrul Instituției;
- mă angajez să raportez orice suspiciune ce ține de protecția copilului Coordonatorului pentru protecția copilului din cadrul Instituției.

(data)

(locul)

Semnătura: _____

Persoanele de contact

Persoana de contact la nivel de Instituție

Coordonatorul desemnat pentru protecția copilului
Nume, prenume:
Tel. de contact:

Persoane de contact la nivel de OLSDÎ/ SAP

Nume, prenume:
Tel. de contact:
E-mail:

Persoane de contact la nivel local

Referirea la servicii

Când instituția educațională are suspiciuni referitor la un pericol iminent pentru viața sau sănătatea copilului, apelează autoritatea tutelară locală la nr. _____

Pentru referiri URGENTE:

Asistentul social comunitar: _____

Secția/ raională/ Direcția municipală protecție socială: _____

Inspectoratul teritorial de poliție: _____

Serviciul de asistență medicală de urgență: _____

Inspectoratul de stat al muncii: _____

Declarația de angajament a personalului

Declarație semnată de către personalul (voluntari sau salariați) ce activează în bază de contract/ mandat în cadrul Instituției

Eu, subsemnatul/ a,

prin prezentul document declar că:

- nu am fost condamnat/ă în trecut pentru un comportament incompatibil cu responsabilitatea de a educa, îngriji sau supraveghea copii, precum și că nu am fost supus unor măsuri de investigație pentru acte ilegale sau încălcare a conduitei, care să pună în primejdie integritatea fizică sau psihică a copiilor;
- am primit și am luat act de documentul referitor la Politica cu privire la Protecția Copilului și mă angajez să respect această politică;
- am fost informat/ă despre faptul că, în cazul în care vor apărea suspiciuni cu privire la un comportament incompatibil cu promovarea drepturilor copilului și contrar politicii de protecție a copilului, adoptată de instituție, aceasta își rezervă dreptul de a întreprinde măsuri de protecție, inclusiv suspendarea din funcție;
- am fost informat/ă despre faptul că, dacă vor exista dovezi contra mea și incidente contrare principiilor protecției copiilor aflați în grija mea sau cu care intru în contact în cadrul atribuțiilor de serviciu, instituția va întreprinde măsurile disciplinare și juridice corespunzătoare;
- mi s-a adus la cunoștință faptul că, în cazul rezilierii contractului în temeiul unor cazuri de încălcare a integrității fizice și/ sau psihice a copiilor, instituția își rezervă dreptul să informeze alte instituții, care ar putea solicita referințe profesionale, despre rezilierea contractului în baza unor motive de încălcare a principiilor protecției copiilor, conform cadrului legislativ aplicabil protecției datelor cu caracter personal.

(data)

(locul)

Semnătura: _____

FIȘA DE SESIZARE

A CAZULUI SUSPECT DE VIOLENȚĂ, NEGLIJARE, EXPLOATARE ȘI TRAFIC AL COPILULUI NR. ____

NOTĂ! Rubricile din fișa de sesizare se completează în funcție de informația primară deținută de către expeditor. În cazul în care expeditorul nu deține date pentru completarea tuturor rubricilor din fișa de sesizare, acestea nu se completează.

1. EXPEDITOR	2. DATA ȘI ORA RECEPȚIONĂRII INFORMAȚIEI PRIVIND CAZUL SUSPECT
Nume, Prenume	Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Ora ____
Instituția/autoritatea:	3. DATA ȘI ORA EXPEDIERII FIȘEI DE SESIZARE
Funcția expeditorului:	Ziua ____ / luna ____ / anul ____ Ora ____
Date de contact:	4. DESTINATAR
	Autoritatea tutelară locală _____
	(Adresa, datele de contact)

5. INSTITUȚIILE/AUTORITĂȚILE CARE AU FOST INFORMATE SUPLIMENTAR	
☐ Inspectoratul de poliție	Adresa, datele de contact
☐ Procuratura raionului	
☐ Direcția asistență socială și protecție a familiei	
☐ Serviciul de asistență medicală de urgență	
☐ Inspectoratul de stat al muncii	

6. DATE DESPRE PERSOANA CARE A SESIZAT CAZUL	
Persoana a dorit să-și păstreze anonimatul:	☐ Da (trece la p.6.2) ☐ Nu (trece la p.6.1)
6.1 Nume, Prenume	6.2 Tipul relației cu copilul:
Adresa, telefon de contact:	☐ Rudă;
	☐ Persoană terță (adultul);
	☐ Persoană terță (copil);

7. DATE DESPRE SUSPECTA VICTIMĂ (se completează pentru un singur copil)		
Nume, Prenume	Sexul F ☐ M ☐	Vârsta ____ luni, ani
Adresa, telefon de contact:		
Locul aflării copilului la momentul expedierii sesizării:		

8. DATE DESPRE PĂRINȚI/ALTE PERSOANE ÎN GRIJA CĂRORA SE AFLĂ COPILUL		
☐ Mama	☐ Tata	☐ Tutore/curator
☐ Rudă (care nu este tutore/curator)	☐ Persoană terță	☐ Personalul serviciului social de plasament temporar
Nume, Prenume	Adresa, telefon de contact:	
Nume, Prenume	Adresa, telefon de contact:	

9. Date despre CAZUL SUSPECT	
Data, timpul producerii cazului: Ziua _____ / luna _____ / anul _____ Ora _____	Locul producerii cazului:
9.1 Scurtă descriere a cazului:	
9.2 Indicatorii fizici și psiho- comportamentali CONSTATAȚI VIZUAL/SAU DECLARAȚI REFERITOR LA COPIL	
☐ Fracturi ☐ Arsuri ☐ Tăieturi ☐ Hematoame ☐ Vânătaii ☐ Mușcături ☐ Zgârieturi ☐ Dureri de cap	☐ Leziuni ale organelor genitale/anusului ☐ Sarcină ☐ Boli sexual transmisibile ☐ Comportament sexualizat
☐ Consum de alcool/droguri ☐ TBC ☐ Expunerea premeditată la infectarea cu TBC ☐ Abandon școlar ☐ Lipsa/insuficiența alimentației ☐ Copii lăsați fără supraveghere ☐ Vagabondaj ☐ Cerșit ☐ Exploatare prin muncă ☐ Subdezvoltare fizică ☐ Scabie ☐ Pediculoza ☐ Vestimentație necorespunzătoare anotimpului ☐ Vestimentație murdară ☐ Lipsa igienei corporale ☐ Condiții de locuit insalubre	☐ Tendințe suicidale ☐ Depresie ☐ Fuga de acasă ☐ Scăderea reușitei școlare ☐ Frica de adulți ☐ Agresivitate ☐ Nervozitate ☐ Alți indicatori _____ _____ _____ _____ _____
9.3 TIPUL CAZULUI SUSPECT	
Violență ☐ Fizică ☐ Economică ☐ Sexuală ☐ Psihologică ☐ Spirituală	Neglijare ☐ Alimentară ☐ Educațională ☐ Vestimentară ☐ Emoțională ☐ A igienei ☐ În supraveghere ☐ Medicală
Exploatare ☐ Exploatare prin muncă ☐ Practicarea cerșitului ☐ Practicarea prostituției	Trafic ☐ Exploatare prin muncă ☐ Exploatarea sexuală ☐ Trafic de organe
10. DATE DESPRE SUSPECTUL ABUZATOR/ABUZATORI	
Nume, Prenume Adresa, telefon de contact:	Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate
	Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale
	Copil din: ☐ Comunitate ☐ Serviciu social ☐ Instituției de învățământ ☐ Instituției medicală
Nume, Prenume Adresa, telefon de contact:	Relația cu suspecta victimă: ☐ Părinte ☐ Rudă ☐ Persoană terță adultă din comunitate
	Personal al: ☐ Instituției de învățământ ☐ Serviciului social ☐ Instituției medicale
	Copil din: ☐ Comunitate ☐ Serviciu social ☐ Instituției de învățământ ☐ Instituției medicală
10.1 ACCES LA COPIL ȘI NIVELUL DE RISC PENTRU VIAȚA ȘI SĂNĂTATEA COPILULUI	
☐ Are acces și există risc ☐ Nu are acces	☐ Are acces și există risc ☐ Nu are acces
Semnătura expeditorului _____	Numele specialistului care a recepționat fișa de sesizare _____ Nr. și data înregistrării în registrul de evidență a copiilor în situație de risc Ziua _____ / luna _____ / anul _____ Numărul _____ Semnătura _____

Acordul informat al părinților pentru utilizarea imaginii copilului

Cuvintele și părerile copiilor și tinerilor sunt importante pentru noi. Le folosim pentru a înțelege mai bine ce probleme îi preocupă și pentru a le face cunoscute celorlalți. În aceste scopuri, discutăm cu copiii și uneori îi filmăm sau îi fotografiem pentru a documenta mai bine situația. În materialele noastre, copiii și tinerii apar într-o lumină pozitivă, fără a vorbi despre teme care îi fac să se simtă incomodați, rușinați, să retrăiască amintiri neplăcute. În cazul subiectelor sensibile și a situațiilor cu conotație negativă, care pot afecta sănătatea și bunăstarea copiilor (violență, accidente, infracțiuni, consumul de substanțe etc.), copiilor le este protejată identitatea (nu se dau detalii personale, cum este numele sau localitatea, se acoperă fața, se schimbă vocea).

În cadrul unor evenimente, organizăm întâlniri ale copiilor cu mass-media. Înainte de contactul cu copiii, informăm jurnaliștii despre regulile de comunicare cu copiii, politica noastră de protecție a copilului și necesitatea protejării identității copiilor în cazul subiectelor sensibile și a situațiilor cu conotație negativă. De asemenea, pregătim copiii pentru întâlnirea cu jurnaliștii, le explicăm că este dreptul lor să discute cu presa, dar că nu sunt obligați să o facă, de aceea pot refuza să dea interviu în orice moment sau pot să nu răspundă la anumite întrebări. Reprezentanții Instituției sunt de față în timpul comunicării jurnaliștilor cu copiii (interviuri, filmări, sesiuni foto) și pot întrerupe interviul dacă este cazul.

Noi, subsemnații,

mama _____,
(nume, prenume)

tatăl _____,
(nume, prenume)

alt reprezentant legal (după caz) _____,
(nume, prenume)

copilului _____,
(nume, prenume)

suntem de acord ca citate ale copilului nostru și imagini foto/ video cu el să fie folosite în diferite materiale ale Instituției: broșuri, postere, rapoarte, filmulețe, articole pentru ziare sau pagini web, reviste etc. (scrieți clar „da” sau „nu”) _____.

Sunt informat/ă că este posibil ca, în timpul activităților desfășurate de Instituție, copilul meu să comunice cu jurnaliștii pe teme legate de drepturile sale. Îmi dau acordul ca, în timpul acestor întâlniri, copilul meu să fie fotografiat (scrieți clar „da” sau „nu”) _____, filmat (scrieți clar „da” sau „nu”) _____, intervievat (scrieți clar „da” sau „nu”) _____, iar materialele ce conțin foto/ video și interviuri cu copilul să fie difuzate la TV, radio, publicate în ziare sau postate pe internet.

Date de contact

În caz de necesitate, ne puteți contacta la numerele de telefon:

Mobil: _____

Domiciliu (scrieți codul): _____

Dacă încercarea de a mă contacta eșuează, puteți să contactați următoarea persoană:

Nume, prenume: _____ Telefon de contact: _____

Am primit un exemplar al prezentului document. Semnături:

Mama _____

Data: _____

Tata _____

Localitatea: _____

Tutorele (după caz) _____

Acordul informat al părinților pentru participarea la evenimente

Document semnat de către părinți/ alt reprezentant legal în cazul participării copilului la evenimente speciale în afara Instituției (competiții sportive, excursii, olimpiade, festivaluri etc.). Acest document va fi păstrat pe toată durata evenimentului de o persoană responsabilă de protecția copilului desemnată de Instituție. La consumarea evenimentului documentul va fi arhivat de Instituție.

Noi, subsemnații,

mama _____,
(nume, prenume)

tatăl _____,
(nume, prenume)

alt reprezentant legal (după caz) _____,
(nume, prenume)

copilului _____,
(nume, prenume)

prin prezentul document confirmăm că:

- untem informați despre organizarea Evenimentului _____
- ne exprimăm acordul pentru ca fiul nostru/ fiica noastră să participe la Evenimentul care va avea loc în perioada _____, la _____, în incinta _____.

Eu/ Noi îl/ o desemnez/ desemnăm în calitate de însoțitor al copilului pe:

_____ tel. de contact: _____
(nume, prenume)

care va fi responsabil/ ă pentru viața și securitatea copilului nostru pe parcursul deplasării la Eveniment și înapoi în localitate și îl/ o autorizăm să ia decizii privind orice asistență necesară în decursul călătoriei, inclusiv tratamentul medical de urgență.

Eu/ Noi dau/ dăm acordul ca fiul nostru/ fiica noastră, pe durata Evenimentului, după program, să fie luat în îngrijirea rudelor/ prietenilor de familie _____
(specificați gradul de rudenie sau relație)

Nume/Prenume _____,

Date de contact: _____,

care își asumă răspunderea de îngrijire și protecție a copilului și asigură întoarcerea participantului până la începerea programului Evenimentului.

Eu/ Noi afirm/ afirmăm că dețin/ deținem dreptul legal de a da consimțământul, precum am făcut în acest document. Confirmăm că suntem informați despre condițiile de desfășurare ale Evenimentului și menționăm următoarele aspecte referitoare la copilul nostru:

- Nevoi specifice: _____
- Cerințe specifice legate de regimul alimentar: _____
- Solicitare specifică privind cazarea: _____
- Necesități de îngrijire medicală: _____
- Detalii cu privire la administrarea medicamentelor: _____
- Reacții alergice (la alimente, mediu înconjurător, înțepături de insecte, medicamente): _____
- Afecțiuni cronice (spre exemplu, astmă, epilepsie, hipotensiune arterială, predispoziție spre migrenă/ leșin/ amețeli, depresie/ anxietate): _____

În caz de necesitate, ne puteți contacta la numerele de telefon:

Mobil: _____

Domiciliu (scrieți codul): _____

Adresa: _____

În cazul în care încercarea de a ne contacta eșuează, puteți să contactați următoarea persoană:

Numele persoanei de contact: _____

Număr de telefon la care să fie contactată: _____

Adresa: _____

Semnături:

Mama _____

Tata _____

Alt reprezentant legal (după caz) _____

Data: _____

Localitatea: _____

